

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (šesti senat)

z dne 13. septembra 2010*

V združenih zadevah T-415/05, T-416/05 in T-423/05,

Helenska republika, ki jo zastopata A. Samoni-Rantou in P. Mylonopoulos, zastopnika,

tožeča stranka v zadevi T-415/05,

Olympiakes Aerogrammes AE, s sedežem v Kallithéi (Grčija), ki jo zastopa V. Christianos, odvetnik,

tožeča stranka v zadevi T-416/05,

Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE, s sedežem v Atenah (Grčija), ki jo zastopajo P. Anestis, S. Mavroghenis, odvetnika, S. Jordan, T. Soames, solicitors, in D. Geradin, odvetnik,

tožeča stranka v zadevi T-423/05,

* Jezik postopka: grščina.

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopata D. Triantafyllou in T. Scharf, zastopnika,

tožena stranka,

ob sodelovanju

Aeroporia Aigaiou Aeroporiki AE, s sedežem v Atenah, ki jo zastopa N. Keramidas, v zadevi T-416/05 pa tudi N. Korogiannakis, I. Dryllerakis in E. Dryllerakis, odvetniki,

intervenientka v zadevah T-416/05 in T-423/05,

zaradi predloga za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije C(2005) 2706 konč. z dne 14. septembra 2005 o državni pomoči za družbo Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE (C 11/2004 (ex NN 4/2003) – Olympiaki Aeroporia – Prestrukturiranje in privatizacija),

SPLOŠNO SODIŠČE (šesti senat),

v sestavi M. Jaeger, predsednik, A. W. H. Meij (poročevalec) in L. Truchot, sodnika,
sodna tajnica: K. Pocheć, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 14. junija 2010

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje

- 1 Komisija je 14. septembra 2005 sprejela Odločbo C(2005) 2706 konč. o državni pomoči za družbo Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE (C 11/2004 (ex NN 4/2003) – Olympiaki Aeroporia – Prestrukturiranje in privatizacija) (v nadaljevanju: izpodbijana odločba).
- 2 Za lažjo privatizacijo letalske družbe Olympiaki Aeroporia AE (Olympic Airways), ki je bila v 100-odstotni lasti države in je bila decembra 2003 preimenovana v Olympiaki Aeroporia Ypiresies (Olympic Airways Services) (v nadaljevanju: OA), je člen 27 grškega zakona št. 3185/2003 z dne 9. septembra 2003 o spremembi zakona

št. 2668/1998, uskladitvi z Direktivo 2002/39/ES, rešitvi vprašanj grške poštne družbe in drugih določbah (FEK A' 229/26.9.2003, v nadaljevanju: zakon št. 3185/2003) z naslovom „Preoblikovanje skupine Olympiaki Aeroporia“ med drugim določal, da „bodo družbe skupine Olympiaki Aeroporia preoblikovane z izčlenitvijo njihovih poslovalnic, oddelkov ali služb na področju dejavnosti zračnega prevoza in pripojitvijo k obstoječi družbi iz skupine ali pa jih bo prevzela ena od teh družb“.

- 3 Na podlagi člena 27 zakona št. 3185/2003 so se dejavnosti letenja družbe OA in njene odvisne družbe Olympiaki Aeroploia AE (Olympic Aviation) razdelile in ponovno „združile“ v drugo odvisno družbo družbe OA, Makedonikes Aerogrammes AE (Macedonian Airways), ki je bila preimenovana v Olympiakes Aerogrammes AE (Olympic Airlines, v nadaljevanju: NOA). Iz spisovne dokumentacije izhaja, pa tudi stranke so na obravnavi potrdile, da je bila nova letalska družba NOA ustanovljena 11. decembra 2003, poslovati pa je začela 12. decembra 2003. Družba OA je takrat prenehala izvajati vse dejavnosti letenja, obdržala pa je dejavnosti zemeljske oskrbe, vzdrževanja in usposabljanja. Ves kapital nove letalske družbe NOA je neposredno prešel v last Helenske republike.

- 4 Komisija je v zvezi z gospodarskim položajem družbe OA ter javno finančno pomočjo za to družbo in novo letalsko družbo NOA sprejela več odločb.

Odločba 2003/372/ES

- 5 Komisija je 11. decembra 2002 sprejela Odločbo 2003/372/ES o pomoči, ki jo je Grčija dodelila družbi OA (UL 2003, L 132, str. 1, v nadaljevanju: odločba z dne 11. decembra 2002), v kateri je za nezdržljive s skupnim trgom razglasila pomoči

za prestrukturiranje družbe OA, ki so bile odobrene v letih 1994, 1998 in 2000, pa tudi nezakonite nove pomoči. V zvezi s pomočmi za prestrukturiranje je ta odločba zlasti temeljila na ugotovitvi, da večina ciljev iz načrta prestrukturiranja družbe OA iz leta 1998, namenjenega vnovični vzpostavitvi srednjeročne in dolgoročne uspešnosti poslovanja te družbe, ni bila dosežena, dodatni pogoji v zvezi z odločbami o odobritvi pa niso bili v celoti upoštevani. Na podlagi člena 3 odločbe z dne 11. decembra 2002 je bila Helenska republika pozvana k izterjavi dela izplačanih pomoči za prestrukturiranje, in sicer v višini 41 milijonov EUR, in nezakonitih novih pomoči, ki so bile razglašene za nezdružljive s skupnim trgov.

- 6 V členu 1, prvi odstavek, točka (b), odločbe z dne 11. decembra 2002 je bilo navedeno, da se pomoč za prestrukturiranje, ki jo je Helenska republika dodelila družbi OA v obliki novih posojilnih jamstev v višini 378 milijonov USD v zvezi s posojili za nakup novih letal in naložbe, potrebne za selitev družbe na novo letališče v Spati (Grčija), šteje za nezdružljivo s skupnim trgov.
- 7 Sodišče je s sodbo z dne 12. maja 2005 v zadevi Komisija proti Grčiji (C-415/03, ZOdl., str. I-3875, v nadaljevanju: sodba z dne 12. maja 2005) ugotovilo, da Helenska republika ni izpolnila svojih obveznosti na podlagi odločbe z dne 11. decembra 2002, ker v predpisanem roku ni sprejela vseh potrebnih ukrepov za vračilo pomoči, razglašene za nezdružljive, kar je bilo zahtevano v členu 3 te odločbe, razen tistih, ki se nanašajo na prispevke za nacionalni organ socialnega varstva (IKA).
- 8 Sodišče je v tej sodbi (točke od 32 do 34) upoštevalo zlasti dejstvo, da je iz podatkov, ki jih je navedla Komisija, grški organi pa jim niso oporekali, razvidno, da je Helenska republika najdonosnejša sredstva družbe OA, prosta vseh obveznosti, z odstopanjem

od določb skupnega prava in obveznosti na podlagi gospodarskega prava prenesla na družbo NOA, ki je bila prav tako v lasti te države članice in je uživala posebno zaščito pred upniki. Sodišče je med drugim razsodilo, da ta pravni konstrukt onemogoča izterjavo dodeljenih pomoči na podlagi nacionalnega prava ter ovira učinkovito izvajanje odločbe z dne 11. decembra 2002 in izterjavo pomoči.

- 9 Splošno sodišče je na podlagi ničnostne tožbe, ki jo je družba OA vložila zoper odločbo z dne 11. decembra 2002, s sodbo z dne 12. septembra 2007 v zadevi Olympia-ki Aeroporia Ypiresies proti Komisiji (T-68/03, ZOdl., str. II-2911) to odločbo delno razglasilo za nično v delu, v katerem je ugotovljeno dopuščanje stalnega neplačevanja, prvič, letaliških pristojbin, ki jih družba OA dolguje mednarodnemu letališču v Atenah (AIA), in, drugič, davka na dodano vrednost, ki ga družba OA dolguje za nabave goriva in rezervnih delov. Kar zadeva druge nezakonite nove pomoči in pomoči za prestrukturiranje, je bila tožba zavržena.

- 10 Ker je Komisija menila, da Helenska republika ni sprejela ukrepov za izvršitev sodbe z dne 12. maja 2005, je na podlagi člena 228 ES vložila tožbo zaradi neizpolnitve obveznosti. Sodišče je s sodbo z dne 7. julija 2009 v zadevi Komisija proti Grčiji (C-369/07, ZOdl., str. I-5703, točke 68, 72, 109, 143 in 145) priznalo, da je pobotanje, če je v nacionalnem pravu predvideno kot eden od načinov poravnave obveznosti, načeloma lahko ustrezno sredstvo za vračilo državnih pomoči. Poleg tega je presodilo, da je treba brez poseganja v uporabo pravil Skupnosti o državnih pomočeh za potrebe tega postopka ugotoviti, da je Helenska republika dokazala obstoj izterljive terjatve v višini 601.289.003 EUR v korist družbe OA na podlagi arbitražne odločbe z dne 6. decembra 2006, s katero je bilo Helenski republiki naloženo, naj družbi OA plača več odškodnin. Sodišče je na podlagi navedbe, da je ta znesek znatno večji od skupnega zneska zadevnih pomoči, ki jih je treba izterjati na podlagi odločbe z dne 11. decembra 2002, menilo, da Helenska republika za del nezakonitih novih pomoči,

na katere se je nanašala ta odločba, ni pravno zadostno dokazala njihovega vračila. Zato je v zvezi s tem skupaj naložilo plačilo denarne kazni in pavšalnega zneska.

Izpodbijana odločba

- 11 Grški organi so Komisijo z dopisom z dne 3. marca 2003 obvestili o stanju postopka privatizacije družbe OA. Leta 2003 so s Komisijo izmenjali več dopisov o prestrukturiranju letalske družbe OA za njeno privatizacijo.

- 12 Ker morebitne državne pomoči niso bile uradno priglašene, je Komisija 8. septembra 2003 Helenski republiki naložila predložitev vseh informacij, potrebnih za preučitev združljivosti ukrepov za prestrukturiranje in privatizacijo letalske družbe OA, ki bi lahko vključevali elemente državne pomoči, s členom 87 ES.

- 13 Konkurenčna letalska družba Aeroporia Aigaiou Aeroporiki AE (Aegean Airlines, v nadaljevanju: Aeroporia Aigaiou ali intervenientka) je 25. septembra 2003 pri Komisiji vložila pritožbo v zvezi s postopkom privatizacije družbe OA.

- 14 Grški organi so z dopisom z dne 29. septembra 2003 Komisiji poslali besedilo zakona št. 3185/2003 in odgovor na zahtevo po predložitvi informacij. Komisija je z dopisom z dne 31. oktobra 2003 grškim organom sporočila, da nekateri podatki še vedno manjkajo.
- 15 Z dopisom z dne 15. decembra 2003 je ponovno poslala zahtevo za informacije. Helenska republika je te informacije predložila z dopisoma z dne 18. in 19. decembra 2003. Komisija je z dopisom z dne 15. januarja 2004 od grških organov zahtevala dodatne informacije, ki so ji odgovorili z dopisoma z dne 15. in 16. januarja 2004.
- 16 Komisija je z odločbo z dne 16. marca 2004 sprožila formalni postopek preiskave iz člena 88(2) ES v zvezi z ukrepi, povezanimi s prestrukturiranjem in privatizacijo skupine Olympic Airways, ki jih je Helenska republika sprejela za družbi OA in NOA po sprejetju odločbe z dne 11. decembra 2002 (UL C 192, str. 2).
- 17 Komisija je v tej odločbi med drugim navedla, da je družba OA z izčlenitvijo dejavnosti letenja skupine Olympic Airways in njihovo ponovno združitvijo v novo družbo NOA prenehala opravljati lete, še naprej pa je zagotavljala storitve zemeljske oskrbe, vzdrževanja in usposabljanja. Navedla je, da grški organi za zdaj ne nameravajo uvesti likvidacijskega postopka za družbo OA, čeprav je bila vrednost lastnega kapitala že drugo leto zapored negativna. Po navedbah grških organov naj bi namreč postopek prestrukturiranja, ki se je začel decembra 2003, trajal pet let in naj bi omogočil

poravnavo velikega dela dolgov družbe OA, katere likvidacijski postopek bi bil uveden po prodaji vseh njenih oddelkov ter drugega premoženja, kot so objekti, stroji, neplovna letala in vsa druga sredstva.

- 18 Komisija je v odločbi z dne 16. marca 2004 menila, da bi lahko nekatere ugodnosti v korist družbe OA pomenile državno pomoč, nezdružljivo s skupnim trgov. Poudarila je še, da je bila nova letalska družba NOA deležna prenosa sredstev iz sektorja dejavnosti letenja skupine Olympic Airways, pri čemer je precejšen del obveznosti ostal v breme družbe OA, in da noben upnik družbe OA ne more terjati družbe NOA. Nazadnje je Komisija potrdila, da je pri uvedbi tega postopka preiskave izhajala „iz načela, da so vse družbe, ki sestavljajo skupino – vključno z družbo [NOA] – del enega in istega podjetja“.
- 19 Helenska republika je z dopisom z dne 11. junija 2004 Komisiji poslala pripombe k odločbi z dne 16. marca 2004.
- 20 Aeroporia Aigaiou je po objavi zgoraj navedene odločbe v *Uradnem listu Evropske unije* svoje pripombe predložila v za to predvidenem roku za zainteresirane strani.
- 21 Komisija je z dopisom z dne 11. oktobra 2004 Helensko republiko v skladu s členom 11(1) Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [88 ES] (UL L 83, str. 1) uradno obvestila, da namerava sprejeti odločbo, s katero bo Helenki republiko naložen začasen odlog vseh ukrepov pomoči, dokler ne bo mogoče odločiti o njihovi združljivosti s Pogodbo. Helenska republika je odgovorila z dopisom z dne 26. oktobra 2004.

- 22 Po tem odgovoru so grški organi Komisijo z dopisi ali na sestankih redno obveščali o poteku privatizacije družb NOA in OA.
- 23 Svetovalna družba Moore Stephens je med 9. in 26. majem 2005 na zahtevo Komisije izvedla preiskavo v prostorih družb OA in NOA. Naslov njenega poročila z dne 19. julija 2005 je „Preiskava v zvezi s prestrukturiranjem in privatizacijo skupine Olympic Airways/Olympic Airlines“. Iz tega poročila izhaja, da je bil namen te preiskave zlasti odgovoriti na vprašanje, ali nista bila prestrukturiranje skupine Olympic Airways in ustanovitev družbe NOA samo pravni dogovor, s katerim bi se sredstva in dejavnosti prenesla na nov pravni subjekt, dolgove pa bi obdržal nekdanji pravni subjekt, ter ali sta družbi OA in NOA po tem prestrukturiranju prejeli neposredno ali posredno državno pomoč.
- 24 Komisija je 14. septembra 2005 sprejela izpodbijano odločbo, s katero je ugotovila, da je bila družbi NOA dodeljena državna pomoč v obliki plačil za podnajem letal pri družbi OA ali Helenski republiki, ki so bila nižja od tistih, ki sta jih ti plačali na podlagi prvotnih najemnih pogodb (člen 1(1) izpodbijane odločbe). Komisija je v tej odločbi še ugotovila, da so bile družbi OA dodeljene tri vrste državnih pomoči. Prva se je nanašala na predčasno izplačilo družbi OA domnevno precenjenega zneska vrednosti sredstev, povezanih s sektorjem dejavnosti letenja, ki so bila na družbo NOA prenesena ob izčlenitvi (člen 1(2) izpodbijane odločbe). Druga vrsta pomoči je obsegala izplačilo zneska v višini 8,2 milijona EUR družbi OA in izvršitev nekaterih državnih jamstev, na katera se je nanašala odločba z dne 11. decembra 2002 in ki naj bi bila spremenjena (člen 1(3) izpodbijane odločbe). Nazadnje, tretja vrsta pomoči se je nanašala na dejstvo, da so grški organi družbi OA dopuščali neplačevanje njenih davčnih in socialnovarstvenih prispevkov (člen 1(4) izpodbijane odločbe).

25 Izrek izpodbijane odločbe se glasi:

„Člen 1

1. To, da sta družba OA in Helenska republika od družbe NOA sprejeli plačila za podnajem letal, ki so nižja od zneskov, plačanih na podlagi prvotnih pogodb o najemu, zaradi česar je imela družba OA leta 2004 izgubo približno 37 milijonov EUR in zaradi česar je imela država do maja 2005 izgubo približno 2,75 milijona EUR, pomeni, da je družba NOA prejela nezakonito državno pomoč, ki je nezdružljiva s Pogodbo.

2. Helenska republika je družbi OA dodelila nezakonito in nezdružljivo državno pomoč v znesku, za katerega je precenila sredstva družbe NOA ob njeni ustanovitvi; po okvirni oceni Komisije znaša ta znesek približno 91,5 milijona EUR.

3. Zneski v skupni vrednosti približno 8 milijonov EUR, ki jih je Helenska republika dodelila družbi OA, in nekatera dodatna obročna plačila za bančno posojilo in finančni najem, ki jih je Helenska republika poravnala namesto družbe OA – če ta plačila ne pomenijo samo izvršitve jamstev iz člena 1, prvi odstavek, točka (b) Odločbe z dne 11. decembra 2002 in s tem povezanih pogojev – med majem 2004 in marcem 2005, pomenijo nezakonito državno pomoč družbi OA, ki ni združljiva s Pogodbo.

4. To, da je Helenska republika družbi OA nenehno dopuščala neplačevanje njenih davčnih in socialnovarstvenih obveznosti do države, ki so za obdobje med decembrom 2002 in decembrom 2004 znašale približno 354 milijonov EUR, pomeni, da je družba OA prejela nezakonito državno pomoč, ki ni združljiva s Pogodbo.

Člen 2

1. Helenska republika od upravičencev izterja pomoč iz člena 1.

2. Izterjava se izvede nemudoma in v skladu s postopki nacionalnega prava, če ti omogočajo takojšnjo in učinkovito izvršitev te odločbe. Zneski, ki jih je treba izterjati, vključujejo obresti od datuma, ko je bila nezakonita pomoči dodeljena upravičencu, do datuma njenega vračila. Obresti se obračunajo na podlagi referenčne obrestne mere, ki se uporablja za izračun ekvivalenta regionalnih pomoči.

Člen 3

Helenska republika nemudoma odloži vsa nadaljnja plačila pomoči družbama OA in NOA.

Člen 4

Helenska republika v dveh mesecih od vročitve te odločbe obvesti Komisijo o ukrepih, ki jih bo sprejela za uskladitev s členoma 2 in 3.“

- 26 Izpodbijana odločba je bila Helenski republiki vročena 15. septembra 2005.
- 27 Sodišče je v sodbi z dne 14. februarja 2008 v zadevi Komisija proti Grčiji (C-419/06, neobjavljena v ZOdl.), ki mu jo je Komisija predložila na podlagi člena 88(2) ES, ugovorilo, da Helenska republika ni izpolnila obveznosti iz členov od 2 do 4 izpodbijane odločbe, saj v predpisanem roku ni sprejela vseh potrebnih ukrepov, da bi odpravila in od prejemnikov izterjala pomoči, ki so bile z izpodbijano odločbo razglašene za nezakonite in nezdružljive s skupnim trgom.

Postopek in predlogi strank

- 28 Tožeče stranke, Helenska republika ter družbi NOA in OA, so 25. novembra 2005 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile te tožbe.
- 29 Tožeča stranka v zadevi T-416/05 je z ločeno vlogo, ki je bila v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložena 4. februarja 2006, predlagala odložitev izvršitve člena 2 izpodbijane odločbe, kar zadeva pomoči iz člena 1(1) te odločbe. Predsednik Splošnega sodišča je s sklepom z dne 26. junija 2006 v zadevi Olympiakos Aerogrammes proti Komisiji (T-416/05 R, neobjavljen v ZOdl.) ta predlog zavrnil.
- 30 Tožeča stranka v zadevi T-423/05 je z ločeno vlogo, ki je bila v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložena 19. junija 2006, predlagala za odložitev izvršitve člena 2 izpodbijane odločbe, kar zadeva pomoči iz člena 1, od (2) do (4), te odločbe. Predsednik

Splošnega sodišča je s sklepom z dne 29. januarja 2007 v zadevi Olympiakes Aeroporia Ypiresies proti Komisiji (T-423/05 R, neobjavljen v ZOdl.) ta predlog zavrnil.

- 31 Po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča je bil sodnik poročevalec razporejen v šesti senat, zato so bile obravnavane zadeve dodeljene temu senatu.
- 32 Tožeča stranka v zadevi T-416/05 se je s predlogom, ki je bil v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložen 16. avgusta 2006, na podlagi člena 48(2), prvi in drugi pododstavek, Poslovnika Splošnega sodišča sklicevala na nedopustnost domnevnih novih tožbenih razlogov Komisije, navedenih v dupliki. Splošnemu sodišču je predlagala, naj te tožbene razloge razglasi za nedopustne in, podredno, ji za odgovor nanje dodeli dodaten rok. Komisija je predložila pisna stališča v zvezi z navedenim predlogom.
- 33 Družba Aeroporia Aigaiou je v zadevi T-416/05 z vlogo, ki je v sodno tajništvo Splošnega sodišča prispela 2. maja 2006, predlagala intervencijo v podporo predlogom Komisije.
- 34 Družba NOA je z vlogo z dne 14. julija 2006 predlagala, naj se ta predlog za intervencijo zavrne. Z ločeno vlogo, vloženo istega dne, je predlagala zaupno obravnavo glede družbe Aeroporia Aigaiou, kar zadeva izpodbijano odločbo v celoti do objave njene nezaupne različice v *Uradnem listu Evropske unije*, ter nekatere podatke iz tožbe, replike in njunih prilog.

- 35 Predsednik šestega senata je s sklepom z dne 6. junija 2008 dovolil intervencijo družbe Aeroporia Aigaiou v podporo predlogom Komisije. Ta sklep je določal, da se intervenientki v skladu z določbami člena 116(2) Poslovnika pošlje nezaupna različica procesnih aktov in da se določi rok za predložitev intervencijske vloge, ne da bi to vplivalo na možnost, da se pozneje po potrebi dopolni glede na odločitev o utemeljenosti predloga za zaupno obravnavo.
- 36 Intervenientka je z vlogo, ki je bila v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložena 25. junija 2008, nasprotovala predlogu za zaupno obravnavo, ki ga je predložila družba NOA. Ker je menila, da so ji bili v celoti poslani vsi procesni akti, je navedla, da namerava svojo intervencijsko vlogo predložiti na podlagi nezaupnih različic aktov, ki so ji bili poslani. Intervencijska vloga je bila vložena 22. julija 2008.
- 37 Tožeča stranka v zadevi T-416/05 se je z dopisom, ki ga je v sodnem tajništvu Splošnega sodišča predložila 8. marca 2010, v odgovor na vprašanja Splošnega sodišča o njenem predlogu za zaupno obravnavo temu predlogu odrekla, ker je bil v zvezi z njo uveden poseben likvidacijski postopek in ker je po postopku privatizacije popolnoma prenehala poslovati. Intervenientka je bila pozvana k predložitvi dodatnih stališč.
- 38 Družba Aeroporia Aigaiou je v zadevi T-423/05 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča 17. maja 2006 vložila predlog za intervencijo v podporo predlogom Komisije. Tožeča stranka je z vlogo z dne 28. julija 2006 predlagala, naj se ta predlog za intervencijo zavrne. Z ločeno vlogo, vloženo istega dne, je predlagala zaupno obravnavo glede družbe Aeroporia Aigaiou.

39 Predsednik šestega senata je s sklepom z dne 6. junija 2008 dovolil intervencijo družbe Aeroporia Aigaiou v podporo predlogom Komisije v zadevi T-423/05. Ta sklep je določal, da se intervenientki v skladu z določbami člena 116(6) Poslovnika pravočasno pošlje poročilo za obravnavo, da bi lahko na obravnavi predstavila svoja morebitna stališča.

40 Tožeča stranka v zadevi T-423/05 se je z dopisom, ki ga je v sodnem tajništvu Splošnega sodišča predložila 10. maja 2010, v odgovor na vprašanja Splošnega sodišča o njenem predlogu za zaupno obravnavo temu predlogu odrekla, ker je bil v zvezi z njo po postopku privatizacije uveden poseben likvidacijski postopek.

41 Predsednik šestega senata je s sklepom z dne 18. maja 2010 po zaslišanju vseh strank odredil združitev zadev T-415/05, T-416/05 in T-423/05 za ustni postopek in sodbo.

42 Ker sodnik Tchipev ni mogel odločati, se je predsednik Splošnega sodišča na podlagi člena 32(3) Poslovnika odločil, da za dopolnitev senata odloča v teh zadevah.

43 Tožeča stranka v zadevi T-415/05 Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– izpodbijano odločbo v celoti ali delno razglasi za nično;

– Komisiji naloži plačilo stroškov.

44 Tožeča stranka v zadevi T-416/05 Splošnemu sodišču predlaga, naj:

- člena 1(1) in (4) ter 2 izpodbijane odločbe razglasi za nična v delih, ki jo zadevata;
- Komisiji naloži plačilo stroškov.

45 Tožeča stranka v zadevi T-423/05 Splošnemu sodišču predlaga, naj:

- izpodbijano odločbo v celoti ali delno razglasi za nično v delu, ki se nanaša na pomoči, ki naj bi ji bile dodeljene;
- Komisiji naloži plačilo stroškov.

46 Komisija ob podpori družbe Aeroporia Aigaiou v zadevah T-416/05 in T-423/05 Splošnemu sodišču predlaga, naj:

- tožbi zavrne;
- tožečima strankama naloži plačilo stroškov.

- 47 Splošno sodišče (šesti senat) je na podlagi poročila sodnika poročevalca sklenilo, da se ustni postopek začne brez izvedbe predhodnih ukrepov procesnega vodstva. V okviru ukrepov procesnega vodstva so bile stranke pozvane, naj odgovorijo na pisna vprašanja Splošnega sodišča in predložijo nekatere dokumente. Ti zahtevi so izpolnile.
- 48 Stranke so na obravnavi 14. junija 2010 podale ustne navedbe in odgovorile na vprašanja Splošnega sodišča.
- 49 Helenska republika, ki je v zadevi T-415/05 zahtevala, naj se zadeva dodeli velikemu senatu, je na obravnavi potrdila umik te zahteve.

Pravo

A – Prenehanje pravnega interesa tožečih strank

1. Trditve strank

- 50 Komisija je v pisnih odgovorih na zahtevo Splošnega sodišča zanikala obstoj dejanskega pravnega interesa tožečih strank NOA in OA v zadevah T-416/05 in T-423/05, potem ko je bil v zvezi z njima po postopku privatizacije uveden likvidacijski postopek.

- 51 Komisija je še trdila, da Helenska republika v zadevi T-415/05 po vračilu pomoči, na katere se je nanašala izpodbijana odločba, ni več imela pravnega interesa.
- 52 V zvezi s tem je Komisija navedla, da je bilo interesom Helenske republike, ki je edina delničarka, in če ne edina, pa vsaj daleč največja upnica družb NOA in OA, v celoti zadoščeno z izterjavo spornih pomoči. Razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe naj zato ne bi prinesla ničesar dodatnega. Natančneje, nič naj ne bi kazalo na to, da bi bilo po tem, ko bi ti družbi poplačali prednostne terjatve Helenske republike, mogoče poravnati še morebitne terjatve drugih upnikov.
- 53 Tem trditvam Komisije je Helenska republika nasprotovala na obravnavi, družbi NOA in OA pa v pisnih odgovorih na vprašanja Splošnega sodišča in na obravnavi. Na obravnavi so zlasti poudarile, da so terjatve zaposlenih in hipotekarne terjatve nadrejene terjatvam države.
- 54 Nazadnje je intervenientka v zadevah T-416/05 in T-423/05 v odgovoru na pisno vprašanje Splošnega sodišča v zadevi T-416/05 in na obravnavi v obeh navedenih zadevah trdila, da je po uvedbi likvidacijskega postopka za družbi kot tožeči stranki ohranila interes za intervencijo v podporo predlogom Komisije.

- 55 Družba NOA je v odgovoru na pisno vprašanje Splošnega sodišča in na obravnavi enako kot tudi družba OA izpodbijala obstoj takega interesa družbe Aeroporia Aigaiou za njeno nadaljnjo intervencijo.

2. Presoja Splošnega sodišča

- 56 Pogoji dopustnosti zadevajo procesne predpostavke javnega reda, ki jih lahko sodišče Evropske unije vedno presoja po uradni dolžnosti (glej sklep Splošnega sodišča z dne 10. marca 2005 v združenih zadevah Gruppo ormezzatori del porto di Venezia in drugi proti Komisiji, T-228/00, T-229/00, T-242/00, T-243/00, od T-245/00 do T-248/00, T-250/00, T-252/00, od T-256/00 do T-259/00, T-265/00, T-267/00, T-268/00, T-271/00, od T-274/00 do T-276/00, T-281/00, T-287/00 in T-296/00, ZOdl., str. II-787, točka 22 in navedena sodna praksa). V obravnavanem primeru je glede na trditve strank treba preveriti, ali lahko tožeče stranke po uvedbi likvidacijskega postopka za družbi NOA in OA ter navedenem vračilu zadevnih pomoči nadaljujejo tožbene postopke.
- 57 Prvič, kar zadeva domnevno nedopustnost tožbe, ki jo je vložila Helenska republika (zadeva T-415/05), je treba poudariti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso člen 230 ES jasno razločuje med pravico institucij Skupnosti in držav članic do vložitve ničnostne tožbe na eni strani in pravico fizičnih in pravnih oseb na drugi strani, saj drugi odstavek tega člena daje med drugim vsaki državi članici pravico, da z vložitvijo ničnostne tožbe izpodbija zakonitost odločb Komisije, ne da bi bilo izvajanje te pravice pogojeno z obstojem pravnega interesa. Državi članici torej za utemeljitev dopustnosti tožbe ni treba dokazati, da ima akt Komisije, ki ga izpodbija, zanjo pravne učinke. Vendar da se lahko zahteva razglasitev ničnosti akta Komisije, mora biti njegov namen ustvarjanje pravnih učinkov (sklep Sodišča z dne 27. novembra 2001 v zadevi Portugalska proti Komisiji, C-208/99, Recueil, str. I-9183, točke od 22 do 24; glej v tem smislu tudi sodbo Splošnega sodišča z dne 21. maja 2010 v združenih zadevah Francija in drugi

proti Komisiji, T-425/04, T-444/04, T-450/04 in T-456/04, ZOdl., str. II-2099, točke od 118 do 120).

- 58 V obravnavanem primeru je Komisija v izpodbijani odločbi sporne ukrepe v korist družb NOA in OA opredelila kot državne pomoči in jih razglasila za nezdržljive s skupnim trgom.
- 59 Iz tega izhaja, da ima ta odločba zavezujoče pravne učinke in je torej izpodbijni akt.
- 60 Zato je dopustno, da Helenska republika, ki med drugim izpodbija opredelitev spornih ukrepov kot državnih pomoči, že samo zato, ker je država članica, vloži ničnostno tožbo zoper izpodbijano odločbo in lahko torej že samo na podlagi tega nadaljuje to tožbo.
- 61 Drugič, kar zadeva domnevni neobstoj pravnega interesa družb NOA (zadeva T-416/05) in OA (zadeva T-423/05), je treba opozoriti, da mora v skladu s sodno prakso pravni interes tožeče stranke obstajati do razglasitve sodne odločbe. Postopek se namreč ustavi, če je tožeča stranka zaradi dogodka, ki je nastopil med postopkom, izgubila vsakršen osebni interes za razglasitev ničnosti izpodbijanega akta, zaradi česar razglasitev ničnosti tega akta sama po sebi ne more več imeti pravnih posledic v korist tožeče stranke (sodbi Splošnega sodišča z dne 9. julija 2008 v zadevi Alitalia

proti Komisiji, T-301/01, ZOdl., str. II-1753, točka 37, in z dne 19. marca 2010 v zadevi Gollnisch proti Parlamentu, T-42/06, ZOdl., str. II-1135, točka 61).

62 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da družbi kot tožeči stranki – ki sta v odgovorih na pisna vprašanja Splošnega sodišča pojasnili, da sta domnevne pomoči v skladu z izpodbijano odločbo v celoti povrnili – upravičeno trdita, da sta ohranili osebni in dejanski interes za nadaljevanje tožb, ker jima bo morala Helenska republika, če bo izpodbijana odločba razglašena za nično, povrniti vrnjene zneske, ki bodo v njunih likvidacijskih bilancah vknjiženi med sredstva.

63 Iz tega izhaja, da so obravnavane tožbe dopustne.

64 Poleg tega v zadevah T-416/05 in T-423/05, kar zadeva vprašanje, ali je družba Aeroporia Aigaiou ohranila neposreden in dejanski interes za rešitev sporov v smislu člena 40, drugi odstavek, Poslovnika Sodišča, zadostuje navesti, da je bil v zgoraj navedenem sklepu Olympiakes Aerogrammes proti Komisiji (točka 28) in zgoraj navedenem sklepu Olympiaki Aeroporia Ypiresies proti Komisiji (točka 23), s katerima je bila dovoljena intervencija družbe Aeroporia Aigaiou v podporo predlogom Komisije, tak neposreden in dejanski interes priznan, ker je bila intervenientka po eni strani konkurentka družb OA in NOA, ki sta prejeli pomoč iz izpodbijane odločbe, po drugi strani pa je dejavno sodelovala v formalnem postopku preiskave, na podlagi katerega je bila sprejeta izpodbijana odločba, ki je zanjo ugodna. Dokler bo družbama NOA in OA tudi po uvedbi njunega likvidacijskega postopka priznan interes, da predlagata razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe, bo družba Aeroporia Aigaiou ohranila s tem povezan interes za intervencijo v podporo Komisiji, da bi branila zakonitost te odločbe, tudi če samo zaradi postavitve odškodninskih zahtevkov, ki bi jim sledile

morebitne tožbe, zaradi nezakonite dodelitve zanjo škodljivih pomoči med zgoraj navedenim konkurenčnim obdobjem.

- 65 Treba je torej priznati, da je družba Aeroporia Aigaiou kot intervenientka ohranila interes za rešitev teh sporov.

B – Vsebinska preučitev

- 66 Tožeče stranke izpodbijajo ugotovitve Komisije, prvič, glede obstoja gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za izterjavo pomoči (zadevi T-415/05 in T-416/05), drugič, glede dodelitve državnih pomoči družbi NOA (zadevi T-415/05 in T-416/05) ter, tretjič, glede dodelitve državnih pomoči družbi OA (zadeve T-415/05, T-416/05 in T-423/05). Poleg tega se, četrtrič, sklicujejo na kršitev pravice zadevne države članice do izjave (zadevi T-415/05 in T-423/05), petič, na kršitev načela sorazmernosti (zadevi T-415/05 in T-416/05) ter, šestič, na kršitev načela *ne bis in idem* (zadevi T-415/05 in T-423/05).
- 67 Preden drugega za drugim preučimo te različne očitke, je treba najprej navesti, da se je tožeča stranka NOA v zadevi T-416/05 sklicevala na nedopustnost domnevnih novih tožbenih razlogov Komisije (glej točko 34 zgoraj). O dopustnosti teh tožbenih predlogov se bo presodilo med preučitvijo tožbenih razlogov, na katere se nanašajo (glej točke 116, 117, od 129 do 131, 208 in 409 spodaj).

1. *Upoštevanje gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za izterjavo pomoči (zadevi T-415/05 in T-416/05)*

a) Trditve strank

- 68 Kar zadeva opredelitev prejemnikov zadevnih pomoči za njihovo izterjavo, Helenska republika in družba NOA izpodbijata ugotovitev Komisije o obstoju gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA, ker naj bi bilo mogoče to ugotovitev glede na člen 1(4) v povezavi s členom 2 izpodbijane odločbe razlagati tako, da je treba od družbe NOA izterjati pomoči, ki so bile družbi OA dodeljene po sprejetju odločbe z dne 11. decembra 2002 in pred izčlenitvijo.
- 69 Prvič, glede na to, da izrek izpodbijane odločbe ne vsebuje jasnega in natančnega naloga za izterjavo v tem smislu, kar se sicer zahteva s členom 88 ES in členom 14 Uredbe št. 659/1999, tožeči stranki menita, da iz te odločbe ne izhaja nobena obveznost izterjave takih pomoči od družbe NOA.
- 70 Helenska republika si zaradi nejasnosti Komisije v izpodbijani odločbi in njenih vlogah, ki vsebujejo protislovja zastavlja vprašanje o razlogih in pomenu, da se v izpodbijano odločbo (točke od 178 do 183 obrazložitve) vključi zgoraj navedena ugotovitev, da je za izterjavo pomoči družba NOA nasledila družbo OA, čeprav naj bi Komisija v odgovoru na tožbo priznala, da se ta ugotovitev nanaša izključno na odločbo z dne

11. decembra 2002 in nima nobenega pravnega učinka v zvezi z izpodbijano odločbo ter da se sklicuje na neobstoj svojega pravnega interesa v tej točki.

- 71 Nujno naj bi bilo torej, da se v skladu z načelom pravne varnosti razjasni, ali izpodbijana odločba določa, da je mogoče od družbe NOA med drugim zahtevati vračilo pomoči iz člena 1(4) izpodbijane odločbe, tako da bi bilo vprašanje, ali je družba NOA nasledila družbo OA za izterjavo pomoči, v okviru te tožbe pravočasno predloženo v preučitev Splošnemu sodišču.
- 72 Drugič, Helenska republika in družba NOA zatrjujeta, da je Komisija s trditvijo v izpodbijani odločbi (točka 183 obrazložitve), da je treba družbo NOA vsaj za izterjavo pomoči, dodeljene pred izčlenitvijo sektorja dejavnosti letenja, šteti za naslednico družbe OA, storila očitno napako pri presoji in jo pomanjkljivo obrazložila.
- 73 Tožeči stranki priznavata, da je lahko Komisija prisiljena zahtevati, da se izterjava ne omeji na prvotnega prejemnika pomoči, temveč se razširi na podjetje, ki morebiti nadaljuje dejavnost prvotnega podjetja, in sicer s proizvodnimi sredstvi, prenesenimi nanj, če med obema podjetjema obstaja gospodarska kontinuiteta (sodba Sodišča z dne 8. maja 2003 v združenih zadevah Italija in SIM 2 Multimedia proti Komisiji, C-328/99 in C-399/00, Recueil, str. I-4035, točka 77). Vendar naj bi iz te sodne prakse izhajalo, da je, prvič, izterjava pomoči od tretjih oseb samo možnost in, drugič, da mora obstajati element gospodarske kontinuitete.

- 74 Zlasti možnost, s katero lahko podjetje v težavah sprejme sanacijske ukrepe, se ne bi smela vnaprej ovreči zaradi zahtev v zvezi z izterjavo državne pomoči, ki ni združljiva s skupnim trgov (zgoraj navedena sodba Italija in SIM 2 Multimedia proti Komisiji, točka 76). V nasprotju s trditvami Komisije naj bi se pri preučitvi ekonomskih razlogov za prenos in preoblikovanje upošteval namen izogniti se obveznosti vračila (zgoraj navedena sodba Italija in SIM 2 Multimedia proti Komisiji, točka 17, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 19. oktobra 2005 v zadevi CDA Datenträger Albrechts proti Komisiji, T-324/00, ZOdl., str. II-4309, točke od 102 do 104).
- 75 Tožeči stranki v zvezi s tem opozarjata, da to, da podjetje, ki je prejelo pomoč, del svojih sredstev prenese na tretjo pravno osebo, da se ji omogoči razvoj brez pravnih in gospodarskih negotovosti, ki so ogrožale nadaljevanje izvajanje tega dela dejavnosti, kot tako ne dokazuje obstoja volje po izognitvi učinkom vračila (zgoraj navedena sodba CDA Datenträger Albrechts proti Komisiji, točka 98).
- 76 V obravnavanem primeru naj bi bilo v skladu z navedeno sodno prakso torej odločilno merilo to, da so preoblikovanje narekovali ekonomski razlogi, povezani z učinkovitejšo izterjavo, in da ni bilo namenjeno izognitvi učinkom naloga za izterjavo.
- 77 Namen izčlenitve dejavnosti letenja v okviru širšega programa prestrukturiranja in privatizacije skupine Olympic Airways naj bi bil doseči kar najbolj donosno prodajo tega sektorja. Zlasti vrednost nove letalske družbe NOA naj bi daleč preseгла goli seštevek prenesenih sredstev. Večjo vrednost naj bi imela zlasti zaradi zanesljive in

prilagodljive flote letal, visokousposobljenega osebja, znanja in izkušenj na domačem trgu, poslovnega ugleda in zanesljivosti, mreže sodelavcev, pogodb o sodelovanju in razpoložljivosti slotov.

- 78 Tožeči stranki zato menita, da so preoblikovanje, določeno z zakonom št. 3185/2003, v skladu z merilom zasebnega vlagatelja narekovali ekonomski razlogi, povezani s privatizacijo skupine Olympic Airways za učinkovitejšo izterjavo pomoči, in da ni bilo namenjeno izogitvi učinkom naloga za izterjavo. Helenska republika naj bi se namreč po neuspešnih poskusih privatizacije družbe OA odločila za izlčenje različnih dejavnosti skupine, da bi jih privatizirala ločeno in s kar največ dobička. V zvezi s tem družba NOA izpodbija zlasti trditev Komisije v izpodbijani odločbi (točka 178 obrazložitve), da je skušala Helenska republika s preoblikovanjem te skupine omogočiti nadaljevanje dejavnosti letenja.
- 79 Helenska republika in družba NOA trdita, da se v obravnavanem primeru enako kot v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba CDA Datenträger Albrechts proti Komisiji, premoženje družbe, ki ji je bil odvzet del sredstev, v obravnavanem primeru družbe OA, ni zmanjšalo, saj je bil prenesen enakovreden delež njenih obveznosti. Komisija naj bi sicer priznala, da so se na družbo NOA prenesli dolgovi v višini 145 milijonov EUR (točka 117 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 80 Poleg tega naj se v nasprotju s trditvami Komisije v izpodbijani odločbi (točka 179 obrazložitve) družbi OA s prenosom njenih sredstev na družbo NOA ne bi odvzeli njeni prihodki. Družba OA naj bi še naprej poslovala v sektorjih zemeljske oskrbe, vzdrževanja in popravil, obnove, obdelave podatkov in preskrbe z gorivom. Družba OA naj bi na podlagi pogojev poslovnih transakcij od družbe NOA prejela zelo velike prihodke.

81 V teh okoliščinah naj bi bila trditev Komisije, da je ustanovitev družbe NOA pomenila umetno reorganizacijo v isti skupini, napačna. Na podlagi zakona št. 3185/2003 naj bi namreč Helenska republika obdržala delnice družbe NOA izključno za njeno privatizacijo. Še več, ker družba NOA kot prevzemnica dela sredstev družbe OA ni prejela nobene ugodnosti in ker je družba OA še naprej poslovala, naj med obema družbama ne bi bilo gospodarske kontinuitete, na podlagi katere bi se od družbe NOA upravičeno izterjala pomoč, ki jo je prejela družba OA (sodba Sodišča z dne 29. aprila 2004 v zadevi Nemčija proti Komisiji, C-277/00, Recueil, str. I-3925, točka 81).

82 Helenska republika naj v dopisu z dne 2. junija 2005 v nasprotju s trditvami Komisije ne bi priznala, da je družba NOA nasledila družbo OA. Strinjala naj bi se samo, da bi se lahko, če vseh pomoči ne bi bilo mogoče izterjati od družbe OA, po izčrpanju likvidacijske mase te družbe obveznost izterjave izvedla v okviru naslednic družbe OA, če bi bili izpolnjeni pogoji iz sodne prakse Skupnosti v zvezi z nasledstvom obveznosti izterjave državnih pomoči. Vendar naj ne bi bilo tako. Ker se je postopek privatizacije družbe NOA že skoraj končal, naj bi se grški organi v zadevnem dopisu izrecno sklicevali na pogoj v zvezi s prodajo po razumni tržni ceni.

83 S tem ko je Komisija v odgovoru na tožbo (točka 76) navedla, da preoblikovanje kot tako ni predmet izpodbijane odločbe in da torej ne zahteva podrobne preučitve za presojo, ali je družba NOA nasledila družbo OA, naj bi priznala, da ni upoštevala bistvenega merila glede ekonomskih razlogov za to preoblikovanje.

84 Zato naj obrazložitev, na kateri temelji ugotovitev iz izpodbijane odločbe, da je družba NOA nasledila družbo OA za izterjavo pomoči, ne bi bila nezadostna, ker Komisija

ni preučila ekonomskih razlogov za ustanovitev družbe NOA kot elementa prestrukturiranja in privatizacije družbe OA, da bi bilo mogoče izterjati kar najvišji znesek nezakonito izplačanih pomoči.

⁸⁵ Nazadnje Helenska republika in družba NOA izpodbijata razlago sodbe z dne 12. maja 2005, ki jo je upoštevala Komisija. Kot navajata, je Sodišče odločilo samo o pravnih in finančnih posledicah zakona št. 3185/2003 za izvršitev odločbe z dne 11. decembra 2002. Sodišče naj se ne bi izreklo niti o namenih, ki so narekovali odločitev za izčlenitev sektorja dejavnosti letenja, niti o združljivosti tega prestrukturiranja z določbami člena 87 ES, niti o vprašanju, ali se je družba NOA lahko štela za naslednico družbe OA za izterjavo pomoči iz odločbe z dne 11. decembra 2002. Sicer pa naj Sodišče v okviru tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti ne bi moglo preučiti, ali je družba NOA nasledila družbo OA za izterjavo pomoči, saj ob vložitvi te tožbe, 2. oktobra 2003, družba NOA še ni bila ustanovljena.

⁸⁶ Sodišče naj bi v sodbi z dne 12. maja 2005 ugotovilo samo, da je prenos sredstev družbe OA na družbo NOA onemogočil izterjavo pomoči, dodeljenih družbi OA, na podlagi nacionalnega prava. Vendar naj bi to ugotovilo ob upoštevanju, da so se „vsa sredstva“ družbe OA prenesla „prosta vseh dolgov“ (točka 33 sodbe). To pa naj ne bi držalo, ker je Komisija že takrat priznala, da je družba OA obdržala velik del sredstev, velik znesek dolgov pa je prenesla na družbo NOA. Komisija naj bi tako prilagodila sklepanje Sodišča v sodbi z dne 12. maja 2005 in ga izkrivila, saj je trdila, da je Sodišče ugotovilo prenos najdonosnejših sredstev na družbo NOA.

- 87 Zaradi vseh teh razlogov naj bi bilo sklepanje Komisije v zvezi z ugotovitvijo domnevne gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA napačno in neobrazloženo.
- 88 Komisija najprej navaja svojo razlago izpodbijane odločbe. V odgovorih na tožbo v zadevah T-415/05 in T-416/05 najprej trdi, da v nasprotju s sodbo z dne 12. maja 2005 v izpodbijani odločbi ni obravnavano vprašanje izterjave pomoči, dodeljenih družbi OA, od družbe NOA. Komisija na podlagi tega sklepa, da Helenska republika in družba NOA nista izkazali dejanskega pravnega interesa za izpodbijanje obrazložitve te odločbe, kar zadeva opredelitev družbe NOA kot naslednice družbe OA.
- 89 Vendar Komisija v duplikah zagovarja stališče, da iz člena 2 izpodbijane odločbe v povezavi z obrazložitvijo te odločbe jasno izhaja, da je treba sporne pomoči, dodeljene družbi OA, vsaj tiste, ki so bile dodeljene pred izčlenitvijo, izterjati ne samo od te družbe, ampak tudi od družbe NOA. Priznava torej interes Helenske republike in družbe NOA, da izpodbijata obveznost izterjave pomoči, dodeljenih družbi OA, od družbe NOA.
- 90 Komisija pojasnjuje to spremembo stališča z dejstvom, da naj bi za natančni datum ustanovitve družbe NOA izvedela samo iz replike v zadevi T-416/05, v kateri je bil 13. december 2003 naveden kot datum ustanovitve in začetka poslovanja te družbe.

- 91 Dokaz o tem točnem datumu „naj bi vzbudil pomislek“, ki ga je Komisija večkrat izrazila glede opredelitve dejanskega prejemnika pomoči pred izčlenitvijo.
- 92 Sporne pomoči, ki so bile družbi OA izplačane po izčlenitvi, naj bi bilo mogoče in treba izterjati tudi od družbe NOA, če bi bilo med izvajanjem izpodbijane odločbe dokazano, da se je njihova korist prenesla na družbo NOA. Komisija v zvezi s tem navaja, da je družba OA na družbo NOA prenesla korist od pomoči, ki jih ji je dodelila Helenska republika, s tem ko je novi letalski družbi dala v podnajem letala, za katera je bila najemnina nižja od tiste, ki jo je sama plačala prvotnim najemodajalcem.
- 93 Komisija pojasnjuje, da bo treba porazdelitev obveznosti vračila med družbi OA in NOA določiti ob izvajanju izpodbijane odločbe.
- 94 Drugič, v zadevah T-415/05 in T-416/05 Komisija izpodbija trditve tožečih strank, s katerimi skušata dokazati, da družba NOA ni naslednica družbe OA za izterjavo spornih pomoči. Kot trdi, je namen izterjave pomoči od subjekta, ki izvaja gospodarsko dejavnost in je imelo koristi od pomoči, ponovno vzpostaviti razmere zdrave konkurence.
- 95 Družba Aeroporia Aigaiou, intervenientka v podporo predlogom Komisije v zadevi T-416/05, navaja, da je bilo o vprašanju obstoja gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA odločeno v sodbi z dne 12. maja 2005.

b) Presoja Splošnega sodišča

- ⁹⁶ Najprej je treba navesti, da Komisija v odgovor na vprašanje Splošnega sodišča med obravnavo ni potrdila trditve, ki jo je družba OA navedla v odgovoru na pisno vprašanje Splošnega sodišča in ponovila na obravnavi, da je v skladu s členom 2 izpodbijane odločbe v celoti in skupaj z obrestmi povrnila znesek spornih pomoči, ki so ji bile izplačane. Komisija je namreč izrazila pomisleke glede celotnega vračila teh pomoči, pri čemer je navedla, da glede na uvedbo likvidacijskega postopka zoper družbi OA in NOA od Helenske republike ni zahtevala, naj od družbe NOA izterja sporne pomoči, ki so bile dodeljene družbi OA.
- ⁹⁷ Helenska republika in družba NOA sta na obravnavi izjavili, da vztrajata pri očitkih zoper opredelitev družbe NOA kot naslednice družbe OA za izterjavo pomoči, izplačanih družbi OA.
- ⁹⁸ V okviru tega je treba najprej določiti, prvič, ukrepe v korist družbe OA, na katere bi se lahko nanašala obveznost izterjave pomoči od družbe NOA, drugič, določiti pravni obseg izpodbijane odločbe glede ugotovitve, da je družba NOA nasledila družbo OA za izterjavo pomoči, in nato, tretjič, preučiti utemeljenost razširitve obveznosti izterjave pomoči na družbo NOA.

Opredelitev ukrepov v korist družbe OA, na katere bi se lahko nanašala obveznost izterjave pomoči od družbe NOA

- ⁹⁹ Kot Sodišče navaja v sodbi z dne 12. maja 2005 (točka 32), je treba najprej razlikovati med preučitvijo samih ukrepov prestrukturiranja z vidika pogojev za uporabo člena 87 ES in popolnoma ločenim vprašanjem, ali je mogoče družbo NOA v okviru dejavnosti letenja opredeliti kot naslednico družbe OA za izterjavo pomoči, ki so bile družbi OA dodeljene pred izčlenitvijo. V okviru tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti, na podlagi katere je bila sprejeta ta sodba, je šlo samo za presojo pravnih in finančnih posledic teh ukrepov prestrukturiranja za izvajanje odločbe z dne 11. decembra 2002.
- ¹⁰⁰ Iz zahteve za predložitev podatkov in odločitve z dne 16. marca 2004 za začetek postopka iz člena 88(2) ES izhaja, da se je preiskava Komisije v obravnavanem primeru nanašala na vse ukrepe, povezane s prestrukturiranjem in privatizacijo skupine Olympic Airways, ki bi lahko vključevali elemente državne pomoči (glej točke 12 in od 16 do 18 zgoraj).
- ¹⁰¹ Vendar ukrepi prestrukturiranja v izpodbijani odločbi niso preučeni kot taki, torej z vidika njihove opredelitve glede na pogoje za uporabo člena 87(1) ES. Komisija je preučila samo njihovo naravo, zlasti povezavo med družbama OA in NOA, da bi po eni strani izpostavila obstoj gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za izterjavo spornih pomoči in po drugi strani opredelila preučene ukrepe v njihovem kontekstu (glej zlasti točke od 164 do 178 spodaj).

- 102 Natančneje, kar zadeva izterjavo pomoči, je morala le Komisija v izpodbijani odločbi preučiti vprašanje nasledstva med družbama OA in NOA za izterjavo novih pomoči za družbo OA, na katere se nanaša ta odločba. Vprašanje določitve dejanskih prejemnikov pomoči iz odločbe z dne 11. decembra 2002 za izvršitev naloga za izterjavo, ki ga vsebuje ta odločba, je bilo namreč rešeno v sodbi z dne 12. maja 2005 (glej točke 7, 8 in 99 zgoraj).
- 103 Treba je še navesti, da se lahko vprašanje nasledstva med družbama NOA in OA za izterjavo pomoči v obravnavanem primeru zastavlja samo v zvezi s pomočmi, ki so bile družbi OA dodeljene pred izčlenitvijo dejavnosti letenja in ustanovitvi družbe NOA.
- 104 Če namreč obstaja gospodarska kontinuiteta med tema družbama, se lahko družba NOA šteje za dejansko prejemnico pomoči v podporo dejavnostim letenja, ki so bile dodeljene nekdanji letalski družbi OA, preden je te dejavnosti prevzela družba NOA.
- 105 Po drugi strani pa v nasprotju s trditvami Komisije v duplikah (glej točko 92 zgoraj) spornih pomoči, ki so bile družbi OA dodeljene po izčlenitvi, ni mogoče izterjati od družbe NOA zgolj zato, ker naj bi ta družba od njih imela posredno korist. Tudi če so državne pomoči, dodeljene družbi OA po izčlenitvi, kot trdi Komisija, tej družbi omogočile, da novi družbi NOA dodeli ugodnosti, ki jih ta pod običajnimi tržnimi pogoji ne bi pridobila, kar pa ni dokazano, naj namreč zgolj na podlagi tega ne bi bilo mogoče sklepati, da je družba NOA dejanska prejemnica pomoči, dodeljenih družbi OA.

- 106 Ker namreč obe družbi, OA in NOA, v zvezi s katerima Komisija v izpodbijani odločbi ne zanika, da sta pravno in finančno samostojni, po izčlenitvi nista tvorili gospodarske enote, bi morala Komisija v vsakem primeru jasno opredeliti ugodnost, ki jo je družbi NOA domnevno dodelila družba OA, in jo ločeno preučiti z vidika pogojev za uporabo člena 87(1) ES (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 10. januarja 2006 v zadevi Cassa di Risparmio di Firenze in drugi, C-222/04, ZOdl., str. I-289, točke od 112 do 114, in sodbo Splošnega sodišča z dne 25. junija 1998 v združenih zadevah British Airways in drugi proti Komisiji, T-371/94 in T-394/94, Recueil, str. II-2405, točki 313 in 314). Sicer pa je Komisija tak pristop v izpodbijani odločbi uporabila v zvezi s pomočjo, ki je bila družbi NOA dodeljena v obliki nizkih najemnin za podnajem letal (glej točke od 154 do 253 spodaj).
- 107 Iz tega izhaja, da se v obravnavanem primeru, kot trdijo tožeče stranke, vprašanje nasledstva med družbama NOA in OA za izterjavo spornih pomoči zastavlja izključno v zvezi s pomočjo, ki je bila družbi OA domnevno dodeljena v obliki dopušcanja neplačevanja njenih davčnih in socialnovarstvenih obveznosti do države iz člena 1(4) izpodbijane odločbe, če je bila ta pomoč dodeljena pred izčlenitvijo. Vse druge pomoči za družbo OA iz člena 1(2) in (3) te odločbe so bile namreč dodeljene po izčlenitvi.
- 108 V zvezi s tem je nujno že zdaj navesti, da je treba razloge, s katerimi skušata tožeči stranki v zadevah T-415/05 in T-423/05 doseči razglasitev ničnosti člena 1(4) izpodbijane odločbe, zavrtni, kot je v nadaljevanju ugotovilo Splošno sodišče (glej točke od 378 do 394 spodaj).
- 109 V teh okoliščinah je treba določiti pravni obseg izpodbijane odločbe, kar zadeva ugotovitev obstoja gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za izterjavo pomoči iz člena 1(4) navedene odločbe, če je bila ta pomoč dodeljena pred 11. decembrom 2003.

Pravni obseg izpodbijane odločbe, kar zadeva ugotovitev nasledstva med družbama NOA in OA za izterjavo sporne pomoči

- 110 Najprej je treba navesti, da je imela Komisija – glede na to, da je bila izpodbijana odločba sprejeta 14. septembra 2005 – ob njenem sprejetju na razpolago vse potrebne elemente, da bi lahko že v sami odločbi opredelila prejemnike, od katerih je bilo treba izterjati zadevne pomoči. S tega vidika se zadevne okoliščine obravnavanega primera razlikujejo od okoliščin, ki jih je Komisija preučila v odločbi z dne 11. decembra 2002, sprejeti pred prestrukturiranjem skupine Olympic Airways in ustanovitvijo družbe NOA decembra 2003.
- 111 Vendar Komisija v izreku izpodbijane odločbe družbe NOA izrecno ne opredeljuje kot dejanske prejemnice dela pomoči, odobrene družbi OA, iz člena 1(4) te odločbe.
- 112 Komisija namreč v členu 2 izpodbijane odločbe navaja samo, da bo Helenska republika pomoč iz člena 1 te odločbe izterjala od „upravičencev“ te pomoči. Po drugi strani se člen 1(4) izpodbijane odločbe izrecno nanaša na nezakonito pomoč, ki jo je Helenska republika dodelila družbi OA, s tem ko je dopuščala neplačevanje davčnih in socialnovarstvenih obveznosti te družbe državi, in se ne sklicuje na družbo NOA kot na dejansko prejemnico dela te pomoči.
- 113 Sodišče je v zgoraj navedeni sodbi z dne 14. februarja 2008 v zadevi Komisija proti Grčiji, s katero je bilo ugotovljeno, da Helenska republika ni izpolnila svojih obveznosti na podlagi izpodbijane odločbe, menilo, da med drugim ni treba preučiti, ali je bila v tej odločbi družba NOA opredeljena kot naslednica družbe OA za izterjavo sporne pomoči iz člena 1(4). Sodišče je v zvezi s to pomočjo namreč preverilo samo,

ali izpodbijana odločba vsebuje navedbe, na podlagi katerih bi lahko nacionalni organi sami brez večjih težav določili zneske, ki jih je treba izterjati (točke od 42 do 44 sodbe).

- ¹¹⁴ V teh okoliščinah mora Splošno sodišče, kot navajajo tožeče stranke, razložiti vsebino izpodbijane odločbe, kar zadeva morebitno obveznost, da se pomoč iz člena 1(4) izpodbijane odločbe izterja od družbe NOA.
- ¹¹⁵ Predhodno je treba navesti, da je Komisija v duplikah v zadevah T-415/05 in T-416/05 svoja nasprotujoča si stališča glede razlage izpodbijane odločbe upravičevala z negotovostjo glede točnega datuma ustanovitve družbe NOA (glej točko 90 zgoraj).
- ¹¹⁶ Družba NOA je v zadevi T-416/05 navedla, da je ta utemeljitev Komisije glede domnevne negotovosti v zvezi s točnim datumom ustanovitve družbe NOA nova in zato nedopustna (glej točko 34 zgoraj).
- ¹¹⁷ V zvezi s tem zadostuje navesti, da je utemeljitev Komisije v vsakem primeru brezpredmetna. Ne glede na to, kakšne razlage je tožena institucija druga za drugo zagovarjala v obravnavanem primeru, mora namreč izpodbijano odločbo dokončno razložiti Splošno sodišče. Zato so nasprotujoča si stališča Komisije glede razlage izpodbijane odločbe in sklicevanje na negotovost v zvezi s točnim datumom ustanovitve družbe NOA, da bi se pojasnile spremembe stališča Komisije, brezpredmetna in ne morejo posegati v pravice obrambe tožečih strank (sodba Splošnega sodišča z dne

7. oktobra 1999 v zadevi Irish Sugar proti Komisiji, T-228/97, Recueil, str. II-2969, točka 30). Poleg tega je treba navesti, da je v odločitvi z dne 16. marca 2004 o sprožitvi formalnega postopka preiskave (točka 110) in izpodbijani odločbi (točka 6) izrecno navedeno, da je bila družba NOA ustanovljena 12. decembra 2003. Tožeče stranke so na obravnavi potrdile, da je družba NOA začela poslovati na ta dan. Tudi če Komisija med upravnim postopkom ni bila seznanjena s točnim datumom ustanovitve družbe NOA, ki je 11. december 2003, v teh okoliščinah to dejstvo ne more vplivati na vsebino izpodbijane odločbe – torej posledično na njeno razlago –, kar zadeva morebitno opredelitev družbe NOA kot naslednice družbe OA za izterjavo sporne pomoči.

118 Za razlago člena 2 izpodbijane odločbe je treba opozoriti, da je v skladu s sodno prakso izrek odločbe o državnih pomočeh neločljivo povezan z njeno obrazložitvijo, tako da jo je po potrebi treba razlagati ob upoštevanju razlogov za njeno sprejetje (glej sodbo Sodišča z dne 15. maja 1997 v zadevi TWD proti Komisiji, C-355/95 P, Recueil, str. I-2549, točka 21, in sodbo z dne 12. maja 2005, točka 41 in navedena sodna praksa).

119 V obravnavanem primeru je zato treba preveriti, ali je mogoče člen 2 izpodbijane odločbe ob upoštevanju obrazložitve te odločbe razlagati, kot da se na enega od „upravičencev pomoči iz člena 1“ nanaša na družbo NOA kot dejansko prejemnico sporne pomoči, dodeljene družbi OA, iz člena 1(4) navedene odločbe.

120 Komisija je pri preučitvi narave prestrukturiranja skupine Olympic Airways (točke od 178 do 183 obrazložitve izpodbijane odločbe), izvedene v okviru „presoje pomoči“ (točka 6 izpodbijane odločbe), podrobneje preučila pravila o prestrukturiranju, ki jih

je Sodišče že upoštevalo v sodbi z dne 12. maja 2005. Komisija je na podlagi te sodbe v točki 183 obrazložitve izpodbijane odločbe ugotovila naslednje:

„Zato je očitno, da je bil namen prestrukturiranja družbe OA leta 2003, s katerim je bila ustanovljena družba NOA, čeprav je to prestrukturiranje privedlo do ločenega pravnega subjekta, izogniti se vračilu pomoči na podlagi odločbe [z dne 11. decembra] 2002 ter da je družba NOA naslednica družbe OA vsaj za izterjavo državne pomoči, dodeljene pred izčlenitvijo.“

¹²¹ Pri dokazovanju, da je družba NOA nasledila družbo OA za izterjavo sporne pomoči, izplačane družbi OA, je Komisija torej obrazložila samo elemente, na podlagi katerih je Sodišče v sodbi z dne 12. maja 2005 ugotovilo obstoj gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za izterjavo pomoči iz odločbe z dne 11. decembra 2002. Komisija je na podlagi teh elementov v točki 183 obrazložitve izpodbijane odločbe izrecno ugotovila, da se obveznost izterjave razširi na družbo NOA, zlasti kar zadeva sporno pomoč, ki je bila družbi OA dodeljena pred izčlenitvijo.

¹²² Komisija je v okviru presoje združljivosti pomoči, dodeljenih družbi NOA, v izpodbijani odločbi (točki 216 in 217 obrazložitve izpodbijane odločbe) še ugotovila, da glede na to, da je družba NOA naslednica družbe OA za izterjavo pomoči, nove pomoči za družbo NOA ni mogoče razglasiti za združljivo s skupnim trgov, dokler se ne izterjajo pomoči, dodeljene pred izčlenitvijo.

- 123 Iz te preučitve izpodbijane odločbe izhaja, da – čeprav je obžalovanja vredno, da Komisija v izreku te odločbe ni poimensko določila prejemnikov, od katerih je treba izterjati pomoč iz člena 1(4), dodeljeno pred izčlenitvijo – je mogoče na podlagi obrazložitve te odločbe družbo NOA zlahka opredeliti kot naslednico družbe OA za izterjavo te pomoči.
- 124 V teh okoliščinah iz člena 2 izpodbijane odločbe v povezavi z zgornjo obrazložitvijo navedene odločbe in zlasti ob upoštevanju sodbe z dne 12. maja 2005 jasno izhaja, da je Komisija Helenski republiki naložila obveznost, da pomoč, ki je bila družbi OA dodeljena pred izčlenitvijo, ne izterja samo od te družbe, ampak po potrebi tudi od družbe NOA.
- 125 Člen 2 izpodbijane odločbe, v katerem je predvidena izterjava pomoči iz člena 1 te odločbe, je torej treba razlagati tako, da vsebuje nalog za izterjavo pomoči, dodeljene pred izčlenitvijo, od družbe OA ali družbe NOA, pri čemer je treba porazdelitev obveznosti vračila med obe družbi določiti med izvajanjem navedene odločbe.
- 126 Kar zadeva porazdelitev obveznosti vračila med prejemnike pomoči, je namreč treba opozoriti, da Komisiji v odločbi o ugotovitvi nezdržljivosti pomoči in naložitvi njene izterjave ni treba natančno navesti, kolikšno korist je vsak prejemnik imel od zneska zadevne pomoči. Znesek, ki ga mora vsako od teh podjetij povrniti med izterjavo pomoči, mora določiti zadevna država članica. Ob nepredvidenih težavah lahko ta država s svojimi težavami seznaniti Komisijo, da o presodi o njih, pri čemer morata Komisija in država v skladu z dolžnostjo lojalnega sodelovanja, določeno zlasti v členu 10 ES, sodelovati v dobri veri, da bi premagali te težave (glej v tem smislu sodbo

Splošnega sodišča z dne 11. maja 2005 v združenih zadevah Saxonía Edelmetalle in ZEMAG proti Komisiji, T-111/01 in T-133/01, ZOdl., str. II-1579, točka 124).

¹²⁷ Taka rešitev je potrjena s sodbo z dne 12. maja 2005, v kateri Sodišče ob poudarjanju popolnoma ekonomskega merila ponovne vzpostavitve neizkrivljene konkurence v zadevnem sektorju implicitno dopušča možnost, da za družbo NOA velja izključno podredna obveznost vračila. Sodišče je namreč v tej sodbi ugotovilo samo neizpolnitev obveznosti, pristojnim nacionalnim organom in Komisiji pa je prepustilo skrb, da v okviru svoje medsebojne dolžnosti lojalnega sodelovanja določijo porazdelitev obveznosti vračila med družbi OA in NOA, kar zadeva pomoči iz odločbe z dne 11. decembra 2002.

¹²⁸ V obravnavanem primeru je glede na razlago izpodbijane odločbe v zgornjih točkah od 123 do 125 treba preučiti obrazložitev in utemeljenost ugotovitve gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za izterjavo pomoči iz člena 1(4) izpodbijane odločbe, dodeljene pred izčlenitvijo.

Presoja obrazložitve in utemeljenosti ugotovitve iz izpodbijane odločbe, da je družba NOA naslednica družbe OA za izterjavo sporne pomoči

¹²⁹ Pred preučitvijo utemeljenosti tožbenih razlogov, ki se nanašajo na pomanjkljivo obrazložitev in očitno napako pri presoji ter sta jih navedli tožeči stranki v zadevah

T-415/05 in T-416/05, je treba ovreči trditev družbe NOA o nedopustnosti domnevnih novih tožbenih razlogov Komisije, ki se po eni strani nanašajo na domnevno željo Helenske republike po izognitvi obveznosti izterjave in na drugi strani na domnevno nezakonitost obstoja družbe NOA (glej točko 34 zgoraj).

- ¹³⁰ Iz duplike je namreč jasno razvidno, da Komisija ne navaja nobenega novega tožbenega razloga v zvezi z domnevno željo Helenske republike po izognitvi obveznosti izterjave s prestrukturiranjem skupine Olympic Airways in ustanovitvijo družbe NOA. Nasprotno, obrazloži trditev, ki jo je navedla že v izpodbijani odločbi in odgovoru na tožbo, da je neobstoj namere Helenske republike, da bi se izognila tej obveznosti, kot zatrjuje tožeča stranka, brezpredmeten, saj zgoraj navedeno prestrukturiranje onemogoča izterjavo pomoči.
- ¹³¹ Trditev Komisije, da sodba z dne 12. maja 2005 posega v sam obstoj družbe NOA, saj ga razglaša za nezakonit, spada v okvir razprav med strankami o pravnem obsegu te sodbe, kar zadeva opredelitev dejanskega prejemnika sporne pomoči.
- ¹³² Ker Komisija pri presoji povezave med družbama OA in NOA zlasti na podlagi elementov, ki jih je Sodišče upoštevalo v sodbi z dne 12. maja 2005, ugotavlja, da je „družba NOA naslednica družbe OA vsaj za izterjavo državne pomoči, dodeljene pred izčlenitvijo“ (točka 183 obrazložitve izpodbijane odločbe), je treba glede temelja najprej podrobno določiti pravni obseg te sodbe v obravnavanem primeru.

- 133 V nasprotju s trditvami Komisije pred Splošnim sodiščem se lahko pravnomočnost te sodbe prizna izključno v zvezi z izterjavo pomoči iz odločbe z dne 11. decembra 2002, ker se je ugotovljena neizpolnitev obveznosti nanašala prav na neizvršitev te odločbe.
- 134 Zlasti kar zadeva ugotovitev obstoja gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za izterjavo sporne pomoči, dodeljene pred izčlenitvijo, je treba navesti, da čeprav so okoliščine, ki bi se lahko upoštevale, v glavnem enake tako v primeru izterjave pomoči, ki je naložena v odločbi z dne 11. decembra 2002, kot tudi v primeru izterjave pomoči za družbo OA, dodeljenih pred izčlenitvijo, ki je naložena v izpodbijani odločbi, pa vsi elementi niso popolnoma enaki. Razlika je v tem, da se je prenos sredstev družbe OA na družbo NOA v sektorju dejavnosti letenja na način, da pomoči, dodeljene družbi OA, ni bilo mogoče izterjati od družbe NOA, zgodil po sprejetju odločbe z dne 11. decembra 2002, vendar pred začetkom formalnega postopka preiskave, ki je privedel do sprejetja izpodbijane odločbe 14. septembra 2005.
- 135 Čas prenosa sredstev na novo družbo pa je eno od meril, ki bi se lahko upoštevala v različnem obsegu glede na primer. Iz sodne prakse namreč izhaja, da se lahko pri presoji, ali je mogoče obveznost izterjave pomoči, izplačane podjetju v težavah, razširiti na novo podjetje, na katero je nekdanje podjetje preneslo nekatera sredstva, če ta prenos kaže na gospodarsko kontinuiteto med obema družbama, upoštevajo naslednji elementi: predmet prenosa (sredstva in obveznosti, kontinuiteta delovne sile, sredstva v paketu), cena prenosa, identiteta delničarjev ali lastnikov prevzemnega podjetja in prvotnega podjetja, čas izvedbe prenosa (po začetku preiskave, sprožitvi postopka ali končni odločbi) in nazadnje ekonomski razlogi za transakcijo (zgoraj navedena sodba Italija in SIM2 Multimedia proti Komisiji, točke 78, 80 in 85).

136 V obravnavanem primeru je zato treba preveriti, ali je ob upoštevanju dejanskih okoliščin tega spora lahko Komisija, ne da bi prekoračila meje svoje diskrecijske pravice, v izpodbijani odločbi prevzela sklepanje Sodišča v sodbi z dne 12. maja 2005 in ugotovila obstoj gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za izterjavo sporne pomoči.

137 Zlasti kar zadeva merilo časa prenosa sredstev, katerega vsebina in obseg bosta podrobno določena pozneje (glej točko 146 spodaj), za zdaj zadostuje opozoriti, da se je v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 12. maja 2005, prenos sredstev z družbe OA v težavah na novo družbo NOA, zaradi česar pomoči iz odločbe z dne 11. decembra 2002 ni bilo mogoče izterjati od nekdanje družbe, zgodil po sprejetju te odločbe (glej točko 134 zgoraj). V zadevah, v katerih sta bili izdani zgoraj navedeni sodbi Italija in SIM2 Multimedia proti Komisiji (točka 77) ter Nemčija proti Komisiji (točka 71) in na katerih implicitno temelji ugotovitev iz sodbe z dne 12. maja 2005 (glej točki 143 in 144 spodaj), sta bili transakciji, za kateri Komisija domneva, da sta bili „izognitveni“, izvedeni med formalnim postopkom preiskave ali v času, ko so bili pristojni nacionalni organi seznanjeni z namero Komisije, da sproži postopek preiskave.

138 V obravnavanem primeru je treba navesti, da je bila zahteva za predložitev podatkov o vseh ukrepih, povezanih s prestrukturiranjem in privatizacijo družbe OA, ki bi lahko vključevali elemente pomoči, Helenski republiki poslana že 8. septembra 2003. Helenska republika in družba OA sta ob ustanovitvi družbe NOA zato še toliko manj lahko spregledali, da bi bili lahko ukrepi v korist družbe OA pred izčlenitvijo predmet preiskave Komisije in da pomenijo nadaljevanje nekaterih predhodnih pomoči iz odločbe z dne 11. decembra 2002, ki jih je Helenska republika družbi OA dodelila v obliki dopuščanja neplačevanja davčnih in socialnovarstvenih obveznosti.

- 139 V teh okoliščinah glede na podobnost dejanskega stanja ugotovitev Sodišča v sodbi z dne 12. maja 2005, da se za ponovno vzpostavitev neizkrivljenega konkurenčnega položaja v zadevnem gospodarskem sektorju obveznost izterjave pomoči, izplačanih družbi OA, lahko razširi na družbo NOA, na katero so bile prenesene najdonosnejše proizvodne dejavnosti družbe OA, iz enakih razlogov velja tudi v zvezi s pomočmi, dodeljenimi po izčlenitvi, ki je sporna v obravnavanem primeru.
- 140 V zvezi s tem ni mogoče sprejeti razlage iz sodbe z dne 12. maja 2005, ki jo predlagajo tožeče stranke, ki trdijo, da Sodišče družbe NOA ni štelo za naslednico družbe OA za izterjavo pomoči.
- 141 Sodišče se je namreč v sodbi z dne 12. maja 2005 (točki 33 in 34) strinjalo s trditvijo Komisije, da je transakcija, s katero so se na družbo NOA prenesla sredstva iz sektorja dejavnosti letenja družbe OA, prosta vseh dolgov, pri čemer je bila ta transakcija zasnovana tako, da bi se na podlagi nacionalnega prava onemogočila izterjava dolgov nekdanje družbe OA od nove družbe NOA, „ovirala dejansko izvršitev [o]dločbe [z dne 11. decembra 2002] in izterjavo pomoči, s katero je [Helenska republika] podpisala gospodarsko dejavnost te družbe“, „[z]ato je bil cilj navedene odločbe, da se v sektorju civilnega letalstva vzpostavi neizkrivljen konkurenčni položaj, resno ogrožen“.
- 142 S tem ko je Sodišče poudarilo potrebo po ponovni vzpostavitvi konkurenčnih razmer v sektorju civilnega letalstva, je družbo NOA implicitno določilo za dejansko prejemnico pomoči, dodeljenih družbi OA, iz odločbe z dne 11. decembra 2002, ker je imel korist od teh pomoči za nekdanjo letalsko družbo OA sektor dejavnosti letenja, ki je bil prenesen na družbo NOA.

143 Ob upoštevanju sklepnih predlogov generalnega pravobranilca Geelhoeda (ZOdl., str. I-3878, točke od 28 do 36) je namreč treba sodbo z dne 12. maja 2005 razumeti, kot da je bil z njo ugotovljen obstoj gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA, kar zadeva sektor dejavnosti letenja, za izterjavo pomoči, naložene z odločbo z dne 11. decembra 2002. Zato bi bil lahko zoper družbo NOA kot podjetje, ki je dejansko imelo korist od teh pomoči, načeloma sprožen nacionalni postopek za izterjavo pomoči iz zgoraj navedene odločbe, da bi se v zadevnem gospodarskem sektorju znova vzpostavila neizkrivljena konkurenca.

144 Generalni pravobranilec Geelhoeed se je v utemeljitev svoji ugotovitvi oprl zlasti na zgoraj navedeno sodbo Italija in SIM 2 Multimedia proti Komisiji, v kateri je Sodišče razsodilo, da bi to, da se podjetju v težavah omogoči, da med formalnim postopkom preiskave o pomočeh, ki jih je prejelo, ustanovi hčerinsko družbo, na katero bi nato preneslo svoje najdonosnejše poslovne dejavnosti, pomenilo, da se vsem družbam omogoči, da ta sredstva izločijo od premoženja matične družbe med izterjavo pomoči, kar bi lahko povzročilo, da vračilo pomoči v celoti ali delno ne bi imelo učinkov. Da bi preprečili, da odločba ne bi izgubila svoje učinkovitosti in se ne bi nadaljevalo izkrivljanje konkurence, sme Komisija zahtevati, da se izterjava ne omeji na prvotno podjetje, ampak da se razširi na podjetje, ki zagotavlja njegov nadaljnji obstoj s proizvodnimi sredstvi, prenesenimi nanj, kadar nekateri elementi prenosa omogočajo, da se ugotovi gospodarska kontinuiteta med obema stranema (točka 33 sklepnih predlogov).

145 V obravnavanem primeru skušata Helenska republika in družba NOA s trditvami, katerih namen je v bistvu izpodbijati dejstvo, da so bila glavna sredstva družbe OA – ki so zadevala sektor dejavnosti letenja – prenesena na družbo NOA večinoma prosta

obveznosti in na način, da pomoči ni bilo mogoče izterjati od te družbe, v resnici izpodbijati ugotovitev, na katero se je Sodišče oprlo v sodbi z dne 12. maja 2005. V nasprotju s trditvami tožečih strank se namreč glavni dejanski in pravni elementi, ki so se upoštevali že v tej sodbi, v obravnavanem primeru niso spremenili. Natančneje, čeprav drži, da je Sodišče v tej sodbi navedlo, da so bila sredstva sektorja dejavnosti letenja prenesena na družbo NOA „prosta vseh dolgov“, to ugotovitev – ki temelji na informacijah, ki so mu jih predložile stranke – pojasnjuje dejstvo, da Sodišče v okviru tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti, o kateri je odločalo, ni bilo pozvano k natančni preučitvi podrobnih pravil prestrukturiranja skupine Olympic Airways, zlasti kar zadeva prenos zelo majhnega dela dolgov na družbo NOA, saj so vsi dolgoročni dolgovi in 90 % kratkoročnih dolgov ostali družbi OA. V teh okoliščinah dejstvo, na katero se v obravnavanem primeru sklicujejo tožeče stranke, da je družba OA obdržala dejavnosti zemeljske oskrbe, vzdrževanja in usposabljanja, pri čemer se je 10 % njenih kratkoročnih dolgov, torej dolgov z manj kot enomesečno zapadlostjo, preneslo na družbo NOA, kot je razvidno iz poročila svetovalne družbe Moore Stephens, ne more spremeniti ugotovitve, ki izhaja iz sodbe z dne 12. maja 2005.

¹⁴⁶ Treba je še poudariti, da so v nasprotju s trditvami tožečih strank merila iz sodne prakse za opredelitev dejanskega prejemnika pomoči objektivna. Iz sodne prakse namreč izhaja, da je obstoj gospodarske kontinuitete za izterjavo pomoči mogoče dokazati na podlagi različnih objektivnih elementov, kot sta neplačilo tržne cene v zameno za prenesena sredstva ali objektivna okoliščina, da prenos povzroči izognitev obveznosti vračila sporne pomoči (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Nemčija proti Komisiji, točka 86; sodbo z dne 12. maja 2005, točke od 32 do 34, zgoraj navedeno sodbo Italija in SIM2 Multimedia proti Komisiji, točka 78). V zvezi s tem v nasprotju s trditvami tožečih strank iz zgoraj navedene sodbe CDA Datenträger Albrechts proti Komisiji ne izhaja, da mora za ugotovitev izognitve obveznosti vračila s prenosom sredstev nujno obstajati namera. Prav tako je treba navesti, da je tudi merilo časa prenosa sredstev (glej točke od 135 do 138 zgoraj) objektivno in ne vključuje obstoja želje po izognitvi obveznosti. Treba ga je razumeti tako, da je lahko čas prenosa glede na primer pokazatelj učinka izognitve.

- 147 V teh okoliščinah ni mogoče sprejeti utemeljitve tožečih strank, da so prestrukturiranje skupine Olympic Airways in prenos dejavnosti letenja na družbo NOA narekovali ekonomski razlogi učinkovitejše izterjave pomoči, ki je bila dodeljena družbi OA, zaradi privatizacije družbe NOA.
- 148 V zvezi s tem je treba navesti, da je namen obveznosti izterjave pomoči, da se ponovno vzpostavijo konkurenčne razmere v zadevnem gospodarskem sektorju, ne pa da se javnim organom omogoči izterjava dolgov (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Nemčija proti Komisiji, točka 76). Ekonomske razloge za prenos sredstev je torej treba preučiti z vidika ponovne vzpostavitve konkurenčnih razmer v zadevnem sektorju.
- 149 Iz tega izhaja, da je subjektivni element, na katerega se sklicujejo tožeče stranke in ki naj bi izhajal iz dejstva, da sta prestrukturiranje skupine Olympic Airways in ustanovitev družbe NOA namenjena temu, da se omogoči kar se da ugodna in donosna privatizacija družbe NOA ter se tako zagotovi izterjava pomoči zlasti iz izkupička privatizacije, v vsakem primeru brezpredmeten.
- 150 Nazadnje je treba navesti, da so okoliščine tega spora posebne, saj je zanje značilno, da sta bila prestrukturiranje družbe OA in ustanovitev družbe NOA samo začasna ukrepa za lažjo privatizacijo. Prenos sektorja dejavnosti letenja skupine Olympic Airways na družbo NOA je bil izveden z zakonom, pri čemer je odstopal od občega prava, celoten kapital te nove družbe pa se je takoj prenesel na Helensko republiko. Ker v teh okoliščinah novi prevzemnik do dokončane privatizacije letalske družbe ni plačal nadomestila, ni bilo treba preveriti, ali se lahko šteje, da je znesek pomoči,

dodeljenih družbi OA pred izčlenitvijo, vključen v prodajno ceno pod tržnimi pogoji (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 20. septembra 2001 v zadevi Banks, C-390/98, Recueil, str. I-6117, točka 77, in z dne 13. novembra 2008 v zadevi Komisija proti Franciji, C-214/07, ZOdl., str. I-8357, točki 57 in 58).

¹⁵¹ Zaradi vseh teh razlogov ugotovitve Komisije o gospodarski kontinuiteti med družbama OA in NOA za izterjavo sporne pomoči, dodeljene družbi OA pred izčlenitvijo, ni mogoče šteti za očitno napačno.

¹⁵² Sicer pa je izpodbijana odločba zadostno obrazložena. Komisija je namreč v okviru preučitve povezave med družbama OA in NOA v točkah od 178 do 183 obrazložitve te odločbe jasno navedla razloge, zaradi katerih je menila, da zlasti ob upoštevanju sodbe z dne 12. maja 2005 med družbama OA in NOA obstaja gospodarska kontinuiteta za izterjavo spornih pomoči, dodeljenih pred izčlenitvijo. V zvezi s tem velja opozoriti, da je treba v nasprotju s trditvami tožečih strank presojo ekonomskih razlogov za ustanovitev družbe NOA, ki jo je v obravnavanem primeru izvedla Komisija, da bi opredelila dejanske prejemnike pomoči, dodeljene pred izčlenitvijo, razlikovati od preučitve združljivosti samega prestrukturiranja s skupnim trgom (glej točko 99 zgoraj). To, da Komisija take preučitve ni izvedla, torej ne kaže na kakršno koli pomanjkljivo obrazložitev izpodbijane odločbe.

¹⁵³ Iz tega izhaja, da je treba tožbene razloge, ki se nanašajo na očitno napako pri presoji in pomanjkljivo obrazložitev, zavrniti kot neutemeljene.

2. *Pomoč, dodeljena družbi NOA (člen 1(1) izpodbijane odločbe) (zadevi T-415/05 in T-416/05)*

- 154 Helenska republika in družba NOA predlagata razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe v delu, v katerem Komisija v členu 1(1) ugotavlja, da je bila družbi NOA dodeljena nezakonita pomoč v obliki najemnin za podnajem letal, katerih zneski so bili nižji od tistih, ki sta jih družba OA in Helenska republika plačevali na podlagi prvotnih pogodb o najemu. Tožeči stranki v zvezi s tem navajata tožbena razloga, ki se nanašata na kršitev člena 87(1) ES in nezadostno ali pomanjkljivo obrazložitev v zvezi s preučitvijo pogojev za uporabo člena 87(1) ES, ki se po eni strani nanašajo na dodelitev ugodnosti glede na merilo zasebnega vlagatelja in po drugi strani na pripisljivost spornega ravnanja družbe OA Helenski republiki.
- 155 Tožeči stranki najprej izpodbijata to, da je Komisija pri opredelitvi spornih ukrepov upoštevala domnevno gospodarsko kontinuiteto med družbama OA in NOA.

a) Upoštevanje gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za opredelitev spornih ukrepov

Trditve strank

- 156 Helenska republika in družba NOA najprej trdita, da je Komisija v izpodbijani odločbi ločeno preučila ukrepe v korist družb OA in NOA. S tem ko se je Komisija

v odgovorih na tožbo sklicevala na domnevno gospodarsko kontinuiteto med družbama OA in NOA – ki naj bi po mnenju Komisije pomenila, da ukrepov za družbo NOA za njihovo opredelitev kot državnih pomoči ni mogoče presojeti neodvisno –, naj bi skušala nezadostno in napačno obrazložitev iz izpodbijane odločbe nadomestiti z novo obrazložitvijo. Ta nova obrazložitev naj bi bila torej nedopustna.

- 157 Poleg tega naj zaradi protislovij med izpodbijano odločbo in trditvami Komisije pred Splošnim sodiščem obrazložitev te odločbe ne bi bila razumljiva. Tako naj bi bile kršene pravice obrambe tožečih strank, ki so bile prisiljene zavriniti dvoumne in protislovne trditve.
- 158 Nova utemeljitev Komisije naj v nobenem primeru ne bi bila podprta z dokazi, na podlagi katerih bi bilo mogoče ugotoviti obstoj gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA.
- 159 Helenska republika in družba NOA v teh okoliščinah menita, da je treba sporne ukrepe preučiti ločeno glede na njihova naslovnika, ne pa na podlagi domnevne gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA.
- 160 Komisija, ki jo v zadevi T-416/05 podpira družba Aeroporia Aigaiou, ki se pridružuje njeni utemeljitvi, v izpodbijani odločbi pojasnjuje, da je zadevne ukrepe preučila posamično, pri čemer jih je umestila v splošen okvir prestrukturiranja družbe OA, katerega del so.

- 161 Kot navaja, je obstoj gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA Sodišče ugotovilo v sodbi z dne 12. maja 2005. Z izčlenitvijo sektorja dejavnosti letenja naj bi se ta sektor rešil visokih najemnin, ki so ga bremenile. Dejavnosti letenja družbe NOA naj bi tako finančno podpirala družba OA, katere izgubo pravzaprav krije Helenska republika, s tem ko je dopuščala dolgove družbe OA do države in s polnitvijo posebnega računa. Zadevne ukrepe naj bi bilo zato treba presoјati v tem gospodarskem okviru.
- 162 Glede na nenehne finančne težave družb OA in NOA kljub formalnemu preoblikovanju skupine in glede na časovno bližino sprejetja odločbe z dne 11. decembra 2002 naj bi bilo zlasti mogoče ugotoviti, da se s spornimi ukrepi zagotavlja nadaljnje poslovanje njihovih naslovnikov in uresničuje isti cilj kot s predhodnimi pomočmi.
- 163 Intervenientka poudarja, da je treba skladnost spornih ukrepov z merilom zasebnega vlagatelja presoјati ob upoštevanju praga donosnosti naložbe. Nujno naj bi bilo torej upoštevati celotno ozadje dodeljevanja državnih pomoči skupini Olympic Airways.

Presoja Splošnega sodišča

- 164 Najprej je treba opozoriti, da je Komisija v izpodbijani odločbi po eni strani ugotovila obstoj gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za izterjavo pomoči, dodeljenih pred izčlenitvijo (glej točke od 68 do 153 zgoraj), po drugi strani pa je kot državne pomoči opredelila nekatere ukrepe v korist družb NOA in OA, ki so spremljali

proces preoblikovanja skupine Olympic Airways na podlagi zakona št. 3185/2003 zaradi njene privatizacije.

- 165 Ti vprašanji sta popolnoma ločeni, kot je razvidno iz zgoraj navedenega (glej zlasti točke od 99 do 101 zgoraj). Ugotovitve v zvezi z vprašanjem, ali je zaradi gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA zadnja imela koristi tudi od pomoči, ki so bile družbi OA izplačane pred izčlenitvijo, in je zato od nje mogoče zahtevati njihovo vračilo, so torej brezpredmetne za opredelitev pomoči, dodeljene neposredno družbi NOA po njeni ustanovitvi, glede na člen 87(1) ES.
- 166 Vprašanje opredelitve novih ukrepov v korist družbe NOA je torej treba razlikovati od vprašanja izterjave pomoči, ki je bilo preučeno na primer v zgoraj navedeni sodbi Nemčija proti Komisiji (točke 71, 87 in 88), v kateri je Sodišče razsodilo, da zgolj na podlagi dejstva, da je novoustanovljena hčerinska družba z najemom objektov in naprav matične družbe, ki je bila v likvidacijskem postopku, nadaljevala njene dejavnosti, in čeprav je Komisija trdila, da ni prejela informacij, na podlagi katerih bi lahko presodila, ali so bile najemnine v skladu s tržnimi pogoji, ni mogoče dokazati, da je imel najemnik konkurenčno korist od pomoči, ki so bile najemodajalcu dodeljene pred ustanovitvijo najemnika.
- 167 V obravnavanem primeru so sporni ukrepi v korist družbe NOA nizke najemnine, ki jih je ta družbi OA in Helenski republiki plačevala za podnajem letal. Komisija v bistvu trdi, da so okoliščine tega ukrepa, za katere sta značilni gospodarska kontinuiteta med družbama OA in NOA ter finančna podpora Helenske republike družbi OA za zagotovitev nadaljevanja dejavnosti letenja, lahko podlaga za domnevo, da ti novi ukrepi v korist družbe NOA prav tako pomenijo državno pomoč.

168 V zvezi s tem iz preučitve izpodbijane odločbe izhaja, da je Komisija posamično in z vidika pogojev za uporabo člena 87 ES preučila nekatere posebne ukrepe v korist družb OA oziroma NOA, med katerimi je višina najemnin, ki jih je družba NOA plačevala za podnajem letal (točke 56, 57, od 155 do 161, 186, 188, 191 in 193 obrazložitve izpodbijane odločbe). Vendar iz te odločbe izhaja, da ta ločena preučitev vsakega od zadevnih ukrepov za njihovo opredelitev nujno spada v splošni okvir preoblikovanja skupine Olympic Airways, ki vključuje izčlenitev dejavnosti letenja in njihovo spojitve z novo družbo NOA v skladu s pravili, ki jih med drugim določa zakon št. 3185/2003. Komisija je namreč zlasti na podlagi ugotovitev svojih strokovnjakov v zvezi s prestrukturiranjem skupine Olympic Airways, ki je bilo izvedeno decembra 2003 (točke od 110 do 126 obrazložitve izpodbijane odločbe) analizirala naravo tega prestrukturiranja, vendar ga sama ni opredelila kot državno pomoč (točke od 178 do 183 obrazložitve izpodbijane odločbe), kot je bilo že navedeno (glej točko 101 zgoraj).

169 Komisija zato upravičeno trdi, da je iz izpodbijane odločbe razvidno, da je posamično preučila sporne ukrepe v korist družbe NOA (glej zlasti točki 186 in 188 obrazložitve izpodbijane odločbe), tako da jih je umestila v splošni okvir prestrukturiranja skupine Olympic Airways, v katerega se uvrščajo.

170 V teh okoliščinah trditve Komisije, da je treba pri opredelitvi spornih ukrepov glede na člen 87(1) ES upoštevati obstoj gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA, v nasprotju z navedbami tožečih strank ne pomenijo nove obrazložitve, s katero naj bi se nadomestila obrazložitve iz izpodbijane odločbe. Take utemeljitve trditev torej ni mogoče razglasiti za nedopustno.

- 171 Treba je še navesti, da v nasprotju s trditvami tožečih strank to, da je Komisija upoštevala gospodarsko kontinuiteto med družbama OA in NOA, samo po sebi ni v nasprotju s posamično preučitvijo spornih ukrepov in zaradi tega obrazložitev izpodbijane odločbe ni nerazumljiva.
- 172 Poleg tega je treba v zvezi z upoštevanjem gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA pri opredelitvi spornih ukrepov glede na določbe člena 87 ES takoj opozoriti, da mora Komisija v skladu z ustaljeno sodno prakso vedno preučiti vse upoštevne elemente in ozadje sporne transakcije, zlasti kadar uporabi merilo zasebnega vlagatelja (sodba Splošnega sodišča z dne 6. marca 2003 v združenih zadevah Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, T-228/99 in T-233/99, Recueil, str. II-435, točka 270; glej tudi sodbo Splošnega sodišča z dne 17. decembra 2008 v zadevi Ryanair proti Komisiji, T-196/04, ZOdl., str. II-3643, točka 59).
- 173 V obravnavanem primeru to pomeni, da upoštevanje obstoja gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA Komisije ni razbremenilo obveznosti, da ob upoštevanju vseh upoštevnihih elementov preveri, ali so izpolnjeni pogoji za uporabo člena 87(1) ES.
- 174 V obravnavanem primeru je imela Komisija pravico upoštevati ozadje spornih ukrepov, za katero je po eni strani značilno, da so bile nekdanji družbi OA dodeljene pomoči za prestrukturiranje in nezakonite pomoči, s katerimi naj bi se omogočilo nadaljevanje njenih dejavnosti letenja, po drugi strani pa sta zanj značilna prestrukturiranje skupine Olympic Airways leta 2003 zaradi njene privatizacije ter narava povezave med družbama OA in NOA. Vendar mora Komisija še vedno preveriti, ali glede

na merilo zasebnega vlagatelja sporni ukrepi ustrezajo običajnim poslovnim transakcijam v tržnem gospodarstvu in se tako razlikujejo od zgoraj navedenih nezakonitih pomoči (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 17. oktobra 2002 v zadevi Linde proti Komisiji, T-98/00, Recueil, str. II-3961, točke od 43 do 54).

175 V teh okoliščinah na podlagi ugotovitve obstoja gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA ni mogoče domnevati, da ob upoštevanju stalnih gospodarskih težav teh dveh družb po izčlenitvi novi ukrepi v korist družbe NOA, preučeni v izpodbijani odločbi, pomenijo logično nadaljevanje zgoraj navedenih predhodnih pomoči, zato prav tako spadajo med državne pomoči.

176 V zvezi s tem se ni mogoče strinjati s trditvami Komisije, ki temeljijo na sodbi Splošnega sodišča z dne 15. septembra 1998 v zadevi BP Chemicals proti Komisiji (T-11/95, Recueil, str. II-3235, točki 171 in 176). V nasprotju z okoliščinami, v katerih je bila izdana ta sodba, v kateri je zadevne ukrepe sestavljala vrsta zaporednih kapital-skih vložkov javnega podjetja v njegovo hčerinsko družbo, je namreč treba navesti, da se v obravnavanem primeru pomoči, ki sta jih družba OA in Helenska republika družbi NOA domnevno dodelili v obliki najemnin za podnajem letal, ki so bile precej nižje od tistih, ki sta jih družba OA in Helenska republika plačevali na podlagi prvotnih pogodb, glede na sam namen in naravo popolnoma razlikujejo od državnih pomoči v korist družbe OA, ki so sporne v odločbi z dne 11. decembra 2002, in z njimi niso v nikakršni zvezi.

177 Poleg tega je treba zlasti navesti, da v skladu z zgoraj navedeno sodbo BP Chemicals proti Komisiji (točka 170), tudi kadar zadevni ukrep pomeni nadaljevanje enakih

ukrepov, ki so bili opredeljeni kot državne pomoči, ta okoliščina *a priori* ne izključuje, da navedeni ukrep izpolnjuje merilo zasebnega vlagatelja v tržnem gospodarstvu. V vsakem primeru mora sodišče Unije preveriti, ali je glede na upoštevne elemente ta ukrep mogoče razumno razlikovati od predhodnih ukrepov pomoči in ga za uporabo merila zasebnega vlagatelja obravnavati kot samostojen ukrep.

- ¹⁷⁸ V obravnavanem primeru je morala Komisija torej preučiti, ali domnevne pomoči v korist družbe NOA izpolnjujejo pogoje za uporabo člena 87(1) ES, pri čemer se je morala opreti ne samo na njihovo ozadje, zlasti časovni potek teh ukrepov v primerjavi s pomočmi, ki so bile predhodno dodeljene družbi OA, in nenehne gospodarske težave zadevnih podjetij, temveč tudi na vse upoštevne dejanske in pravne elemente.

b) Merilo zasebnega vlagatelja

Trditve strank

- ¹⁷⁹ Helenska republika in družba NOA se sklicujeta, prvič, na očitno napako pri presoji uporabe merila zasebnega vlagatelja in, drugič, na pomanjkljivo obrazložitev izpodbijane odločbe v tej točki.

180 Kar zadeva očitno napako pri presoji, Helenska republika in družba NOA navajata, da s podnajemom letal po cenah, ki so bile nižje od cen prvotnega najema, družba NOA ni bila deležna nobene ugodnosti, ki je ne bi pridobila pod običajnimi tržnimi pogoji.

181 V obravnavanem primeru naj bi družba OA ravnala kot zasebni gospodarski subjekt, ki bi – glede na strm padec najemnin zaradi krize, ki je mednarodni trg letalskega prevoza doletela po dogodkih 11. septembra 2001, in obveznost plačila najemnin, določenih v prvotnih pogodbah o najemu, tudi če bi te pogodbe enostransko razdrl – za približno 50 % zmanjšal svoje izgube, če bi privolil v podnajem svojih letal po cenah, ki bi bile nižje od tistih, ki jih je plačal glede na prvotne pogodbe o najemu, sklenjene pred krizo v času drugačne gospodarske konjunkturo.

182 Poleg tega naj bi morala Komisija pri presoji, ali je imela družba NOA korist od pogodb o podnajemu, upoštevati vse izvedene transakcije med družbama OA in NOA, česar naj v izpodbijani odločbi ne bi storila. Zaradi zadevnih pogodb o podnajemu naj bi bila družba OA razbremenjena stroškov, povezanih s hrambo, vzdrževanjem in popravili letal. Poleg tega naj bi storitve vzdrževanja in popravil letal družbi NOA ponujala po tržnih cenah (glej točki 163 in 164 obrazložitve izpodbijane odločbe). Od skupnega zneska 99 milijonov EUR, ki jih je družba NOA družbi OA leta 2004 plačala za vzdrževalne storitve, naj bi se 44.441.850 EUR nanašalo na 18 letal, ki jih je družba OA oddala v podnajem družbi NOA.

183 Tožeči stranki Komisiji še očitata, da najemnin, ki jih je plačevala družba NOA, ni primerjala s tržnimi. Poleg tega izpodbijata trditev Komisije, da družba NOA pod tržnimi pogoji najverjetneje ne bi našla najemodajalcev. Ta trditev naj ne bi bila dokazana

in naj bi bila v nasprotju z dejstvi. Zlasti zaradi dogodkov 11. septembra 2001 naj bi ponudba letal daleč preseгла povpraševanje, najemnine pa naj bi bile izjemno nizke. Konec leta 2003 naj povpraševanja sploh ne bi bilo. Od sredine leta 2004 naj bi se začelo povečevati, kar naj bi povzročilo do 30-odstotno zvišanje najemnin do konca leta 2004, vendar te najemnine niso dosegle ravni iz septembra 2001. V obravnavanem primeru naj bi družba NOA junija 2004 sklenila tudi pogodbo o najemu letala vrste B 737-300 za najemnino v višini 130.000 USD za tri leta, kar je ustrezalo tržni ceni.

184 Kar zadeva pogodbe o finančnem zakupu štirih letal airbus A 340-300, Helenska republika in družba NOA opozarjata na razliko med pogodbami o oddaji teh letal v podnajem družbi NOA na eni strani in odločitvijo Helenske republike, da izkoristi svojo pravico, da v okviru teh pogodb prevzame vlogo družbe OA, na drugi strani, ker so posojilodajalci grozili, da bodo zahtevali takojšnjo uveljavitev jamstev v višini 200 milijonov EUR, ki jih je dodelila država, in ker naj bi obstajala nevarnost, da bodo zakupodajalci kot upniki ta letala terjali od družbe OA. Družba NOA naj ne bi imela nobene koristi od tega, da je Helenska republika prevzela vlogo družbe OA v pogodbah o finančnem zakupu.

185 Komisija, na strani katere v zadevi T-416/05 intervenira družba Aeroporia Aigaiou, meni, da se je družba NOA po svoji ustanovitvi na podlagi družbe OA s podnajemom letal, ki ji jih je družba OA oddala v podnajem po ceni, ki je bila precej nižja od cen na podlagi prvotnih pogodb, razbremenila dela stroškov poslovanja, ki naj bi jih tako kri-la družba OA, zaradi njenih izgub pa jih je pravzaprav kri-la Helenska republika. V iz-podbijani odločbi naj bi bile navedene izgube, ki so s tem neposredno nastale družbi OA in Helenski republiki (točka 186 obrazložitve), posredno pa Helenski republiki (točki 189 in 191 obrazložitve). V teh okoliščinah naj sporni ukrep ne bi izpolnjeval merila zasebnega vlagatelja.

186 Prvič, pri merilu zasebnega vlagatelja naj bi se namreč upoštevali učinki zadevnih ukrepov na prejemnika, saj je treba preveriti, ali mu ne prinašajo ugodnosti, ki je pod običajnimi tržnimi pogoji ne bi pridobil.

187 V obravnavanem primeru naj grški organi Komisiji med formalnim postopkom preiskave ne bi poslali potrebnih dokazil kljub njeni zahtevi za predložitev vseh podatkov, ki bi bili koristni za preučitev postopka preoblikovanja skupine Olympic Airways. S pošiljanjem te zahteve grškim organom naj bi se dokazno breme na podlagi člena 13(1) Uredbe št. 659/1999 preneslo nanje. Ker so bili podatki, ki so jih predložili grški organi, zelo pomanjkljivi, naj bi Komisija strokovnjakom naložila izvedbo preiskav na kraju samem. V teh okoliščinah Komisija trdi, da je mogoče zakonitost izpodbijane odločbe presojati izključno na podlagi elementov, s katerimi je razpolagala ob njenem sprejetju.

188 Drugič, Komisija trdi, da bi bila v vsakem primeru, tudi če bi ji bili podatki o najemninah na trgu poslani pravočasno, primerjava med zneskom najemnin, ki jih je plačala družba NOA, in tržnimi najemninami brezpredmetna. Taka primerjava naj namreč ne bi bila stvarna, ker družba NOA brez posredovanja Helenske republike po vsej verjetnosti na trgu ne bi našla drugih zakupodajalcev, ki bi ji bili pripravljeni oddati v najem letala.

189 Tako mnenje naj bi potrjevalo dejstvo, da so prvotni zakupodajalci, ki jih je skrbela usoda njihovih terjatev do družbe OA, grozili z razdrtjem pogodb, sklenjenih s to družbo, prodajo letal in takojšnjo uveljavitvijo jamstev ter da so v zvezi s tem poosttrili pogoje. Proti takemu mnenju naj ne bi govorilo niti dejstvo, da je družbi NOA

junija 2004 uspelo skleniti pogodbo o operativnem najemu, saj je bila ta družba po navedbah Komisije še naprej „pod zaščito“ Helenske republike.

- 190 S tem ko je Helenska republika prevzela vlogo družbe OA v štirih pogodbah o finančnem zakupu in odobrila znižanje najemnin, naj bi omogočila nadaljnji najem in posledično ohranitev dejavnosti letenja. Tako naj ne bi bilo treba izračunati razlike med hipotetičnimi najemninami in najemninami, ki jih je družba NOA plačala družbi OA in Helenski republiki.
- 191 Komisija še poudarja, da je v izpodbijani odločbi znižanje najemnin za letala, ki sta ga odobrili družba OA in Helenska republika, samo opredelila kot pomoč za družbo NOA, ne da bi jo izrecno količinsko ocenila.
- 192 V teh okoliščinah, zlasti kar zadeva štiri letala, ki jih je družbi NOA v podnajem oddala Helenska republika, naj Komisija v nasprotju s trditvami tožečih strank v izpodbijani odločbi ne bi prezrla razlike med nadomestilom, določenim v pogodbah o finančnem zakupu, in nadomestilom, določenim v podnajemnih pogodbah. Vendar naj bi bila ta razlika upoštevana samo za izračun zneska pomoči, zato naj se nanjo ne bi bilo treba sklicevati pri dokazovanju, da je del najemnin krila država.
- 193 Komisija pojasnjuje, da zneska v višini 37 milijonov EUR in 2,75 milijona EUR, navedena v členu 1(1) izpodbijane odločbe, ne ustrezata nujno pomoči, temveč se nanašata na višino izgub, ki so nastale družbi OA oziroma Helenski republiki. Po mnenju Komisije bo treba znesek pomoči določiti v okviru razprav med njo in grškimi organi

v skladu z načelom lojalnega sodelovanja iz člena 10 ES. Bilo naj ne bi izključeno, da bi bil lahko ta znesek višji od zneska zgoraj navedenih izgub.

- ¹⁹⁴ Ob upoštevanju vseh teh elementov naj bi bila izpodbijana odločba zadostno obrazložena, kar zadeva korist, ki jo je družba NOA imela od višine najemnin (točki 186 in 188 obrazložitve). Za količinsko opredelitev pomoči naj ne bi bila nujna primerjava med najemninami, ki jih je plačala družba NOA, in tržnimi cenami. Kakor koli že, grški organi naj Komisiji ne bi predložili potrebnih informacij za ta namen.
- ¹⁹⁵ V zadevi T-416/05 se družba Aeroporia Aigaiou, intervenientka na strani Komisiji, ne strinja, da ravnanje družbe OA in Helenske republike izpolnjuje merilo zasebnega gospodarskega subjekta, in sicer iz dveh razlogov. Prvič, kot navaja, bi zasebni vlagatelj pri oddaji zadevnih letal v podnajem dal prednost zdravi letalski družbi, pri čemer bi ji za zagotovitev pravočasnega plačila najemnin postavil pogoje, ki veljajo na trgu, ne pa družbi NOA, zoper katero naj ne bi bilo nobene možnosti za prisilno izvršbo. Nazadnje, noben zasebni vlagatelj se ne bi hotel odreči svojemu edinemu potencialno donosnemu sektorju dejavnosti.
- ¹⁹⁶ Drugič, intervenientka trdi, da posledice vzdrževanja pogodb o najemu letal, ki se ob ugodni gospodarski konjunkturi sklenejo po visokih cenah in za dolgo obdobje, pomenijo običajno poslovno tveganje, ki ga prevzamejo letalske družbe. Ker je družba NOA po mnenju intervenientke naslednica družbe OA in je del iste skupine, naj bi že dejstvo, da ji ni bilo treba plačevati visokih najemnin, pomenilo državno pomoč, enako razliki med najemninami, plačanimi na podlagi prvotnih pogodb, in najemninami,

plačanimi v okviru podnajemov, ne da bi bilo treba najemnine, ki jih je plačala družba NOA, primerjati s tržnimi cenami.

- ¹⁹⁷ Družba Aeroporia Aigaiou poleg tega dvomi, da najemnine, ki jih je plačala družba NOA, ustrezajo tržnim cenam. Kot navaja, v okviru pogodbe z dne 14. decembra 2006 družbi za najem letal plačuje najemnino v višini 700.000 EUR za najem letala, katerega tržna vrednost naj bi bila za približno 50 % nižja od cene enake vrste letal, kot jih je najela družba NOA.

Presoja Splošnega sodišča

- ¹⁹⁸ Po določitvi sporne pomoči in vprašanj, ki se zastavljajo v zvezi s trditvami strank, bo treba najprej preučiti elemente, ki so v obravnavanem primeru upoštevni za uporabo merila zasebnega vlagatelja, in se nato lotiti vprašanja porazdelitve dokaznega bremena v povezavi s tem, kako so stranke med upravnim postopkom spoštovale svoje postopkovne obveznosti.

– Določitev sporne pomoči

- ¹⁹⁹ Iz člena 1(1) in obrazložitve izpodbijane odločbe izrecno izhaja, da je Komisija ugotovila samo, da državno pomoč po eni strani pomeni to, da je družba OA med

letom 2004 od družbe NOA prejema najemnine za podnajem letal, ki so bile nižje od tistih, ki jih je družba OA plačala na podlagi prvotnih pogodb o operativnem najemu (glej zlasti točki 158 in 186 obrazložitve), in po drugi strani to, da je Helenska družba prejela najemnine, ki so bile nižje od tistih, ki jih je plačevala na podlagi pogodb o finančnem zakupu, in sicer od datuma, ko je v teh pogodbah prevzela vlogo družbe OA, do maja 2005, ko so strokovnjaki Komisije izvedli preiskave na kraju samem (glej zlasti točki 160 in 186 obrazložitve). Izpodbijana odločba se torej ne nanaša izrecno na izgube, ki so družbi OA nastale na podlagi pogodb o finančnem zakupu, preden je njeno vlogo prevzela Helenska republika, in na podlagi prvotnih pogodb o operativnem najemu od 12. do 31. decembra 2003 in od 1. januarja do 14. septembra 2005, ko je bila sprejeta izpodbijana odločba. Niti se izrecno ne nanaša na izgube, ki so Helenski republiki nastale od maja do 14. septembra 2005. Tako razlago izpodbijane odločbe potrjuje zgoraj navedena sodba z dne 14. februarja 2008 v zadevi Komisija proti Grčiji (točka 42), v kateri Komisija navaja, da so bili zneski „plačil za podnajem letal [...] določeni“ v členu 1(1) izpodbijane odločbe, ki se nanaša prav na izgube, ki so družbi OA nastale leta 2004, Helenski republiki pa do maja 2005.

- 200 Komisija je v izpodbijani odločbi (glej zlasti točki 186 in 188 obrazložitve ter člen 1(1) izreka) na podlagi poročila svetovalne družbe Moore Stephens izhajala izključno iz ugotovitve izgub, ki so nastale družbi OA in Helenski republiki, ker sta družbi NOA oddali v podnajem letala po precej nižjih cenah, kot sta jih plačevali na podlagi prvotnih pogodb. V zvezi s tem tožeči stranki ne zanikata, da so te izgube zaradi razlike med prvotnimi najemninami in najemninami, ki jih je plačevala družba NOA, v primeru družbe OA, ki je leta 2004 oddala letala v podnajem družbi NOA, znašale 37,6 milijona EUR, kar je 55 % zneska najemnin, plačanih na podlagi prvotnih pogodb o najemu. Izgube, ki so nastale Helenski republiki, so glede na ugotovitve strokovnjakov Komisije vsak mesec znašale med 250.000 EUR in 350.000 EUR za vsako od štirih letal, ki jih je oddala v podnajem družbi NOA, potem ko je v pogodbah o finančnem zakupu prevzela vlogo družbe OA. Razlika med najemninami, ki jih je družba NOA plačala za ta štiri letala, in tistimi, ki jih je Helenska republika plačala na podlagi

pogodb o finančnem zakupu, je po navedbah Komisije do maja 2005 skupaj znašala 2,75 milijona EUR, česar tožeče stranke ne izpodbijajo.

201 Glede oddaje letal družbe OA v podnajem družbi NOA je iz poročila svetovalne družbe Moore Stephens in izpodbijane odločbe (glej zlasti točko 155 obrazložitve) razvidno, kar je družba NOA potrdila tudi na obravnavi, da je na začetku, ob svoji ustanovitvi, od družbe OA v podnajem dobila 23 letal. To število se je nato zaradi nepodaljšanja veljavnosti pogodbe o operativnem najemu med družbo OA in prvotnim najemodajalcem ob izteku veljavnosti te pogodbe marca 2005 zmanjšalo na 22.

202 V zvezi s temi 22 letali, ki jih je družba OA oddala v podnajem družbi NOA, je iz izpodbijane odločbe in poročila svetovalne družbe Moore Stephens razvidno ter ni sporno, da je 18 teh letal družba OA posedovala na podlagi pogodbe o operativnem najemu in štiri na podlagi pogodb o finančnem zakupu. Iz navedenega poročila je razvidno, kar so stranke potrdile tudi na obravnavi, da je Helenska republika v dveh teh pogodbah o finančnem zakupu vlogo družbe OA prevzela 17. decembra 2004, aprila 2005 pa še v dveh drugih.

– Določitev spornih vprašanj glede na vsebino izpodbijane odločbe in trditve strank

203 Glede na to dejansko stanje je Komisija v izpodbijani odločbi primerjala samo najemnine, ki jih je družba NOA plačala za podnajem letal, in najemnine, plačane na podlagi prvotnih pogodb. Neobstoj primerjave med spornimi najemninami, ki jih je plačala družba NOA, in tržnimi najemninami je potrjen tudi v poročilu svetovalne družbe Moore Stephens. V tem poročilu, na katero se je Komisija oprla v izpodbijani odločbi, so strokovnjaki namreč navedli, da v času, ki so ga imeli na razpolago za

izvedbo naloge, niso imeli možnosti za neodvisno presojo višine najemnin na trgu najema letal.

204 Komisija pred Splošnim sodiščem vendarle priznava, da zneski pomoči ne ustrezajo zneskom izgub, ki so nastale družbi OA in Helenski republiki ter so navedene v členu 1(1) izpodbijane odločbe, temveč razliki med najemninami, ki jih je plačala družba NOA, in tržnimi cenami.

205 Tožeče stranke Komisiji očitajo, da je storila očitno napako pri presoji in kršila obveznost obrazložitve, ker ob uporabi merila zasebnega vlagatelja med drugim ni primerjala najemnin, ki jih je plačala družba NOA, in tržnih najemnin.

206 Komisija ne zanika, da so se razmere na trgu najema letal od datuma sklenitve prvotnih pogodb, pred 11. septembrom 2001, pa do zadevnega obdobja v obravnavanem primeru precej spremenile. V zvezi s tem ne izrazi stališča do poročila z naslovom „Študija višine tržnih najemnin v povezavi z družbo NOA“ z dne 15. novembra 2005, ki ga je svetovalna družba „Aviation Economics“ sestavila na zahtevo družbe NOA. Niti ne dvomi o trditvah tožečih strank, da bi morala družba OA ob enostranskem razdrtju prvotnih pogodb na podlagi teh pogodb plačati zahtevani znesek najemnin kot povračilo za škodo.

207 Vendar Komisija trdi, da so lahko v obravnavanem primeru razlike, ugotovljene v izpodbijani odločbi, med najemninami, plačanimi na podlagi prvotnih pogodb, in

tistimi, ki jih je plačala družba NOA, dokaz o znižanju najemnin za letala, ki sta ga družba OA in Helenska republika odobrili družbi NOA. Odločilno naj bi bilo dejstvo, da je „te razlike v najemnini pobrala družba v težavah, ki mora pomoč vrniti“.

- 208 V zvezi s tem v nasprotju s trditvami tožeče stranke (glej točko 34 zgoraj) Komisija z zatrjevanjem, da dejavnosti letenja družbe NOA finančno podpira družba OA, katere izgube pravzaprav krije Helenska republika, ta pa naj bi bila tako posredno oškodovana, samo obrazloži trditve iz odgovora na tožbo in ga torej ni mogoče šteti za nov tožbeni razlog.
- 209 Poleg tega Komisija v bistvu trdi samo, da ji ni bilo treba primerjati spornih najemnin, ki jih je plačala družba NOA, in tržnih cen, ker ji grški organi kljub njenim zahtevam za predložitev informacij niso poslali potrebnih dokazil. Poleg tega bi bila taka primerjava po mnenju Komisije vsekakor brezpredmetna, saj družba NOA brez posredovanja Helenske republike po vsej verjetnosti ne bi našla drugih zakupodajalcev.
- 210 Ob upoštevanju teh trditev strank je treba najprej določiti upoštevne elemente za uporabo merila zasebnega vlagatelja, kar zadeva sporne ukrepe, in nato preučiti postopkovne obveznosti posameznih strank med upravnim postopkom in porazdelitev dokaznega bremena v obravnavanem primeru.

– Elementi, ki so v obravnavanem primeru upoštevni za uporabo merila zasebnega vlagatelja

- 211 Iz člena 87(1) ES izhaja, da je pojem pomoči objektivni in da je presoja odvisna zgolj od vprašanja, ali je z državnim ukrepom podeljena ugodnost enemu ali več določenim podjetjem (sodba Splošnega sodišča z dne 27. januarja 1998 v zadevi Ladbroke Racing proti Komisiji, T-67/94, Recueil, str. II-1, točka 52).
- 212 Zlasti pri ugotavljanju, ali lahko zadevni ukrepi pomenijo državno pomoč, je treba upoštevati predvsem učinke tega ukrepa na podjetja prejemnike, in ne položaja javnih ali zasebnih organov, ki so pomoč dodelili (sodba Sodišča z dne 22. marca 1977 v zadevi Steinike & Weinlig, 78/76, Recueil, str. 595, točka 21).
- 213 Treba je torej ugotoviti, ali podjetje, ki je prejelo pomoč, na podlagi zadevnih ukrepov pridobi gospodarsko ugodnost, ki je pod običajnimi tržnimi pogoji ne bi pridobilo (glej zgoraj navedeno sodbo Linde proti Komisiji, točka 39, in zgoraj navedeno sodbo Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, točka 207 in navedena sodna praksa). Tako preverjanje je obvezno tudi, če javni organi ali javno podjetje, ki je pomoč dodelilo, menijo, da je transakcija razumna (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, točka 315; glej v tem smislu tudi zgoraj navedeno sodbo Linde proti Komisiji, točke od 48 do 54).
- 214 Iz tega izhaja, kot navaja Komisija, da tudi če bi se strinjali, da je bilo razumneje „pobrati razlike v najemninah“ kot pa razdreti prvotne pogodbe, pa zgolj to, da sta letala razumno finančno upravljali družba OA in Helenska republika, ki sta izgube zmanjšali z oddajo teh letal v podnajem družbi NOA in posledičnim zagotavljanjem storitev

tej družbi pod tržnimi pogoji, še ne pomeni, da je to ravnanje v skladu z merilom zasebnega vlagatelja. Iz tega sledi, da v okoliščinah tega spora v nasprotju s trditvami tožečih strank zgoj na podlagi dejstva, da Komisija v izpodbijani odločbi ni preučila vseh domnevnih ugodnosti, ki jih je imela družba OA od oddaje svojih letal v podnajem družbi NOA, ni mogoče skleniti, da je ta institucija kršila merilo zasebnega vlagatelja.

- ²¹⁵ Po drugi strani Helenska republika in družba NOA upravičeno poudarjata, da je treba za uporabo merila zasebnega gospodarskega subjekta v skladu z zgoraj navedeno sodno prakso sporne najemnine, ki jih je družba NOA plačala družbi OA in Helenski republiki, nujno primerjati s tržnimi najemninami.
- ²¹⁶ V zvezi s tem je treba zavrnilo trditve Komisije in družbe Aeroporia Aigaiou, da je taka primerjava brezpredmetna. Prvič, iz obrazložitve in člena 1(1) izpodbijane odločbe namreč jasno izhaja, da pomoč, na katero se nanaša ta odločba, ne izhaja samo iz tega, da sta družba OA in Helenska republika letala oddajali v podnajem družbi NOA, temveč iz tega, da je družba NOA plačevala nižje najemnine, kot sta jih ta zakupodajalca plačevala na podlagi prvotnih pogodb o najemu ali pogodb o finančnem zakupu. Trditve Komisije, da družba NOA letal na trgu ne bi mogla najeti brez pomoči Helenske republike, torej v obravnavanem primeru niso upoštevne.
- ²¹⁷ S tega vidika se vprašanja, ki se porajajo v tem sporu, razlikujejo od vprašanj, ki so bila preučena na primer v sodbi z dne 5. oktobra 2000 v zadevi Nemčija proti Komisiji (C-288/96, Recueil, str. I-8237, točke od 30 do 32 in 41), v kateri je Sodišče upoštevalo merilo na podlagi možnosti, da bi upravičenec do državnega jamstva pridobil posojilo na kapitalskem trgu brez tega jamstva. V zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba, je šlo namreč za dodelitev jamstva, medtem ko so se v izpodbijani odločbi ukrepi,

opredeljeni kot pomoč, nanašali izključno na višino najemnin, ki so se zaračunale družbi NOA.

- 218 Komisija v obravnavanem primeru v okviru presoje spornih ukrepov (točki 186 in 188 obrazložitve izpodbijane odločbe) ne izpodbija tega, da družba OA in Helenska republika za privolitev v oddajo letal v podnajem družbi NOA od nje morebiti nista zahtevali zadostnih plačilnih jamstev. Prav tako družbi OA ne očita, da ni namesto oddaje letal v podnajem družbi NOA raje razdrla prvotne pogodbe o najemu.
- 219 Drugič, Komisija, ki ne preučuje prestrukturiranja skupine Olympic Airways kot takega (glej točko 101 zgoraj), Helenski republiki prav tako ne očita, da ob ustanovitvi družbe NOA ni predvidela prenosa prvotnih pogodb o najemu in pogodb o finančnem zakupu na to družbo. Zato je trditev družbe Aeroporia Aigaiou, da obstoj državne pomoči v korist družbe NOA izhaja že iz samega dejstva, da se je ta družba izognila običajnemu poslovnemu tveganju, povezanemu z ohranitvijo prvotnih pogodb o najemu, brezpredmetna.
- 220 Nazadnje, pri presoji spornih ukrepov Komisija z vidika merila zasebnega vlagatelja ne izpodbija odločitve Helenske republike, da v štirih pogodbah o finančnem zakupu prevzame vlogo družbe OA. Kot navaja, je iz poročila svetovalne družbe Moore Stephens razvidno, da se je Helenska republika tako odločila, da bi se družba OA in ona sama kot porok izognili strožjim pogojem, ki so jih zadevne finančne institucije (prvotni zakupodajalci) zaradi negotove prihodnosti družb OA in NOA naložile med izčlenitvijo. Komisija poudarja samo, da ta odločitev pomeni odstopanje, pri čemer navaja, da je bilo po poročanju strokovnjakov treba sprejeti novo zakonsko

določbo, da se je omogočila taka transakcija (glej točko 159 obrazložitve izpodbijane odločbe).

- 221 Iz vseh teh ugotovitev izhaja, da tudi če bi bile trditve Komisije – ki v bistvu trdi, da je bila oddaja letal v podnajem družbi NOA po nižji ceni, kot je bila plačana na podlagi prvotnih pogodb, omogočena samo ob pomoči Helenske republike – utemeljene, bi morala Komisija v skladu z načelom zasebnega gospodarskega subjekta vseeno preveriti, ali so bile najemnine, ki jih je plačala družba NOA, dejansko nižje od tistih, ki bi jih v zadevnem obdobju plačevala pod običajnimi tržnimi pogoji.
- 222 Pravila prestrukturiranja in različni podporni ukrepi, ki jih navaja Komisija in ki kot taki v izpodbijani odločbi niso opredeljeni kot državna pomoč (glej zgornjo točko 101), pomenijo izključno okvir domnevne pomoči, ki je bila dodeljena v obliki najemnin za podnajem letal, ki so bile nižje od tistih, ki so se plačevale na podlagi prvotnih pogodb. Samo na podlagi teh okoliščin brez kakršnega koli drugega resnega dokaza ni mogoče domnevati, da so bile najemnine, ki jih je družba NOA plačevala za podnajem letal, nižje od tržnih.
- 223 Iz tega izhaja, da je bilo v obravnavanem primeru na podlagi merila zasebnega gospodarskega subjekta in v nasprotju s trditvami Komisije treba preveriti, ali sporne najemnine, ki jih je plačevala družba NOA, ustrezajo najemninam, ki bi se v zadevnem obdobju plačevale pod običajnimi tržnimi pogoji.

– Razdelitev dokaznega bremena in postopkovne obveznosti Komisije oziroma zadevne države članice

- ²²⁴ V skladu s sodno prakso bi morala Komisija v izpodbijani odločbi predložiti dokaz o dodelitvi novih pomoči, tako da bi v obravnavanem primeru sporne najemnine, ki jih je plačala družba NOA, primerjala s tržnimi. Iz določb člena 88(2) in (3) ES namreč izhaja, da brez takega dokaza zadevnih novih ukrepov ni mogoče šteti za državno pomoč v smislu člena 87(1) ES (sodba Sodišča z dne 13. aprila 1994 v združenih zadevah Nemčija in Pleuger Worthington proti Komisiji, C-324/90 in C-342/90, Recueil, str. I-1173, točka 23).
- ²²⁵ Vendar je uporaba tega pravila glede dokaznega bremena pogojena s spoštovanjem pripadajočih postopkovnih obveznosti, ki jih nosita tako Komisija kot zadevna država članica, ko ta institucija izvaja pooblastila, ki jih ima, da bi ji država članica posredovala vse potrebne podatke (zgoraj navedena sodba Olympiaki Aeroporja Ypiresies proti Komisiji, točka 35).
- ²²⁶ Natančneje, iz sodne prakse izhaja, da lahko Komisija sprejme odločbo na podlagi informacij, ki jih ima na voljo, če ji država članica, ob kršitvi svoje obveznosti sodelovanja s to institucijo na podlagi člena 10 ES, ne predloži informacij, ki se od nje zahtevajo bodisi za preverjanje opredelitve in združljivosti nove ali spremenjene pomoči s skupnim trgom bodisi za preverjanje pravilne uporabe predhodno odobrene pomoči. V vsakem primeru mora Komisija pred sprejetjem take odločbe državi članici naložiti, naj ji v roku, ki ji ga določi, predloži vse dokumente in informacije, potrebne za izvajanje nadzora. Le če država članica Komisiji kljub zahtevi ne predloži zahtevanih informacij, lahko ta zaključi postopek in na podlagi elementov, ki jih ima na

voljo, glede na okoliščine primera sprejme odločbo o obstoju in združljivosti pomoči s skupnim trgom ali odločbo, v kateri ugotovi pravilno uporabo predhodno odobrene pomoči (glej zgoraj navedeno sodbo Olympiaki Aeroporia Ypiresies proti Komisiji, točka 36 in navedena sodna praksa).

²²⁷ Zgoraj navedene postopkovne obveznosti so povzete in podrobno določene v členih 2(2), 5(1) in (2), 10 in 13(1) Uredbe št. 659/1999.

²²⁸ Treba je še opozoriti, da člen 6(1) Uredbe št. 659/1999 določa, da „[o]dločba o začetku formalnega postopka preiskave vsebuje povzetek bistvenih dejanskih in pravnih vprašanj, vključuje predhodno oceno Komisije o značaju pomoči predlaganega ukrepa in izpostavi dvome o njegovi združljivosti s skupnim trgom“.

²²⁹ Te postopkovne obveznosti so zadevni državi članici in Komisiji naložene zato, da zadnji omogočijo izvajanje nadzora na podlagi dovolj jasnih in natančnih informacij, pri tem pa zagotavljajo spoštovanje pravice do izjave zadevne države članice. Pravzaprav je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso spoštovanje pravic do obrambe v vsakem postopku, ki se uvede zoper določeno osebo in ki lahko pripelje do akta, s katerim se posega v njen položaj, temeljno načelo prava Unije in mora biti zagotovljeno, tudi če ni nobenih pravil, ki urejajo zadevni postopek (glej zgoraj navedeno sodbo Olympiaki Aeroporia Ypiresies proti Komisiji, točka 37 in navedena sodna praksa).

- 230 Z vidika teh postopkovnih načel je treba preučiti, ali je Komisija v obravnavanem primeru upravičeno – kot v bistvu trdi – domnevala obstoj državne pomoči samo na podlagi informacij, ki jih je imela na voljo, ali pa bi morala v skladu z merilom zasebnega vlagatelja nadaljevati preiskavo, da bi lahko sporne najemnine, ki jih je plačala družba NOA, primerjala s tistimi, ki bi jih ta plačala pod običajnimi tržnimi pogoji.
- 231 V ta namen je treba preučiti vsebino zahteve za predložitev podatkov in odločbe o sprožitvi formalnega postopka preiskave ter stališč, ki jih je Helenska republika predložila Splošnemu sodišču.
- 232 Prvič, Komisija je v zahtevi za predložitev informacij z dne 8. septembra 2003 na podlagi členov 5 in 10 Uredbe št. 659/1999 zahtevala, da se ji pošljejo vse informacije, potrebne za preučitev ukrepov, povezanih s postopkom prestrukturiranja in privatizacije letalske družbe OA. V zvezi s tem je opozorila, da mora pri preučitvi združljivosti državne pomoči s skupnim trgom upoštevati vse pomembne elemente, po potrebi tudi okoliščine, ki so bile preučene že v predhodni odločbi.
- 233 Iz te odločbe tako izhaja, da se je ta zahteva – ker postopek privatizacije in novi ukrepi prestrukturiranja družbe OA za lažjo privatizacijo niso bili priglašeni – nanašala na vse elemente, povezane s tem prestrukturiranjem in privatizacijo, ki bi lahko vključevali elemente državne pomoči. Komisija je zahtevala zlasti predložitev poslovnega načrta družbe NOA, njene lastniške strukture, podrobnosti o njenih sredstvih in financiranju, vključno z dolgovi, njenem pravnem in davčnem statusu ter podrobne informacije o morebitni likvidaciji družbe OA in njenih hčerinskih družb.

- 234 Drugič, Komisija je v odločitvi o sprožitvi formalnega postopka preiskave z dne 16. marca 2004 predhodno preučila finančno stanje družbe OA v letih 2001 in 2002, in sicer z vidika revidiranih izkazov za ti poslovni leti, ki jih je prejela šele septembra in decembra 2003. Obseg izgub družbe OA naj bi potrjeval ugotovitev Komisije v odločbi z dne 11. decembra 2002, da bi Helenska republika dejansko postala glavni vir financiranja te družbe, brez podpore katere bi morala letalska družba po vsej verjetnosti prenehati poslovati (točke 17, 26 in 29).
- 235 Kar zadeva morebitne nove pomoči po sprejetju odločbe z dne 11. decembra 2002, ki so edine sporne v obravnavanem primeru, je Komisija v odločitvi z dne 16. marca 2004 menila, da sta družbi OA in NOA „z vidika pravil Skupnosti [na področju] državnih pomoči eno in isto podjetje“ (točki 106 in 108).
- 236 Posebej kar zadeva letala, ki jih uporablja družba NOA, je Komisija v okviru podrobnega opisa položaja navedla samo, da je iz bilance preoblikovanja družbe, ki jo je na podlagi zakona št. 3185/2003 na zahtevo grških organov pripravila svetovalna družba Deloitte & Touche, razvidno, da se je lastništvo nad 18 letali, ki so bila last družbe OA ali skupine Olympic Aviation, preneslo na družbo NOA. V zvezi z letali, ki jih je družba OA oddala v podnajem družbi NOA, je Komisija še navedla, da je družba Deloitte & Touche pojasnila, da ta podnajem pomeni, da je družba OA še naprej edina odgovarjala zakupodajalcu letal in da je družba NOA na podlagi tega podnajema lahko uživala jamstva – kot naj bi grški organi sami poudarili –, ki jih je država dodelila za najem letal, in druge pogodbene obveznosti, zlasti posojilna jamstva za nakup novih letal in selitev na novo letališče v Spati, ki jih je Komisija leta 1998 in 2000 odobrila kot pomoči za prestrukturiranje in jih z odločbo z dne 11. decembra 2002 razglasila za nezdržljive s skupnim trgov (točka 54 odločitve z dne 16. marca 2004; glej tudi točko 6 zgoraj). Po navedbah družbe Kantor kot vladne svetovalke je Komisija poudarila, da je pomembno, da družba NOA začne poslovati že konec leta 2003, zlasti da bi

„izkoristila nizke davčne stopnje za nakup in najem letal ter tako omogočila izboljšanje in obnovo flote“ in ker se je morala družba OA „spopasti z velikimi težavami, da bi se prebila skozi zimo 2003/2004“ (točka 57).

- 237 Komisija je v odločitvi z dne 16. marca 2004 še omenila, da je družba Aeroporia Aigaiou v pritožbi trdila, da je bil prenos sredstev z družbe OA na družbo NOA, pri čemer so vse obveznosti ostale družbi OA, državna pomoč. Komisija je še navedla, da bi po trditvah družbe pritožnice, tudi če bi zakupodajalci in finančni organi privolili v prenos letal z družbe OA na družbo NOA, to najverjetneje storili samo v zameno za jamstvo države, ki bi pomenilo državno pomoč (točka 76).
- 238 Preučitev zahteve o predložitvi podatkov in odločitve z dne 16. marca 2004 tako pokaže, da se Komisija, razen implicitno, v teh odločbah ni nikoli sklicevala na višino najemnin, ki jih je družba NOA plačevala družbi OA za podnajem letal. Zahteva za predložitev podatkov se namreč zelo na splošno nanaša izključno na ukrepe, povezane s postopkom prestrukturiranja in privatizacije družbe OA, ki bi lahko pomenili državno pomoč. Odločitev o sprožitvi formalnega postopka preiskave se v delu, v katerem se presojuje zadevni ukrepi, nanaša izključno na ukrepe v korist družbe OA in na postopek privatizacije, ki pa v izpodbijani odločbi ni bil preučen, vendar je bil predmet ločenega postopka, na podlagi katerega je bila sprejeta odločba Komisije z dne 17. septembra 2008 o odobritvi načrta privatizacije.
- 239 Natančneje, oddaja letal družbe OA v podnajem družbi NOA je navedena samo v opisnem delu odločitve z dne 16. marca 2004, resda z vidika koristi, ki jo je družba NOA imela od jamstev, ki jih je država dodelila družbi OA za najem letal in ki so bila razglašena za nezdržljiva z odločbo z dne 11. decembra 2002. Vendar je treba opozoriti,

da sama oddaja letal v podnajem družbi NOA v teh okoliščinah v izpodbijani odločbi ni opredeljena kot državna pomoč, saj se ta odločba nanaša izključno na višino najemnin.

²⁴⁰ V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da odločitev o sprožitvi formalnega postopka preiskave ne vsebuje predhodne ocene najemnin, ki jih je plačala ta družba, da bi se ugotovilo, ali vključujejo element pomoči, kot se zahteva v členu 6(1) Uredbe št. 659/1999.

²⁴¹ Vendar je Helenska republika v pripombah z dne 11. junija 2004 glede odločitve o sprožitvi formalnega postopka preiskave med drugim pojasnila, da so bila letala, ki jih je najela družba OA, po tržni ceni oddana v podnajem družbi NOA zaradi odškodnin, ki bi jih morala družba OA plačati zakupodajalcem ob razdrtju prvotnih pogodb o najemu pred njihovim iztekom. Ti podnajemi naj bi bili samo kratkoročna rešitev, saj naj bi vse prvotne pogodbe o najemu (razen majhnega števila teh pogodb, ki bi se kmalu iztekle) v prihodnosti prevzela družba NOA. Po drugi strani naj bi štiri letala, vzeta v finančni zakup, družba NOA še naprej imela v podnajemu po tržni ceni.

²⁴² Iz poročila svetovalne družbe Moore Stephens je še razvidno, da je vodstvo družbe NOA strokovnjakom Komisije med preiskavami na kraju samem utemeljilo razliko med najemninami, ki jih je ta družba plačevala za podnajem letal na eni strani, ter najemninami, ki sta jih plačevali družba OA na podlagi prvotnih pogodb o najemu, Helenska republika pa na podlagi pogodb o finančnem zakupu na drugi strani, pri čemer je navedlo, da so najemnine za podnajem ustrezale tržnim cenam in da bi lahko družba NOA letala najela pri drugih zakupodajalcih, če ji ti podnajemi ne bi bili ponujeni po tržnih cenah.

- 243 Poleg tega ni sporno, da je Helenska republika poslala vse potrebne informacije v zvezi s prvotnimi pogodbami in zadevnimi pogodbami o podnajemu, zlasti v zvezi s predvidenimi najemninami. Česar ni predložila, so bili le kakršni koli dokazi o višinah najemnin pod običajnimi tržnimi pogoji v zadevnem obdobju.
- 244 Vendar ni niti iz zahteve za predložitev podatkov, niti iz odločitve z dne 16. marca 2004, niti iz druge spisovne dokumentacije razvidno, pa tudi Komisija sama ne navaja, da je med upravnim postopkom kakor koli nasprotovala višini najemnin, ki jih je plačevala družba NOA glede na tržne pogoje, in da je od Helenske republike zahtevala dodatne informacije v zvezi s tem.
- 245 Treba je še navesti, da je Helenska republika v pripombah z dne 26. oktobra 2004 k zahtevi o prekinitvi vseh ukrepov pomoči poudarila, da vse od predložitve pripomb z dne 11. junija 2004 ni bila obveščena o nobenem novem preiskovalnem ukrepu Komisije in ni prejela nobene zahteve za dodatne informacije v zvezi s temi pripombami.
- 246 Ker med upravnim postopkom po eni strani ni bilo nobenega izrecnega izpodbijanja višine najemnin, ki jih je plačevala družba NOA, po drugi strani pa ni bilo niti najmanjše zahteve za informacije v zvezi s skladnostjo teh najemnin s tržnimi cenami, v teh okoliščinah Helenski republiki ni mogoče očitati, da Komisiji ni predložila zadostnih informacij, da bi ji omogočila presojo spornih ukrepov ob poznavanju zadeve.

- 247 Poleg tega je treba vsekakor navesti, da Komisija pred Splošnim sodiščem ne trdi, da je večino manjkajočih podatkov imela Helenska republika. Sklicuje se izključno na podatke o tržnih cenah, do katerih bi zlahka prišla že s tržno študijo v zadevnem obdobju.
- 248 V teh okoliščinah Komisija ni mogla biti razbremenjena svoje obveznosti dokazati, da zadevne najemnine, ki jih je družba NOA plačala za podnajem letal, ne ustrezajo tržnim cenam. Predložiti bi morala vsaj začetne dokaze na podlagi dejanskih elementov, zaradi katerih bi morala Helenska republika predložiti dodatna pojasnila (glej po analogiji, kar zadeva sodelovanje podjetja pri omejevalnem sporazumu, sodbo Sodišča z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točki 78 in 79).
- 249 Zato bi morala Komisija v skladu s svojo obveznostjo vestne in nepristranske preučitve v interesu pravilne uporabe temeljnih pravil Pogodbe v zvezi z državnimi pomočmi na podlagi poročila svetovalne družbe Moore Stephens nadaljevati in poglobiti preiskavo, da bi ugotovila, ali so bile najemnine, ki jih je plačala družba NOA, v skladu z merilom zasebnega gospodarskega subjekta. V ta namen bi morala Helenski republiki bodisi poslati zahtevo o predložitvi dodatnih informacij o višini najemnin, ki jih je plačevala družba NOA, pri čemer bi morala v skladu s členom 10(3) Uredbe št. 659/1999 pojasniti naravo zahtevanih informacij, bodisi naročiti dodatno izvedensko mnenje, da bi lahko višino spornih najemnin primerjala s tržnimi cenami.
- 250 V zvezi s tem je treba opozoriti, da bi lahko na podlagi zahtev o spoštovanju pravic do obrambe elemente, ki ne bi prišli od grških organov, ampak bi jih Komisija zbrala pri tretjih osebah, ta institucija upoštevala v podporo ugotovitvi obstoja državne pomoči

šele po tem, ko bi tem organom omogočila učinkovito predložitev stališč o teh elementih (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 10. julija 1986 v zadevi Belgija proti Komisiji, 234/84, Recueil, str. 2263, točke od 27 do 29, in z dne 14. februarja 1990 v zadevi Francija proti Komisiji, C-301/87, Recueil, str. I-307, točki 29 in 30).

²⁵¹ V obravnavanem primeru glede na vse zgornje ugotovitve tako zadostuje ugotoviti, da Komisija v izpodbijani odločbi ni preverila, kot se je zahtevalo na podlagi merila zasebnega gospodarskega subjekta, ali so bile sporne najemnine nižje od tržnih cen. Izpodbijana odločba namreč ne vsebuje nobene ugotovitve, s katero bi se izpodbijalo stališče, ki ga je tožeča stranka v tej točki zagovarjala med upravnim postopkom (glej točko 241 zgoraj). Poleg tega je v podrobnem delovnem načrtu strokovnjakov, navedenem v poročilu svetovalne družbe Moore Stephens, na katerem temelji izpodbijana odločba, navedeno, da so se preiskave nanašale izključno na nevarnost, da so se letala oddala družbi NOA v podnajem „po umetno nizkih najemninah (čeprav bi bile lahko te najemnine enake tržnim cenam)“. Vendar je treba v zvezi s tem opozoriti, da čeprav lahko Komisija, ne da bi bila sicer k temu zavezana, pridobi pomoč zunanjih strokovnjakov, s tem ni oproščena dolžnosti, da oceni njihovo delo (sodba Splošnega sodišča z dne 16. septembra 2004 v zadevi Valmont proti Komisiji, T-274/01, ZOdl., str. II-3145, točka 72).

²⁵² To pomeni, da je Komisija, s tem ko je izključno na podlagi razlik med najemninami, ki sta jih družba OA in Helenska republika plačali za najem letal, po eni strani in najemninami, ki jih je družba NOA plačala za podnajem teh letal, po drugi strani ugotovila, da je bila tej družbi dodeljena ugodnost, ki je pod običajnimi tržnimi pogoji ne bi pridobila, storila očitno napako pri presoji na podlagi merila zasebnega vlagatelja.

253 Iz tega izhaja, da je tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev člena 87(1) ES, utemeljen. Člen 1(1) izpodbijane odločbe je zato treba razglasiti za ničn, ne da bi bilo treba preučiti tožbene razloge, ki se nanašajo na pomanjkljivo obrazložitev in pripisljivost zadevnih ukrepov državi. Zato je treba razglasiti tudi ničnost člena 2 izpodbijane odločbe v delu, v katerem je naloženo vračilo pomoči iz člena 1(1).

3. Pomoči, dodeljene družbi OA

a) Predčasno izplačilo precenjenega zneska vrednosti sredstev družbe OA, prenesenih na družbo NOA (člen 1(2) izpodbijane odločbe) (zadevi T-415/05 in T-423/05)

254 Helenska republika in družba OA izpodbijata izpodbijano odločbo v delu, v katerem Komisija v členu 1(2) ugotavlja, da je bila tej družbi dodeljena nezakonita pomoč, ki je nezdružljiva s skupnim trgov in katere znesek je enak precenjeni vrednosti sredstev družbe OA, ki so bila na družbo NOA prenesena ob ustanovitvi te nove letalske družbe.

255 Tožeči stranki se sklicujeta na kršitev člena 87(1) ES in pomanjkljivo obrazložitev. Helenska republika podredno trdi, da tudi če bi bilo zadevni ukrep mogoče opredeliti kot državno pomoč v smislu člena 87(1) ES, s čimer se ne strinja, bi bilo treba ta ukrep razglasiti za združljiv s skupnim trgov na podlagi člena 87(3)(c) ES. Izpodbijana odločba naj bi bila v tej točki tudi pomanjkljivo obrazložena.

Kršitev člena 87(1) ES in pomanjkljiva obrazložitev (zadevi T-415/05 in T-423/05)

– Trditve strank

- ²⁵⁶ Helenska republika in družba OA trdita, da so Komisija in njeni strokovnjaki prezrli ekonomske razloge za preoblikovanje skupine Olympic Airways, ki so ga obravnavali kot navadno notranje prestrukturiranje. Kot pojasnjujeta, je postopek privatizacije, za katerega se je Helenska republika odločila po letu 2003, temeljil na ločitvi dejavnosti letenja skupine Olympic Airways in ustanovitvi nove samostojne družbe NOA, ki ni bila del skupine Olympic Airways, da bi se povečala njena vrednost in bi se takoj prodala. Namen tega preoblikovanja naj bi bil omogočiti Helenski republiki, da izterja kar največji del sredstev, ki jih je v družbo OA vložila v obliki pomoči za prestrukturiranje, izplačanih v zadnjem desetletju.
- ²⁵⁷ V teh okoliščinah naj bi Komisija merilo zasebnega vlagatelja pomešala z merilom zasebnega upnika. Zasebni vlagatelj bi namreč ocenil možnosti za okrevanje podjetja in ne bi že ob prvih težavah zahteval stečaja podjetja, ne da bi upošteval njegove zmožnosti na dolgi rok.
- ²⁵⁸ Glede na bilance preoblikovanja naj bi lastniški kapital družbe NOA znašal približno 130 milijonov EUR. Helenska republika naj bi tako družbi OA skupaj nakazala znesek, enak tej vsoti, katerega več kot polovico naj bi družba OA porabila za plačilo odškodnin in poplačilo drugih stroškov, povezanih z odpovedmi delovnih razmerij zaposlenim po preoblikovanju.

- 259 V nasprotju s trditvami Komisije naj družba OA s tem predčasnim izplačilom ne bi bila deležna nobene ugodnosti, saj naj njegov znesek ne bi presegal vrednosti premoženja, ki je bilo tej družbi odvzeto. Poleg tega naj bi bilo to plačilo začasno, do prejetja kupa za družbo NOA in drugih družb iz skupine Olympic Airways.
- 260 V teh okoliščinah naj bi bila v izpodbijani odločbi storjena očitna napaka pri presoji in naj bila bi pomanjkljivo obrazložena, kar zadeva dodelitev ugodnosti družbi OA in uporabo merila zasebnega vlagatelja.
- 261 Tožeči stranki poudarjata, da je bilo treba v okviru preoblikovanja skupine Olympic Airways sredstva, ki so bila prenesena na družbo NOA, oceniti po njihovi tržni vrednosti. V zvezi s tem navajata, da medtem ko so strokovnjaki Komisije vrednost sredstev, prenesenih na družbo NOA, ocenili na 38,5 milijona EUR, je bila samo vrednost letal, ki so bila odvzeta družbi OA, na podlagi poročila, ki ga je pripravila družba Airclaims, ocenjena na 120 milijonov EUR.
- 262 Poleg tega tožeči stranki izpodbijata to, da družba OA nima nobene pravice do odškodnine za vse njene pravice iz naslova slotov na različnih letališčih, zlasti na letališču Heathrow (London, Združeno kraljestvo), na katerih naj bi letalske družbe s prodajo pravic zaslužile približno od 7 do 8 milijonov EUR za slot, za dvostranske pogodbe, ki jih je sklenila, ter za njeno trgovsko znamko in logotip, ki sta vsesplošno poznana.
- 263 V zvezi s tem družba OA navaja, da je bilo dobro ime v znesku 30 milijonov EUR, izkazano v bilanci preoblikovanja družbe OA, pripoznano v okviru združitve s pripojitvijo dejavnosti letenja družbe OA in njene hčerinske družbe Olympic Aviation

družbi Macedonian Airways, ki je postala družba NOA, zlasti v skladu z določbami grškega zakona št. 2190/1920 o delniških družbah, kot je bil kodificiran s kraljevim odlokom 174/1963 (FEK A 37, v nadaljevanju: zakon št. 2190/1920) in zakona št. 3185/2003 ter mednarodnim standardom računovodskega poročanja št. 3, „Poslovne združitve“ (v nadaljevanju: standard MSRP 3). Natančneje, v skladu s členom 43(4) (b) zakona št. 2190/1920 se „dobro ime podjetja (goodwill), ki se ustvari z odkupom ali združitvijo katerega koli gospodarskega subjekta in je enako razliki med polno nakupno ceno in dejansko vrednostjo sredstev, vknjiži na račun ‚dobro ime podjetja‘ med neopredmetena sredstva in se v več letih amortizira pavšalno ali obročno in po nespremenljivi stopnji, pri čemer amortizacijska doba ne sme biti daljša od petih let“. Poleg tega naj bi iz grške zakonodaje izhajalo, da je treba stvarne vložke v delniško družbo vrednotiti po dejanski vrednosti, in ne po izvorni nabavni vrednosti.

- 264 Družba OA dodaja, da če ocena vrednosti sredstev, prenesenih na družbo NOA, ne bi ustrezala tržni vrednosti teh sredstev, bi prodaja družbe NOA po ceni, ki je bila nižja od tržne, pomenila državno pomoč za morebitne kupce družbe NOA in bi kršila pravice upnikov družbe OA.
- 265 Med poskusom privatizacije družbe NOA, ki se je končal s podpisom protokola o soglasju 5. avgusta 2005, naj bi zasebni vlagatelj vrednost družbe NOA na dan 31. decembra 2004 ocenil na več kot 100 milijonov EUR, kar naj bi bilo v skladu z računovodsko oceno, ki je bila izvedena 12. decembra 2003, po odbitku izgub, ki so nastale družbi NOA.
- 266 Družba OA izpodbija trditve Komisije o neobstoju neodvisne revizije bilanc preoblikovanja. Te bilance naj bi v celoti pripravil zapriseženi revizor v skladu z zakonom št. 3185/2003.
- 267 Družba OA glede ocene terjatev družbe NOA navaja, da je v poročilu, priloženem začetni bilanci stanja družbe NOA, navedeno, da se bo morebitna razlika med terjatvami

iz začetne bilance stanja te nove letalske družbe in zneski, ki bodo na koncu izterjani, pripisala v dobro ali v breme računov družb OA in Olympic Aviation, tako da se neto sredstva družbe NOA ne bodo spremenila. Poleg tega tožeči stranki Komisiji očitata, da ni upoštevala pričakovanih iztržkov od prihodnje prodaje dveh letal, ki sta še vedno prikazani v bilanci stanja družbe OA.

268 Nazadnje, kar zadeva trditev Komisije, da je v izpodbijani odločbi precenjeni znesek sredstev, prenesenih na družbo OA, prepuščen razpravi v okviru lojalnega sodelovanja na podlagi člena 10 ES, Helenska republika in družba OA opozarjata na težave pri količinski določitvi domnevne pomoči za njeno izterjavo. Opozarjata, da terjatve, ki ni likvidna, na podlagi grškega prava ni mogoče izterjati. Komisiji očitata, da ni odgovorila na elemente, ki so ji jih grški organi poslali z dopisom z dne 16. novembra 2005, med katerimi je poročilo družbe Deloitte & Touche z dne 27. oktobra 2005, v katerem je opozorjeno na številne napačne ocene strokovnjakov Komisije glede količinske določitve sredstev, prenesenih na družbo NOA. Glede na to poročilo družbe Deloitte & Touche naj prilagoditve, ki jih je izvedla Komisija, ne bi odražale dejanskega stanja premoženjske strukture in finančnega stanja družbe NOA po preoblikovanju, kar naj bi bilo v nasprotju z zakonom št. 2190/1920, ki določa, da se od njegovih določb lahko odstopa, da se dobi resnična in poštena slika o položaju nekega podjetja. Strokovnjaki Komisije naj bi sami navedli, da te prilagoditve „ne vključujejo nujno vseh tistih, ki bi bile potrebne v primeru revizije“ (opomba 10 izpodbijane odločbe).

269 Družba OA očita Komisiji, da ni opredelila upoštevanih trgov in analizirala konkurenčnih razmer na teh trgih. Ugotovitev, da sporni ukrep izkrivlja konkurenco, naj bi bila ne samo neobrazložena, ampak tudi napačna. Družba OA naj bi na 33 od 38 grških letališč opravljala lete na podlagi obveznosti javne službe, in to brez kakršne

koli konkurence, približno trideset od teh letališč pa naj ne bi imelo nikakršnega poslovnega interesa.

- 270 Komisija trdi, da je sporno predčasno izplačilo samo po sebi pomenilo državno pomoč. Tožeči stranki naj ne bi navedli nobenega resnega razloga za to, da bi lahko zasebni vlagatelj trdno in stvarno upal, da se mu bo to predčasno izplačilo zadovoljivo obrestovalo, in sicer zaradi posebej težkega položaja družbe OA, za katerega so bili značilni večletno dodeljevanje pomoči tej družbi, neuspeli poskusi prestrukturiranja in prodaje, nenehni negativni rezultati ter kopičenje dolgov in izgub. Zasebni upniki družbe OA, kot so najemodajalci letal ter banki ABN Amro in Crédit Lyonnais, naj bi si sicer vneto prizadevali za pridobitev jamstev Helenske republike. Poleg tega naj bi bilo iz poročila svetovalne družbe Moore Stephens razvidno, da se je sporno predčasno izplačilo porabilo za financiranje tekočih izdatkov, na primer za najem letal, ki jih je družba OA oddala v podnajem družbi NOA.
- 271 Komisija naj bi v izpodbijani odločbi samo podredno preučila, ali bi se lahko sporno plačilo štelo za nekakšno odškodnino države družbi OA za sredstva, ki so bila prenesena na družbo NOA.
- 272 V zvezi s tem naj bi strokovnjaki Komisije ugotovili, da je bil sporni znesek v višini 130 milijonov EUR določen na podlagi podatkov, ki jih je družbi Deloitte & Touche poslalo vodstvo družbe OA, ne da bi jih preverili neodvisni revizorji. Revizorji, ki so jih imenovali grški organi, naj bi v poročilu o finančnem stanju družbe NOA za poslovno leto, ki se je izteklo 31. decembra 2003, izrazili pridržke glede začetne bilance stanja družbe.
- 273 Strokovnjaki Komisije naj bi vrednost neto sredstev, prenesenih na družbo NOA, ocenili na 38,5 milijona EUR, po prilagoditvi – s pridržki – bilance stanja sektorja

dejavnosti letenja. Oprli naj bi se na računovodske podatke, ki so jih predložili grški organi, in uporabili priznane računovodske prakse, med drugim z odbitkom dvomljivih terjatev, iztržkov od prihodnjih prodaj letal in dobrega imena ter z upoštevanjem skupnega zneska dolgov, amortizacijo stroškov letal ter napovedi nekaterih prihodkov in izdatkov, zlasti na področju davkov.

- 274 Komisija ob podpori intervenientke izpodbijata trditve, da ima preoblikovanje skupine Olympic Airways lastno računovodsko vrednost. Tožeči stranki naj ne bi upoštevali opredelitve pojma dobro ime na podlagi računovodskih standardov. Glede na MSRP 3, odstavek 51, naj bi dobro ime ustrezalo presežku nabavne vrednosti nad prevzemnikovim deležem v pošteni neto vrednosti prevzetih opredeljivih sredstev in obveznosti. Zato naj ne bi bilo mogoče objektivno govoriti o dobrem imenu brez proste transakcije, če gre kot v obravnavanem primeru po mnenju Komisije samo za notranje prestrukturiranje skupine Olympic Airways s strani Helenske republike. Zlasti naj v nasprotju s trditvami družbe OA ne bi šlo niti za dejansko združitev niti za odkup, saj ni bilo tržne cene, ki je nujen pogoj za obstoj dobrega imena.
- 275 Poleg tega naj na podlagi računovodskih pravil ne bi bilo mogoče pripoznati neopredmetenih sredstev, katerih dejanske vrednosti ni mogoče zanesljivo oceniti. Zlasti naj ne bi bilo mogoče določiti „resnične in poštene slike preoblikovanja“ na podlagi umetne bilance preoblikovanja, ki temelji zgolj na ocenah vodstva družbe OA.
- 276 Komisija v dupliki v zadevi T-423/05 navaja, da družba OA v repliki prvič pojasnjuje, da dobro ime sestavljajo vsa neopredmetena sredstva (trgovsko ime, sloti), kar naj bi bilo v popolnem nasprotju z opredelitvijo iz zgoraj navedenega standarda MSRP 3,

odstavek 51, in grške zakonodaje, na katero se sklicuje družba OA. Ta utemeljitev naj bi bila zato prepozna.

²⁷⁷ V zvezi s prodajno ceno družbe NOA, na katero se sklicuje družba OA, Komisija navaja, da bi bilo bolj pravično, če bi bila ta odvisna od dejanske prodaje, in ne od samovoljnih ocen, ki temeljijo na nepreverjenih ocenah, in to neodvisno od vrednosti letal, ki naj bi bili le bilančna postavka.

²⁷⁸ Nazadnje, izpodbijana odločba naj bi bila pomanjkljivo obrazložena. Vsi elementi, ki so jih strokovnjaki Komisije upoštevali v skladu s pravili razumnega in zdravega upravljanja, naj bi bili povzeti v preglednici v točki 120 obrazložitve te odločbe. Tem elementom naj bi bile dodane pripombe (točke od 110 do 126 obrazložitve) in pravna presoja Komisije (točke od 197 do 201 obrazložitve).

– Presoja Splošnega sodišča

²⁷⁹ Ni sporno, da je Helenska republika na podlagi člena 27 zakona št. 3185/2003 družbi OA v več obrokih od decembra 2003 do maja 2004 s posebnega računa v skupnem znesku predčasno izplačala približno 130 milijonov EUR, kar po navedbah grških organov ustreza vrednosti sredstev, ki so bila na družbo NOA prenesena ob njeni ustanovitvi.

- 280 Člen 27(1) in (5) zakona št. 3185/2003 je namreč določal, da vse delnice družb, nastalih s preoblikovanjem skupine Olympic Airways, brez nadomestila pripadejo Helenski republiki za privatizacijo teh družb in da se na poseben račun Helenske republike, imenovan „Država Grčija – Račun za privatizacijo skupine Olympic Airways“, steka prihodek od prodaje privatiziranih družb skupine. Glede na ta člen naj bi se za kritje nujnih stroškov odpovedi pogodb o zaposlitvi zaposlenim in poravnavo finančnih obveznosti družb OA in Olympic Aviation med preoblikovanjem in likvidacijo poseben račun bremenil za predplačila države, in sicer v znesku, ki ustreza nominalni vrednosti delnic nove letalske družbe, nastale s preoblikovanjem, ki so pripadle Helenski republiki.
- 281 V obravnavanem primeru iz člena 1(2) izrecno izhaja, da sporno pomoč po mnenju Komisije sestavlja izključno precenjena vrednost zneska sredstev, ki so bila na družbo NOA prenesena ob njeni ustanovitvi. Komisija znesek te pomoči začasno ocenjuje na 91,5 milijona EUR. V izreku izpodbijane odločbe torej ne izpodbija samega načela predčasnega izplačila družbi OA v znesku vrednosti vseh sredstev, prenesenih na družbo NOA.
- 282 Komisija v točki 196 obrazložitve izpodbijane odločbe resda poudarja, da je bilo predplačilo v višini približno 130 milijonov EUR podjetju, kot je družba OA, ki je bilo v posebej težkem gospodarskem položaju in mu je bil odvzet sektor dejavnosti letenja ter katerega dolgovane davčne in socialnovarstvene obveznosti do Helenske republike so konec leta 2003 znašale 522 milijonov EUR, pri čemer so se te obveznosti še naprej povečevale, sredstva, s katerimi bi se lahko te obveznosti poravnale, pa so kopnela, v nasprotju z merilom zasebnega vlagatelja. V zvezi s tem Komisija na podlagi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca J. Mischa k sodbi Sodišča z dne 12. oktobra 2000 v zadevi Španija proti Komisiji (C-480/98, Recueil, str. I-8717, I-8720, točke od 32 do 43) navaja, da bi v takih okoliščinah zasebni upnik, ki naj bi bil v tem primeru tudi glavni upnik družbe OA in naj bi imel malo stvarnih možnosti za to, da bi se mu poplačale njegove terjatve do družbe OA, sprejel vse zakonske ukrepe za dosego poplačila zapadlih terjatev ali uveljavitev njenih jamstev.

283 Vendar je treba opozoriti, da Komisija v izpodbijani odločbi ne izpodbija odločitve Helenske republike, da preoblikuje skupino Olympic Airways in tako olajša njeno privatizacijo, pri čemer je sredstva iz njenega sektorja dejavnosti letenja prenesla na družbo NOA in med drugim predvidela sporno predčasno izplačilo v korist družbe OA, namesto da bi zahtevala takojšnji stečaj družbe OA, da bi tako izterjala vsaj del svojih terjatev do te družbe (glej točki 101 in 281 zgoraj). Komisija ugotavlja samo, da brez možnosti dolgoročne rentabilnosti družbe OA zasebni vlagatelj ne bi privolil v enako finančno predplačilo, kot je bilo izplačano tej družbi. Vendar Komisija predčasnega izplačila nadomestila kot takega v obrazložitvi ali izreku izpodbijane odločbe ne opredeli kot državno pomoč.

284 Po drugi strani iz točke 197 obrazložitve izpodbijane odločbe izrecno izhaja, da je Komisija kot državno pomoč opredelila izplačilo zneska spornega predplačila, ker ta znesek po njenem mnenju presega vrednost sredstev, prenesenih na družbo NOA, zato ga ni mogoče šteti za nadomestilo, ki ga je Helenska republika družbi OA plačala za ta prenos.

285 Komisija v točki 197 obrazložitve izpodbijane odločbe zlasti izrecno priznava, da če bi znesek v višini 130.312.459 EUR, ki ga je Helenska republika nakazala družbi OA na posebni račun, ustrezal vrednosti sredstev družbe OA, ki so se prenesla na družbo NOA, ta prenos ne bi pomenil državne pomoči.

286 Glede na jasno vsebino člena 1(2) izreka izpodbijane odločbe, ki je potrjena v obrazložitvi te odločbe, mora Splošno sodišče za izračun zneska nadomestila odločiti o trditvah v zvezi z oceno sredstev, prenesenih na družbo NOA.

- 287 Pri tem je treba preučiti, ali je ugotovitev Komisije v izpodbijani odločbi, da je bila vrednost sredstev, prenesenih na družbo NOA, precenjena, dovolj obrazložena in ne vsebuje očitne napake pri presoji.
- 288 V poročilih Deloitte & Touche z dne 29. novembra 2003, ki so v skladu s členom 27 zakona št. 3185/2003 priložena začetni bilanci stanja družbe NOA in bilancam preoblikovanja družb OA in Olympic Aviation, je navedeno, da so bile te bilance – ki jih je svetovalna družba sestavila kot zapriseženi revizor, imenovan na podlagi navedenega člena 27 – sestavljene v skladu z grškimi računovodskimi standardi, vključno z načelom izvirne vrednosti, razen kar zadeva, po eni strani, vrednost letal in motorjev, ki so bili v lasti izčlenjenih oddelkov družb OA in Olympic Aviation ter jih je specializirana družba Airclaims ocenila po njihovi tržni vrednosti na dan 1. oktobra 2003, in, po drugi strani, oceno dobrega imena. Glede na poročila Deloitte & Touche je namreč dobro ime ocenilo vodstvo družbe OA v skladu z mednarodnimi praksami, in sicer na podlagi bruto prihodkov te družbe, njenih nedavnih rezultatov in zanimanja, ki se je pokazalo v postopkih, povezanih z njeno privatizacijo.
- 289 Po drugi strani je Komisija v izpodbijani odločbi (glej zlasti točke 120, 199 in 200 obrazložitve) na podlagi poročila svetovalne družbe Moore Stephens izvedla prilagoditve na podlagi ocen svojih strokovnjakov, ki so pri letalih upoštevali samo njihovo neto računovodsko vrednost, poleg tega so iz izračuna nadomestila med drugim izključili znesek, ki ustreza vrednosti neopredmetenih sredstev, ki so jih grški organi upoštevali kot dobro ime, ter dvomljive terjatve in terjatev, povezano s prihodnjo prodajo dveh letal, ki sta bili še prikazani v bilanci stanja družbe OA.
- 290 V zvezi s tem tožeči stranki Komisiji zlasti očitata, da pri določitvi dejanskega gospodarskega položaja družbe NOA ni upoštevala, da je treba, prvič, letala oceniti po njihovi tržni vrednosti ter, drugič, upoštevati dobro ime, ustvarjeno ob ustanovitvi

družbe NOA, in pričakovane iztržke od prihodnje prodaje dveh letal. Izpodbijata tudi prilagoditve, ki jih je Komisija izvedla v zvezi z dvomljivimi terjatvami.

²⁹¹ Najprej je treba navesti, da v nasprotju s tem, kar naj bi kazale ugotovitve strokovnjakov Komisije, povzete v izpodbijani odločbi (točka 124 obrazložitve), na podlagi dejstva, da je člen 27 zakona št. 3185/2003 določal predčasno izplačilo spornega nadomestila v znesku, ki je bil enak nominalni vrednosti delnic družbe NOA, ni mogoče domnevati, da so bili vložki v lastniški kapital na podlagi prenosa sredstev sektorja dejavnosti letenja skupine Olympic Airways precenjeni, da bi se družbi OA, ki je bila v velikih finančnih težavah, pomagalo med postopkom preoblikovanja in likvidacije. To isto dejstvo tudi ni moglo preprečiti, da bi se ob določitvi vrednosti lastniškega kapitala družbe NOA v skladu z veljavnimi računovodskimi standardi upoštevali zlasti tržna vrednost prenesenih letal in vrednost neopredmetenih sredstev, ki so bila v tem primeru v bilanci preoblikovanja družbe OA in začetni bilanci stanja družbe NOA prikazana kot dobro ime, ker je bilo to vrednost mogoče zanesljivo oceniti.

²⁹² V teh okoliščinah je treba glede na merilo zasebnega gospodarskega subjekta preučiti sporne prilagoditve, ki jih je Komisija izvedla v zvezi z, prvič, izključitvijo nekaterih neopredmetenih sredstev iz izračuna nadomestila, drugič, nasprotovanjem te institucije upoštevanju tržne vrednosti letal in, tretjič, izključitvijo iztržkov od prihodnje prodaje dveh letal.

²⁹³ Prvič, kar zadeva različna neopredmetena sredstva, ki so se kot dobro ime v znesku 30 milijonov EUR upoštevala v bilanci preoblikovanja družbe OA in začetni bilanci

stanja družbe NOA, je treba najprej zavrniti trditev Komisije v zadevi T-423/05 o nedopustnosti nekaterih trditev tožeče stranke (glej točko 276 zgoraj).

²⁹⁴ V zvezi s tem je treba navesti, da so v poročilih z dne 29. novembra 2003, priloženih bilancam preoblikovanja družb OA in Olympic Aviation ter začetni bilanci stanja družbe NOA, naštetá neopredmetena sredstva, ki so se upoštevala kot dobro ime (glej točko 296 spodaj). Poleg tega je v izpodbijani odločbi (točka 110 obrazložitve) izrecno navedeno, da po ugotovitvah strokovnjakov Komisije znesek 30 milijonov EUR, ki je v bilanci preoblikovanja družbe OA pripoznan med neopredmetenimi sredstvi, s katerimi je vodstvo družbe OA ovrednotilo tržno ime, logotip (olimpijski krogi) znamke Olympic, slote in dvostranske sporazume. Poleg tega je Komisija v odločitvi o sprožitvi formalnega postopka preiskave (točka 59) navedla, da je glede na poročila Deloitte & Touche, priložena navedenim bilancam stanja, to dobro ime, „torej neopredmetena sredstva, ki izhajajo iz tržnega imena, slotov in tržnega deleža“, izračunalo vodstvo družbe OA in je obsegalo več kot 20 % neopredmetenih sredstev podjetja.

²⁹⁵ V teh okoliščinah dejstva, da se družba OA v repliki v zadevi T-423/05 sklicuje na elemente, kot so sloti, logotip, znamka ali trgovsko ime, kot na elemente, ki so se upoštevali kot dobro ime, v nasprotju s trditvami Komisije ni mogoče šteti za nov tožbeni razlog. Očitno je namreč, da spada v okvir podaljšane razprave med strankami že v fazi upravnega postopka in utemeljitve, ki jo je družba OA v tožbi navedla glede nujnosti upoštevanja dobrega imena.

²⁹⁶ Glede temelja iz zgoraj navedenih poročil Deloitte & Touche, priloženih začetni bilanci stanja družbe NOA in bilanci preoblikovanja družbe OA, izhaja, da so bili med sredstvi, ki jih je vodstvo družbe OA upoštevalo kot dobro ime, trgovsko ime in znamka Olympic, logotip (olimpijski krogi), sloti, s katerimi je družba OA razpolagala

na različnih letališčih, dvostranski sporazumi – sklenjeni z državami, ki niso članice Evropske unije, glede pravic zračnega prometa, kot so tožeče stranke v odgovor na vprašanje Splošnega sodišča potrdile na obravnavi –, ugled družbe OA in njen tržni delež.

²⁹⁷ V zvezi s tem je mogoče pri zgoraj navedenih neopredmetenih sredstvih razlikovati med, po eni strani, ločljivimi sredstvi, ki jih je mogoče ločiti od prenesenega subjekta in prodati ali odsvojiti posamično ali hkrati z zadevno pogodbo, sredstvi ali obveznostmi in katerih vrednost je mogoče zanesljivo oceniti, ne glede na izid načrtovane privatizacije, kot so sloti, in, po drugi strani, neločljivimi neopredmetenimi sredstvi, katerih vrednosti brez transakcije tudi ni mogoče zanesljivo oceniti, kot so ugled ali tržni deleži, ki ustrezajo dobremu imenu, ustvarjenemu ob odkupu podjetja ali njegovi združitvi z drugim podjetjem.

²⁹⁸ Treba je ugotoviti, da je Komisija v izpodbijani odločbi (glej zlasti točki 110 in 199 obrazložitve) povzela ugotovitve iz poročila svetovalne družbe Moore Stephens, „pri čemer je uporabila računovodske metode in standarde, priznane v Grčiji in na mednarodni ravni“, in ni upoštevala vseh različnih zgoraj navedenih neopredmetenih sredstev, prenesenih na družbo NOA, pri čemer je navedla samo, da „ne grška ne [splošno sprejeta računovodska načela] ne omogočajo, da se v bilanci stanja pripoznajo neopredmetena osnovna sredstva, ki se ustvarijo v družbi“.

²⁹⁹ Vendar Komisija ne zanika, da je standard MSRP 3, ki se uporablja za združitve podjetij in je naveden v prilogi k Uredbi Komisije (ES) št. 2236/2004 z dne 29. decembra 2004 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta glede Mednarodnih standardov računovodskega poročanja MSRP 1, od 3 do 5, in Mednarodnih računovodskih standardov (MRS) št. 1, 10, 12, 14, od 16 do 19, 22, 27, 28 in od 31 do 41 in razlag Odbora za razlago standardov (ORS) št. 9, 22, 28 in 32 (UL L 392, str. 1), na katerega se stranke sklicujejo pred Splošnim sodiščem in

ki se uporablja od 31. marca 2004 (odstavek 78 standarda MSRP 3) in se je v nekaterih primerih lahko „uporabljal za nazaj“ (odstavek 85 standarda MSRP 3), prevzemniku omogočal, da ločeno pripozna opredeljiva neopredmetena sredstva prevzetega podjetja ali subjekta, če je bilo mogoče njihovo pošteno vrednost – to v bistvu pomeni znesek, ki bi bil plačan med dobro obveščenima strankama v premišljenem poslu – na dan prevzema zanesljivo oceniti (odstavki 37, 45 in 46 standarda MSRP 3). Poleg tega je bilo glede na Mednarodni računovodski standard 38 „Neopredmetena sredstva“, kakor je bil spremenjen po sprejetju standarda MSRP 3 (MRS 38), pošteno vrednost neopredmetenih sredstev, pridobljenih med poslovnimi združitvami, običajno mogoče oceniti dovolj zanesljivo, da se je pripoznala ločeno od dobrega imena. Treba je še navesti, da je Mednarodni računovodski standard 22 „Poslovne združitve“, kakor je bil naveden v prilogi k Uredbi Komisije (ES) št. 1725/2003 z dne 29. septembra 2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 261, str. 1), ki je bil nadomeščen z MSRP 3, že določal ločeno pripoznavo – na datum pridobitve subjekta – opredeljivih neopredmetenih sredstev, katerih poštena vrednost je bila zanesljivo izmerjena.

300 Poleg tega Komisija ne dvomi, da so grški računovodski standardi prevzemniku omogočali, da je neopredmetena sredstva, ki jih je bilo mogoče ločiti od prevzetega subjekta, pripoznal ločeno od dobrega imena, na primer slote, če je bilo njihovo vrednost mogoče zanesljivo izmeriti.

301 Kar zadeva tista neopredmetena sredstva, ki niso bila ločljiva in katerih poštene vrednosti ni bilo mogoče zanesljivo izmeriti, saj v obravnavanem primeru ni bilo dejanske transakcije, se je treba glede na to, da se ob izvedbi spornega predplačila še ni uresničila nobena konkretna možnost, da bi družbo NOA odkupil zasebni vlagatelj, strinjati s stališčem Komisije, da prenosa sredstev, povezanih s sektorjem dejavnosti letenja, na družbo NOA, pri čemer je delnice te družbe brez nadomestila in za prihodnjo privatizacijo pridobila Helenska republika, brez transakcije ni mogoče enačiti z odkupom ali združitvijo, ki bi lahko ustvarila dobro ime (glej točko 297 zgoraj). Brez jasnih in dejanskih možnosti za transakcijo na tej stopnji dejstvo, na katero se sklicuje družba OA, da je bila družba NOA ustanovljena z združitvijo in pripojitvijo dejavnosti letenja družb OA in Olympic Aviation k nekdanji hčerinski družbi Macedonian

Airways, ki je bila po tem preoblikovanju preimenovana v družbo NOA, ne vpliva na to analizo.

302 V teh okoliščinah je morala Komisija med drugim na podlagi standarda MSRP 3, na katerega se sklicujejo stranke (glej točko 299 zgoraj), posamično preučiti različna zadevna neopredmetena sredstva, pri čemer je preverila, ali so ločljiva in ali je mogoče njihovo pošteno vrednost zanesljivo izmeriti ter, po potrebi, ali jih je treba glede na merilo zasebnega vlagatelja izključiti iz izračuna nadomestila, izplačanega družbi OA.

303 Vendar iz izpodbijane odločbe izhaja, da Komisija – ki je na obravnavi sicer priznala, da bi bilo mogoče nekatera neopredmetena sredstva, kot so sloti, prodati ločeno in da imajo svojo tržno vrednost – zadevnih neopredmetenih sredstev ni preučila posamično in v izpodbijani odločbi ni pojasnila, zakaj po njenem mnenju merilo zasebnega vlagatelja v obravnavanem primeru nasprotuje temu, da bi se za izračun zneska nadomestila, izplačanega družbi OA, upoštevala neopredmetena sredstva, ki bi jih bilo mogoče zanesljivo izmeriti neodvisno od prodaje ali združitve, v višini njihove poštene vrednosti. Izpodbijana odločba zato v tej točki vsebuje očitno napako pri presoji.

304 Poleg tega bi morala v okviru ustanovitve nove pravno samostojne letalske družbe, na katero so se prenesla vsa sredstva, povezana s sektorjem dejavnosti letenja skupine Olympic Airways, in glede na to, da Komisija v izpodbijani odločbi ni menila, da predčasno izplačilo finančnega nadomestila družbi OA za prenos neopredmetenih

sredstev na družbo NOA samo po sebi pomeni državno pomoč, glede na merilo zasebnega vlagatelja vsekakor vsaj obrazložiti, zakaj pri izračunu nadomestila ni upoštevala vseh neopredmetenih sredstev.

- 305 Natančneje, tudi če bi Komisija v navedenih okoliščinah izhajala iz predpostavke, da je treba izčlenitev sektorja dejavnosti letenja in prenos ustreznih sredstev na družbo NOA obravnavati kot navadno prestrukturiranje v skupini Olympic Airways, bi morala v vsakem primeru jasno in razumljivo z vidika merila zasebnega vlagatelja utemeljiti izbiro računovodskih pravil, na podlagi katerih je sporna neopredmetena sredstva izključila iz izračuna nadomestila za družbo OA.
- 306 Medtem ko se Komisija pred Splošnim sodiščem sklicuje zlasti na standard MSRP 3 – ki določa, da se poslovne združitve pripoznajo v računovodskih izkazih na podlagi prevzemne metode, v skladu s katero prevzemnik pripozna zlasti pridobljena sredstva, vključno s tistimi, ki jih prevzeto podjetje prej ni pripoznalo (odstavek 15 standarda) –, pa se je v izpodbijani odločbi oprla izključno na računovodsko načelo, ki podjetju prepoveduje, da bi v svojih računovodskih izkazih med sredstvi pripoznalo dobro ime, ustvarjeno v podjetju (standard MRS 38), pri čemer ni navedla enega ali več standardov, na katere se je oprla.
- 307 Tako Komisija v izpodbijani odločbi zlasti z vidika standardov, ki veljajo za poslovne združitve, ni pojasnila, zakaj – čeprav ocena zadevnih sredstev ni bila namenjena njihovi pripoznavi v računovodskih izkazih družbe OA, temveč določitvi zneska, ki ga je bilo treba tej družbi izplačati kot nadomestilo za izgubo celotnega sektorja dejavnosti letenja in s tem povezanih sredstev, od katerih bi se nekatera lahko prodala

ločeno – se je oprla na pravila, ki urejajo pripoznavo teh neopredmetenih sredstev v računovodskih izkazih prevzetega podjetja.

308 Drugič, v zgoraj navedenih okoliščinah in iz enakih razlogov (glej točko 305 zgoraj) je treba še ugotoviti, da v izpodbijani odločbi (glej zlasti točki 111 in 199 obrazložitve) Komisija – ob potrditvi ugotovitev, ki so bile v zvezi s temi navedene v poročilu svetovalne družbe Moore Stephens, ki se je na splošno sklicevalo na grška računovodska načela in mednarodna splošno sprejeta računovodska načela – ni pravno zadostno z vidika merila zasebnega vlagatelja obrazložila, zakaj je pri izračunu zneska nadomestila raje upoštevala neto knjigovodsko vrednost letal, katerih lastništvo je bilo preneseno na družbo NOA, kot pa njihovo tržno vrednost na dan 1. oktobra 2003, s čimer bi se glede na poročilo družbe Airclaims za 43,2 milijona EUR povečala ocenjena vrednost teh letal v primerjavi z njihovo neto knjigovodsko vrednostjo.

309 Tretjič, s tem ko se Komisija v izpodbijani odločbi (glej zlasti točki 114 in 199 obrazložitve) sklicuje na grška računovodska načela in splošno priznana računovodska načela, na podlagi katerih je izključeno, da bi se v letnih računovodskih izkazih podjetja pripoznali prihodki, povezani s še neizvedeno prodajo neopredmetenega sredstva, ki ne pripada temu podjetju, zadostno ne obrazloži, zakaj pri izračunu zneska nadomestila ni upoštevala pričakovanih neto iztržkov od tekoče prodaje dveh letal vrste A 300-600, ki sta bili do dokončne prodaje še naprej prikazani v bilanci stanja družbe OA. Ker Komisija ni izpodbijala prenosa vseh sredstev družbe OA, povezanih z dejavnostmi letenja, na družbo NOA in s tem povezanega predčasnega izplačila nadomestila, bi namreč morala z vidika merila zasebnega vlagatelja utemeljiti, zakaj je iz izračuna zneska nadomestila izključila pričakovane iztržke od prodaje dveh zgoraj navedenih letal v višini 24,4 milijona EUR.

- 310 Glede na vse zgornje ugotovitve je treba tožbene razloge, ki se nanašajo na očitno napako pri presoji in na pomanjkljivo obrazložitev izpodbijane odločbe, šteti za utemeljene v delu, v katerem je Komisija iz izračuna nadomestila izključila vsa neopredmetena sredstva, ki jih je vodstvo družbe OA upoštevalo kot dobro ime. Poleg tega je izpodbijana odločba pomanjkljivo obrazložena v delu, v katerem je Komisija iz tega izračuna izključila pričakovani iztržek od prodaje dveh letal, ki sta bili vključeni še v bilanco stanja družbe OA, in v delu, v katerem je zavrnila oceno 18 letal, katerih lastništvo je bilo preneseno na družbo NOA, po njihovi trenutni tržni vrednosti.
- 311 Dalje je treba ugotoviti, da je Komisija v izpodbijani odločbi (glej zlasti točke 112, 120 in 199 obrazložitve) zadostno obrazložila izključitev ali prilagoditev dvomljivih terjatev za izračun zneska nadomestila za družbo OA, pri čemer se je oprla na ugotovitve strokovnjakov in med drugim poudarila, da teh terjatev, ker v začetni bilanci stanja družbe NOA zanje ni bilo kritja, ne bi bilo pametno vključiti med sredstva družbe NOA. Poleg tega na podlagi nepodprtih trditev tožečih strank, da terjatve niso bile dvomljive, ni mogoče sklepati, da je Komisija storila očitno napako pri presoji, ker je menila, da vrednosti teh elementov ni treba upoštevati ali da je precenjena. Še več, tudi če bi se, kot navaja družba OA (glej točko 267 zgoraj), družbi NOA jamčilo izplačilo zneska spornih terjatev, ta okoliščina ni pomembna za presojo zneska navedenih terjatev, katerih izterjava se je lahko ob prenosu teh terjatev na družbo NOA razumno pričakovala, in sicer kot sredstev, povezanih s sektorjem dejavnosti letenja.
- 312 Poleg tega v nasprotju s trditvami družbe OA v izpodbijani odločbi niti ni bila storjena očitna napaka pri presoji niti ni bila pomanjkljivo obrazložena trditev, da predčasno izplačilo nadomestila, katerega znesek naj bi bil precenjen, izkrivlja ali bi lahko izkrievljalo konkurenco. Komisija je namreč v izpodbijani odločbi (točka 35 obrazložitve)

navedla, da družba OA opravlja dejavnosti zemeljske oskrbe, vzdrževanja in popravil in da deluje na trgu zagotavljanja zadevnih dejavnosti. V okviru tega je poudarila, da bi lahko dodelitev domnevno sporne pomoči izkrivljala konkurenco z drugimi podjetji v Uniji, zlasti po deregulaciji trga storitev zemeljske oskrbe leta 1996 (točka 202 obrazložitve). V skladu s členom 87(1) ES je Komisija tako pravno zadostno dokazala nevarnost izkrivljanja konkurence in tako upravičila opredelitev državne pomoči, ker zadevni ukrep krepi položaj podjetja, ki je pomoč prejelo, do drugih podjetij. Iz sodne prakse zlasti izhaja, da lahko dejstvo, da se je gospodarski sektor liberaliziral na ravni Skupnosti, poveča dejanski ali potencialni učinek pomoči na konkurenco in njihov učinek na trgovino med državami članicami (glej sodbo Sodišča z dne 15. decembra 2005 v zadevi Unicredito Italiano, C-148/04, ZOdl., str. I-11137, točki 56 in 57 ter navedena sodna praksa). Poleg tega v nasprotju s trditvami družbe OA dejstvo, da ta družba opravlja lete na 33 od 38 grških letališč na podlagi obveznosti javne službe, ne more izključiti obstoja konkurenčnega položaja.

³¹³ Sicer pa bo treba v zvezi z vsemi sredstvi, ki so bila prenesena na družbo NOA in jih je Komisija izključila ali prilagodila, razen neopredmetenih sredstev, ki so se upoštevala kot dobro ime, 18 zgoraj navedenih letal in terjatev v zvezi s prihodnjo prodajo dveh letal, ki sta bili še pripoznani v bilanci stanja družbe OA (glej točko 311 zgoraj), znesek predčasnega izplačila, ki se je lahko družbi OA namenil kot nadomestilo za ta sredstva, v okviru postopka izterjave pomoči in v skladu z obveznostjo lojalnega sodelovanja določiti na podlagi revidiranih računovodskih izkazov, kot trdi Komisija.

³¹⁴ Komisija namreč priznava, da so prilagoditve, ki so jih izvedli njeni strokovnjaki, odprte za nadaljnjo razpravo v okviru lojalnega sodelovanja. Po mnenju Komisije bo morala družba OA pod nadzorom grških organov izvesti računovodsko revizijo zadevnih sredstev in predložiti konkretno oceno sredstev, prenesenih na družbo NOA.

- 315 V zvezi s tem je treba opozoriti, da nobena določba prava Skupnosti od Komisije pri odrejanju povračila pomoči, razglašene za nezdružljivo s skupnim trgom, ne zahteva, da določi natančen znesek, ki ga je treba vrniti. Zadostuje, da odločba Komisije vsebuje podatke, ki njenemu naslovniku dopuščajo, da sam in brez pretiranih težav določi ta znesek (zgoraj navedena sodba Španija proti Komisiji, točka 25, in zgoraj navedena sodba z dne 14. februarja 2008 v zadevi Komisija proti Grčiji, točka 44).
- 316 Poleg tega je Sodišče v zgoraj navedeni sodbi z dne 14. februarja 2008 v zadevi Komisija proti Grčiji, v kateri je ugotovilo, da Helenska republika ni izpolnila svojih obveznosti na podlagi členov od 2 do 4 izpodbijane odločbe, zavrnilo trditev, da Komisija ni predložila zanesljive metode izračuna, s katero bi bilo mogoče določiti znesek pomoči, ki jo je treba vrniti (točka 42 in naslednje sodbe).
- 317 Zlasti kar zadeva precenitev sredstev družbe OA, prenesenih na družbo NOA, je Sodišče v navedeni sodbi z dne 14. februarja 2008 v zadevi Komisija proti Grčiji menilo, da dejstva, da je temu precenjenemu znesku, določenemu v členu 1(2) izpodbijane odločbe, dodan zaznamek, da gre pri tem za okvirno oceno, ni mogoče razlagati tako, da izpodbijana odločba ni dovolj natančna, da bi jo bilo mogoče izvesti (točka 43).
- 318 V teh okoliščinah je treba zavrniti tudi trditev Helenske republike, ki izhaja iz notranjih težav pri izterjavi sporne pomoči (glej točko 268 zgoraj). V zvezi s tem iz sodne prakse izhaja, da če se pri izvršitvi naloga za izterjavo pojavi vrsta notranjih težav, morata Komisija in država članica po načelu, ki državam in institucijam Skupnosti nalaga vzajemno obveznost lojalnega sodelovanja, določeno predvsem v členu 10 ES, v dobri veri sodelovati, da bi premagali težave, ter pri tem v celoti spoštovati določbe Pogodbe in predvsem določbe o državnih pomočeh (sodbi Sodišča z dne 4. aprila 1995 v zadevi Komisija proti Italiji, C-348/93, Recueil, str. I-673, točka 17; z dne 22. marca 2001 v zadevi Komisija proti Franciji, C-261/99, Recueil, str. I-2537, točka 24, in sodba z dne 12. maja 2005, točka 42).

- 319 Iz tega izhaja, da je treba izpodbijano odločbo deloma razglasiti za nično zaradi očitne napake pri presoji in pomanjkljive obrazložitve v delu, v katerem niso upoštevana vsa neopredmetena sredstva v okviru dobrega imena, in zaradi pomanjkljive obrazložitve v delu, v katerem je izključeno upoštevanje pričakovanih iztržkov od prodaje dveh zgoraj navedenih letal in v katerem je namesto trenutne tržne vrednosti prenesenih letal dovoljeno izključno upoštevanje njihove čiste knjigovodske vrednosti. V preostalem je treba očitke, ki se nanašajo na očitno napako pri presoji in pomanjkljivo obrazložitev, zavrniti.

Kršitev člena 87(3) ES in pomanjkljiva obrazložitev (zadeva T-415/05)

– Trditve strank

- 320 Helenska republika podredno trdi, da je domnevna pomoč v vsakem primeru pomoč za reševanje, ki je združljiva s skupnim trgov. Izpolnjevala naj bi namreč oziroma naj bi zlahka lahko izpolnjevala vse kumulativne pogoje, s katerimi se v smernicah Skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah (UL 1999, C 288, str. 2, v nadaljevanju: smernice iz leta 1999) pogojuje ugotovitev združljivosti take pomoči.
- 321 Komisija naj bi v izpodbijani odločbi (točki 231 in 232 obrazložitve) storila očitno napako pri presoji v zvezi s prvima pogojema združljivosti, določenima v smernicah iz leta 1999.

322 Kar zadeva prvega od zgoraj navedenih pogojev, naj bi bilo mogoče sporno predčasno izplačilo šteti za „posojilo“, ki ga je bilo treba vrniti. Helenska republika priznava, da obresti za to posojilo prvotno niso bile določene. Vendar naj bi jih bilo zlahka mogoče določiti, če bi Komisija Helensko republiko med formalnim postopkom obvestila – kar naj bi bila njena dolžnost –, da namerava preučiti združljivost spornega predčasnega izplačila s členom 87(3) ES z vidika smernic iz leta 1999, in sicer na podlagi zahteve v tem smislu, ki so ji jo grški organi podredno poslali v dopisu z dne 11. junija 2004 in ki je bila ponovljena v dopisu z dne 3. novembra 2004.

323 V zvezi z drugim pogojem Helenska republika opozarja, da se odstavek 24 smernic iz leta 1999 glasi:

„Pomoč za reševanje se v začetku odobri za največ šest mesecev ali, če zadevna država članica predloži plan prestrukturiranja v tem obdobju, dokler Komisija ne odloči o planu. V primerno obrazloženih izjemnih okoliščinah in na zahtevo zadevne države članice lahko Komisija podaljša začetno šestmesečno obdobje.“

324 Grški organi naj bi v dopisu Komisiji z dne 11. junija 2004 (odstavek 5.21) navedli, da če bi se Komisija strinjala, da bi bil lahko znesek predčasnega izplačila družbi OA pomoč za reševanje, bodo dokazali, da so predvideni ukrepi prestrukturiranja v skladu s smernicami iz leta 1999.

325 V obravnavanem primeru Helenska republika zato trdi, da so bili roki, določeni v smernicah iz leta 1999, podaljšani, ker Komisija na to zahtevo ni odgovorila pravočasno, tako da grški organi niso mogli upoštevati navedenih rokov.

326 Poleg tega naj bi Komisija v izpodbijani odločbi (točka 235 obrazložitve) tudi napačno razlagala zavezo grških organov, da družbi OA ne bodo dodelili nobene dodatne pomoči, ki je potrjena v Odločbi Komisije 94/696/ES z dne 7. oktobra 1994 o pomoči, ki jo je Grčija dodelila družbi Olympic Airways (UL L 273, str. 22), s katero je bila odobrena pomoč za prestrukturiranje (glej točko 5 zgoraj). Ta zaveza naj bi se namreč nanašala samo na pomoč za prestrukturiranje, in ne na pomoč za reševanje. Sicer pa naj bi jo bilo treba odslej presoјati na podlagi novega okvira, določenega s Smernicami Skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah (UL 2004, C 244 str. 2), ki naj bi pod določenimi pogoji dovoljevale dodelitev nove pomoči za prestrukturiranje. Komisija naj bi se tako oprla na napačno pravno podlago.

327 Nazadnje, Komisija naj bi kršila obveznost obrazložitve, ker v izpodbijani odločbi ni preučila treh drugih pogojev, ki morajo biti glede na smernice iz leta 1999 izpolnjeni, da se pomoč za reševanje prizna za združljivo s skupnim trgom.

328 Komisija ob podpori intervenientke tako utemeljitev izpodbija.

– Presoja Splošnega sodišča

- 329 Treba je opozoriti, da dokazno breme združljivosti pomoči, ki odstopajo od določb člena 87(1) ES, s skupnim trgov načeloma nosi zadevna država članica, ki mora dokazati, da so pogoji za tako odstopanje izpolnjeni (zgoraj navedena sodba Olympiaki Aeroporja Ypiresies proti Komisiji, točka 34). V ta namen mora Komisiji predložiti vse potrebne elemente, da bi dokazala združljivost načrtovanih pomoči s skupnim trgov (sodba Sodišča z dne 28. aprila 1993 v zadevi Italija proti Komisiji, C-364/90, Recueil, str. I-2097, točka 20).
- 330 V obravnavanem primeru je jasno, da je bilo sporno predplačilo v obrokih izplačano med decembrom 2003 in majem 2004. Zato je bilo treba združljivost tega ukrepa s skupnim trgov, ki je bil opredeljen kot državna pomoč, preučiti glede na pogoje za odobritev pomoči za reševanje, ki so določeni v odstavku 23 smernic iz leta 1999, ki so se uporabljale do 9. oktobra 2004, ker so nove smernice o pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah iz leta 2004 začele veljati šele 10. oktobra 2004.
- 331 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da na podlagi utemeljitve tožeče stranke ni mogoče ugotoviti, da je bil prvi pogoj za odobritev, opredeljen v odstavku 23 smernic leta 1999, izpolnjen. Tožeča stranka namreč ni dokazala, da je bilo sporno predplačilo posojilo, dodeljeno po obrestni meri, ki je primerljiva s tistimi, ki se uporabljajo za posojila dobrim podjetjem, zlasti pa z referenčnimi obrestnimi merami, ki jih je sprejela Komisija, kot se je zahtevalo v navedenem odstavku 23. Zlasti ni navedla nobenega resnega elementa, na podlagi katerega bi bilo mogoče domnevati, da je morala družba OA znesek predčasnega izplačila povrniti skupaj z obrestmi, in sicer v znesku, ki je presegal izkupiček od prodaje družbe OA po privatizaciji (glej točko 280 zgoraj). Nasprotno, njena utemeljitev potrjuje, da ni šlo za posojilo v smislu navedene določbe, saj plačilo obresti ni bilo predvideno.

- 332 Ker v teh okoliščinah tožeča stranka ni dokazala, da je bil izpolnjen eden od kumulativnih pogojev, s katerimi se v odstavku 23 smernic iz leta 1999 pogojuje možnost Komisije, da pomoč za reševanje razglasi za združljivo s skupnim trgov, je treba zavrniti njen očitek, povezan z očitno napako pri presoji v delu, v katerem je Komisija ugotovila nezdržljivost spornega predplačila s skupnim trgov, ne glede na to, prvič, ali so bili drugi pogoji iz navedenega odstavka 23 izpolnjeni ali ne, in, drugič, ali je Helenska republika upoštevala zaveze, povzete v Odločbi 94/696.
- 333 Zato Komisija v nasprotju s trditvami tožeče stranke ni kršila svoje obveznosti obrazložitve, s tem ko v izpodbijani odločbi ni preučila vseh kumulativnih pogojev iz odstavka 23 smernic iz leta 1999.
- 334 Iz tega izhaja, da je treba tožbene razloge, ki se nanašajo na kršitev člena 87(3) ES in na pomanjkljivo obrazložitev, zavrniti kot neutemeljene.

b) Izvršitev nekaterih jamstev države (člen 1(3) izpodbijane odločbe) (zadevi T-415/05 in T-423/05)

Trditve strank

- 335 Helenska republika in družba OA izpodbijata dejstvo, da so se kot nove pomoči opredelila izplačila države v okviru izvajanja jamstvenih obveznosti, ki so vključevale,

prvič, tri delna izplačila za vračilo posojila, ki ga je družbi OA odobrila banka ABN Amro (36,9 milijona EUR), drugič, plačilo polletnega obroka lizinga, ki ga je družba OA dolgovala za dve letali airbus A 340-300 (11,7 milijona EUR) in je zapadel 29. julija 2004, in, tretjič, neposredna finančna sredstva za družbo OA (8,2 milijona EUR).

³³⁶ Tožeči stranki v zvezi s tem izpodbijata razlago člena 1 odločbe z dne 11. decembra 2002, ki jo je Komisija upoštevala v izpodbijani odločbi (točka 238 obrazložitve) in v skladu s katero naj bi se sporna jamstva štela za pomoči, nezdružljive s skupnim trgom. Kot trdita, bi Komisija v takem primeru v izpodbijani odločbi izrecno naložila izterjavo jamstev. Poleg tega naj bi veljavnost ohranitve spornih jamstvenih obveznosti potrjevalo dejstvo, da Komisija niti med postopkom na podlagi člena 88(2) ES, v katerem je bila izdana sodba z dne 12. maja 2005, niti v svojih dopisih po tej sodbi ni sprožila vprašanja o nepravilnem izvajanju odločbe z dne 11. decembra 2002, kar zadeva jamstva. Nazadnje družba OA meni, da je v izpodbijani odločbi pomanjkljivo obrazložena trditev, da so bile v odločbi z dne 11. decembra 2002 spremenjene pravne obveznosti na podlagi spornih jamstev.

³³⁷ V vsakem primeru, tudi če bi bilo treba odločbo z dne 11. decembra 2002 razlagati tako, da so bila sporna jamstva do družbe OA spremenjena, naj bi zaradi nezmožnosti Komisije, da bi to jasno navedla v tej odločbi in med celotnim obdobjem, ki je sledilo, Helenska republika in vpletene tretje osebe upravičeno pričakovale, da imajo ta jamstva še naprej zakonite, pogodbeno določene učinke. Tožeče stranke v zvezi s tem poudarjajo, da mora država nujno izpolniti jamstvene obveznosti, v katere je privolila.

³³⁸ Ker so bila sporna jamstva v obravnavanem primeru po mnenju tožečih strank izvedena v skladu s pogoji, ki so bili prvotno določeni v pogodbah o jamstvu, naj bi bile

v izpodbijani odločbi storjene očitne napake pri presoji in naj bi bila pomanjkljivo obrazložena v delu, v katerem Komisija zgoraj navedena sporna plačila opredeljuje kot državne pomoči v smislu člena 87(1) ES.

339 Prvič, kar zadeva posojilo, ki ga je družba OA februarja 2001 od banke ABN Amro prejela za poplačilo stroškov, nastalih zaradi njene prezgodnje odstranitve z letališča Hellinikon v Atenah (Grčija) in njene selitve na novo letališče v Spati, tožeče stranke navajajo, da je bila družba OA deležna jamstva Helenske republike v skladu z odločbami Komisije o odobritvi iz let 1994, 1998 in 2000. Po letu 2001 naj se posojilna pogodba in jamstva države ne bi spremenili. Država naj bi maja in oktobra 2004 ter marca 2005 izvedla tri delna povračila, potem ko jo je upniška banka pozvala, naj kot porok izvede ta plačila, ker družba OA v zadevnih obdobjih ni bila sposobna izvesti teh plačil. Poleg tega naj bi iz izpodbijane odločbe (točke od 135 do 139 obrazložitve) izhajalo, da je sporna plačila država izvedla v skladu s prvotnimi pogoji poroštva in da so bili družbi OA po teh plačilih v skladu s splošnimi določbami grškega zakona o vračilu javnih prihodkov izdani ustrezni dolžniški certifikati in posamični nalogi za plačilo.

340 Drugič, kar zadeva jamstvo za najemnine, ki jih je družba OA dolgovala na podlagi pogodb o finančnem zakupu letal vrste airbus A 340-300, Helenska republika in družba OA navajata, da je prva kot porok druge po tem, ko ju je banka Crédit Lyonnais pozvala k izvedbi tega plačila, banki Crédit Lyonnais 29. julija 2004 nakazala polletni znesek, ki ga je dolgovala ta družba. Helenska republika naj bi se bila namreč zavežala, da bo v skladu z odločbami Komisije o odobritvi iz let 1994, 1998 in 2000 deloma prevzela obveznosti družbe OA na podlagi pogodb o finančnem zakupu. To poroštvo naj bi bilo sklenjeno v skupnem znesku 200 milijonov EUR, medtem ko naj bi skupni znesek financiranja presegal 350 milijonov EUR.

- 341 Iz izpodbijane odločbe (točki 140 in 141 obrazložitve) naj bi izhajalo, da je Komisija vedela, da je bilo sporno plačilo izvedeno v skladu s pogoji poročstva in da so s tem povezan dolg družbe OA izterjali pristojni organi.
- 342 Družba OA še poudarja, da je Komisija storila očitno napako pri presoji dejanskega stanja, ker je o nezakonnosti edinega plačila, ki ga je Helenska republika v okviru jamstva izvedla avgusta 2004, sklepala na podlagi dejstva, da so bila ta jamstva po tem, ko je Helenska republika prevzela vlogo družbe OA v pogodbah o finančnem zakupu, spremenjena (točka 240 obrazložitve izpodbijane odločbe). Njeno vlogo naj bi namreč prevzela več mesecev po spornem plačilu v okviru jamstva. Komisija naj bi bila z elektronsko pošto z dne 22. decembra 2004 in 4. aprila 2005 obveščena, da je Helenska republika vlogo družbe OA v pogodbah o finančnem zakupu dveh letal prevzela 17. decembra 2004 in v pogodbah o finančnem zakupu dveh drugih letal 4. aprila 2005.
- 343 Tožeči stranki še trdita, da je izpodbijana odločba pomanjkljivo obrazložena, ker Komisija ni preučila, ali zadevni ukrep izpolnjuje merilo zasebnega vlagatelja ali poroka, ki bi se v enakem položaju raje odločil za postopno poplačilo preostanka dolga do izteka pogodb o finančnem zakupu, kot pa da bi takoj plačal pavšalne zneske jamstev, ki bi bila izvršena, v višini 200 milijonov EUR.
- 344 Tretjič, kar zadeva neposredno plačilo v višini 8,2 milijona EUR družbi OA, Helenska republika in družba OA pojasnjujeta, da se je morala družba OA, da bi v skladu s pogodbami o finančnem zakupu pridobila predhodno privolitev prvotnih zakupodajalcev v oddajo letal v podnajem družbi NOA, avgusta 2004 strinjati, da znesek v višini 8,2 milijona EUR, ki ji je pripadel, ostane na blokiranem računu banke Crédit Lyonnais. Ko je Helenska republika prevzela vlogo družbe OA v navedenih pogodbah, naj bi se odločila za sprostitev tega zneska. Da pa bi bil postopek manj zahteven,

naj bi država plačala družbi OA znesek, ki je ustrezal 8,2 milijona EUR blokiranih sredstev, v zameno za to pa naj bi družba OA državi prepustila prvotni deponirani znesek 8,2 milijona EUR, skupaj z obrestmi, ki bi se deblokiral na podlagi dogovorov o subrogaciji.

³⁴⁵ Družba OA priznava, da je ob deblokiranju zadevnega računa decembra 2004 kršila svojo obveznost prenosa spornega zneska na državo in obdržala znesek v višini 8,2 milijona EUR skupaj z obrestmi. Kot navaja, je tako skušala pridobiti nadomestilo za svoje terjatve do Helenske republike, kot naj bi ravnal vsak razumen gospodarski subjekt.

³⁴⁶ Tožeči stranki pojasnjujeta, da je bil sporni znesek v skladu z veljavnim nacionalnim pravom potrjen kot dolg do Helenske republike, da bi se izterjal skupaj z obrestmi.

³⁴⁷ Komisija ob podpori intervenientke to utemeljitev v celoti izpodbija.

Presoja Splošnega sodišča

³⁴⁸ Treba je opozoriti, da člen 1, prvi odstavek, točka (b), odločbe z dne 11. decembra 2002 določa, da se pomoč za prestrukturiranje, ki jo je Helenska republika dodelila družbi OA v obliki novih posojilnih jamstev za nakup novih letal in potrebne naložbe za njeno selitev na novo letališče v Spati, šteje za nezdružljivo s skupnim trgom (glej točko 6 zgoraj).

349 Komisija zato upravičeno trdi, da če so sporna plačila v okviru jamstva pomenila samo izvajanje prvotnih jamstev, ki so bila v členu 1, prvi odstavek, točka (b), odločbe z dne 11. decembra 2002 razglašena za nezdružljiva s skupnim trgov, bi bilo treba tudi ta plačila na podlagi navedene odločbe šteti za državne pomoči, ki so nezdružljive s skupnim trgov. Poleg tega je iz odločbe z dne 11. decembra 2002 – o izterjavi vseh preučenihi pomoči, izplačanih po 14. avgustu 1998 – razvidno, da Komisija ni predvidela izterjave spornih plačil v okviru jamstev, saj še niso bila izvedena. V obravnavanem primeru zadevna država članica ob izvajanju odločbe z dne 11. decembra 2002 v skladu s členom 88(3) ES ne bi smela izvesti teh plačil. V teh okoliščinah Komisija vprašanja o neizpolnitvi obveznosti Helenske republike zaradi neizterjave teh zneskov ni sprožila niti v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 12. maja 2005, ker sporna jamstva še niso bila izvršena. Nazadnje, postopek zaradi neizpolnitve obveznosti zaradi neizvršitve te sodbe, ki ga je Komisija sprožila na podlagi člena 228(2) ES, ni mogel preseči meja pravnomočnosti navedene sodbe.

350 Iz tega izhaja, da člen 1(3) izpodbijane odločbe, če so bila sporna plačila, kot trdijo tožeče stranke, izvedena v skladu s prvotnimi jamstvi, pomeni samo potrditev in nima samostojnih pravnih učinkov. Poleg tega je nalog za izterjavo ustreznih zneskov, ki ga vsebuje člen 2 izpodbijane odločbe v povezavi z njenim členom 1(3), logična posledica razglasitve nezdružljivosti v odločbi z dne 11. decembra 2002.

351 Iz tega izhaja, da bi bilo treba, če sporna jamstva ne bi bila spremenjena, predlog za razglasitev ničnosti ugotovitve o nezdružljivosti teh jamstev, izrečene v členu 1(3) izpodbijane odločbe, razglasiti za nedopusten zaradi pravnomočnosti odločbe z dne 11. decembra 2002. Po drugi strani pa bi bilo treba predlog za razglasitev ničnosti člena 2 v povezavi s tem členom 1(3) izpodbijane odločbe razglasiti za dopusten, saj nalog za izterjavo iz člena 2 posega v položaj tožeče stranke.

- 352 V teh okoliščinah, tudi če sporna jamstva niso bila spremenjena – kar ni dokazano –, je treba predlog za razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe v povezavi z njenim členom 1(3) v obravnavanem primeru razglasiti za nedopusten, ker je Komisija zgolj izpeljala posledice razglasitve nezdržljivosti, ki je bila navedena že v odločbi z dne 11. decembra 2002, ki je pravnomočna.
- 353 Poleg tega Komisija v vsakem primeru upravičeno navaja, da če sporna plačila v okviru jamstva ne pomenijo samo izvrševanja zgoraj navedenih prvotnih jamstev, pomenijo tudi pomoči, ki so nezakonite in nezdržljive s skupnim trgov.
- 354 V nasprotju s trditvami tožečih strank namreč tretje osebe na podlagi dodelitve državnih pomoči, čeprav v obliki jamstev, ne morejo upravičeno pričakovati, da so ta jamstva zakonita, če so bila dodeljena v nasprotju z določbami člena 88(3) ES. Tretje osebe morajo namreč izkazati potrebno previdnost in skrbnost ter se prepričati, da so se spoštovala pravila prava Skupnosti na področju državnih pomoči (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 13. junija 2000 v združenih zadevah EPAC proti Komisiji, T-204/97 in T-270/97, Recueil, str. II-2267, točka 144).
- 355 V zvezi s tem Komisija v izpodbijani odločbi (točka 239 obrazložitve) opozarja, pri čemer se sklicuje na obvestilo o uporabi členov 87 [ES] in 88 [ES] za državno pomoč v obliki poroštev (UL 2000, C 71, str. 14, odstavek 5.3), da če zadevna država članica izvede plačilo v zvezi z zajamčenim posojilom pod drugačnimi pogoji od tistih, ki jih je prvotno sprejela, to plačilo šteje za novo pomoč, ki jo je treba priglasiti na podlagi člena 88(3) ES.

- 356 Poleg tega mora v skladu s sodno prakso zadevna država članica, da lahko Komisija presodi, ali ukrep izpolnjuje pogoje za uporabo odstopanja na podlagi člena 87(3) ES, v okviru dolžnosti lojalnega sodelovanja med državami članicami in institucijami, kot izhaja iz člena 10 ES, Komisiji predložiti vse podatke, na podlagi katerih lahko ta institucija preveri, ali so izpolnjeni vsi pogoji za uporabo odstopanja (zgoraj navedena sodba Italija proti Komisiji, točka 20).
- 357 V obravnavanem primeru Komisija grškim organom med drugim očita, da niso predložili elementov, na podlagi katerih bi bilo mogoče preveriti, ali so sporna plačila pomenila samo izvedbo prvotnih jamstev. V izpodbijani odločbi (točka 240 obrazložitve) glede na razpoložljive podatke meni, da sporni ukrepi pomenijo nova jamstva.
- 358 V zvezi s tem se glede na trditve strank in spisovno dokumentacijo zdi, da grški organi med upravnim postopkom kljub zahtevi o predložitvi podatkov, ki jim jo je poslala Komisija, niso predložili podatkov o natančnih pogojih iz pogodb o jamstvu, izteku predvidenih rokov, predhodnih pozivih bank upnic in datumu plačila spornih zneskov. Niti niso priglasili morebitnih sprememb prvotnih jamstev, da bi po potrebi dosegli odobritev teh spremenjenih jamstev.
- 359 V teh okoliščinah, tudi če bi bila prvotna jamstva, ki so bila z odločbo z dne 11. decembra 2002 razglašena za nezdržljiva s skupnim trgov, spremenjena, zadostuje ugotoviti, da Komisija v nobenem primeru ni prekoračila meja svoje diskrecijske pravice, s tem ko je v izpodbijani odločbi (točki 204 in 241 obrazložitve) menila, da se tudi ta sporna nova jamstva, ki jih je dodelila Helenska republika, glede na vedno večjo zadolženost in splošno plačilno nesposobnost družbe OA z vidika merila zasebnega vlagatelja še toliko bolj štejejo za nezakonite pomoči. V zvezi s tem Komisija med

drugim upravičeno navaja, da ravnanje zasebnih upnikov, ki so si ob sklenitvi pogodb o oddaji letal družbe OA v podnajem družbi NOA prizadevali za strožje pogoje in ki so bili pripravljeni privoliti samo v to, da država prevzame vlogo družbe OA v pogodbah o finančnem zakupu, potrjuje pomanjkanje kredibilnosti družb OA in NOA ter nepripravljenost zasebnih upnikov, da bi sprejeli še tako majhno tveganje.

³⁶⁰ Iz zgornjih ugotovitev izhaja, da v izpodbijani odločbi ni bila storjena očitna napaka pri presoji in je v njej zadostno obrazložena opredelitev spornih plačil, ki jih je Helenska republika izvedla ob uveljavitvi nekaterih jamstev, kot državnih pomoči.

³⁶¹ Kar zadeva neposredno izplačilo v višini 8,2 milijona EUR družbi OA, ki ga je Helenska republika 9. avgusta 2004 izvedla kot predplačilo za zneske, ki jih je družba OA nakazala na blokiran račun kot jamstvo za plačila, ki jih je ta družba dolgovala na podlagi pogodb o finančnem najemu dveh letal airbus A 340-300, iz poročila Moore Stephens izhaja, da to sporno izplačilo kot tako ni bilo pokrito z nobenim jamstvom, kar so tožeče stranke sicer priznale. Poleg tega ni sporno, da med sprostitevjo zgoraj navedenega zneska, ki jo je izvedla banka Crédit Lyonnais, družba OA Helenski republiki ni povrnila tega zneska skupaj z obrestmi (glej točki 345 in 346 zgoraj). V teh okoliščinah Komisija ni prekoračila meja svoje diskrecijske pravice in je izpodbijano odločbo zadostno obrazložila, s tem ko je menila, da tudi če so grški organi znesek spornega izplačila šteli za dolg družbe OA do njih, je to plačilo glede na merilo zasebnega vlagatelja pomenilo novo pomoč družbi OA glede na majhno verjetnost, da bi družba OA ta znesek povrnila (točka 204 obrazložitve izpodbijane odločbe).

362 Iz vseh teh razlogov je treba tožbene razloge, ki se nanašajo na očitno napako pri presoji in pomanjkljivo obrazložitev izpodbijane odločbe, kar zadeva izvršitev spornih jamstev države in neposredno izplačilo zgoraj navedenega zneska v višini 8,2 milijona EUR, zavrniti kot neutemeljene.

c) Dopuščanje neplačevanja davčnih in socialnovarstvenih obveznosti (člen 1(4) izpodbijane odločbe) (zadeve T-415/05, T-416/05 in T-423/05)

Trditve strank

363 Tožeče stranke izpodbijajo ugotovitve Komisije v zvezi z domnevnim dopuščanjem neplačevanja davčnih in socialnovarstvenih obveznosti družbe OA. Grški organi naj bi že v pripombah z dne 11. junija 2004 opozorili na netočnost in neutemeljenost očitkov, ki jih je Komisija v zvezi s tem navedla v odločitvi z dne 16. marca 2004 o sprožitvi formalnega postopka preiskave. Edini konkreten primer, omenjen v tej odločbi, naj bi zadeval neplačilo zneska v višini 26 milijonov EUR iz naslova tako imenovane dajatve „spatosimo“, ki jo je Helenska republika uvedla na letalske karte in je bila namenjena financiranju razvoja letališč.

364 Tožeče stranke trdijo, da zapadli dolgovi do države ne pomenijo samodejno državne pomoči. Za pomoč bi se lahko štel samo znesek ugodnosti, ki jo dolžniku dodeli javni upnik, ki ne ravna kot zasebni upnik. Za ugotovitev obstoja državne pomoči naj bi bilo treba glede na merilo zasebnega upnika dokazati nenehno dopuščanje neplačil in zato količinsko določiti navedeno dopuščanje. Dokazno breme v zvezi s tem naj bi nosila Komisija.

- 365 Komisija naj bi v obravnavanem primeru storila očitno napako pri presoji in kršila obveznost obrazložitve, s tem ko je trdila, da bi lahko družba OA samo s posredovanjem države nadaljevala svoje dejavnosti, in ko ni preučila dopuščanja države z vidika merila zasebnega upnika.
- 366 Komisija naj namreč ne bi dokazala niti trajnosti domnevnega dopuščanja Helenske republike niti dodelitve ugodnosti družbi OA v primerjavi z njenimi konkurenti, kar zadeva izterjavo neporavnanih dolgov.
- 367 Komisija naj zlasti ne bi navedla konkretnih dokazov o tem, da zasebni upnik ne bi sprejel spornih ukrepov. Med drugim naj ne bi preučila, ali je domnevno dopuščanje Helenske republike, povezano z neplačevanjem dolgov, izhajalo iz dogovora o poravnavi, pod kakšnimi pogoji je bila taka poravnava sklenjena, ali so bili dolgovi družbe OA potrjeni in ali so se skušali izterjati.
- 368 V obravnavanem primeru naj bi se Komisija sklicevala na nenehno dopuščanje, medtem ko naj bi v zvezi z dolgovanimi socialnovarstvenimi prispevki v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 12. maja 2005, sama priznala, da v obdobju pred decembrom 2002 takega dopuščanja ni bilo.
- 369 Poleg tega tožeči stranki Komisiji očitata, da v izpodbijani odločbi ni navedla zadostnih podatkov, na podlagi katerih bi lahko ne samo zadevna država članica, ampak tudi vse zadevne osebe natančno opredelile pomoč, ki je bila razglašena za nezdružljivo, in brez pretiranih težav določile njen znesek.

- 370 Tožeče stranke na podlagi tega sklepajo, da je izpodbijana odločba pomanjkljivo obrazložena. Komisiji očitajo, da je navedla samo, da je skupni znesek znašal „približno“ 354 milijonov EUR, in da je grškim organom prepustila skrb za določitev dejanske ugodnosti, ki naj bi je bila deležna družba OA. Ker pa Komisija ni navedla, kako bi ravnal zasebni upnik, naj bi bilo nemogoče natančno določiti vrsto pomoči, ki jo je ugotovila Komisija, čas dodelitve te pomoči in njen znesek.
- 371 Komisija naj v izpodbijani odločbi zlasti ne bi pojasnila, ali navedeni znesek 354 milijonov EUR, ki ga je treba izterjati, vključuje samo dolgove iz naslova glavnice ali pa tudi dolgovane obresti in globe. Tožeče stranke v zvezi s tem opozarjajo, da glede na grški zakon o vračilu javnih prihodkov potrditev dolgov do države, ki jo izvede pristojna finančna služba, velja kot izvršilni naslov za izterjavo. Potrjenim dolgovom naj bi se prištele visoke obresti, zamude pri plačilih pa naj bi se kaznovale z globami. Za izvršitev dolžniških certifikatov naj bi se izdali posamični plačilni nalogi, s katerimi naj bi se zadevna družba pozvala k plačilu dolgovanih zneskov.
- 372 Po mnenju družbe OA naj bi očitno napako Komisije pri presoji v zvezi z globami in domačimi obrestmi potrjevalo dejstvo, da se v členu 2(2) izpodbijane odločbe zahteva obračun obresti Skupnosti od skupnega zneska davčnih dolgov, ki vključuje globe in domače obresti.
- 373 Komisija naj bi bila seznanjena s tem, da je bilo med revizijo, ki so jo strokovnjaki Komisije izvedli maja 2005, potrjenih 90 % dolgov družbe OA iz naslova davkov in socialnovarstvenih prispevkov, skupaj z obrestmi in globami. Ker je postopek izterjave dolgov do države po eni strani in vračljivih državnih pomoči po drugi strani

popolnoma enak, naj bi se bilo treba vprašati, kako na izterjavo vpliva opredelitev vseh dolgov kot državnih pomoči.

374 Tožeče stranke še trdijo, da je izpodbijana odločba pomanjkljivo obrazložena, kar zadeva pripisljivost dejanj nacionalnega organa za socialno varnost Helenski republiki.

375 Nazadnje se družba OA sprašuje, ali znesek spornih dolgov vključuje pristojbine, ki se dolgujejo letališču AIA.

376 Komisija ob podpori intervenientke izpodbija trditve tožečih strank. Navaja zlasti, da lahko grški organi natančno določijo sporne dolgove, kar naj bi potrjevalo tudi dejstvo, da je bilo potrjenih 90 % teh dolgov.

Presoja Splošnega sodišča

377 Treba je preveriti, ali je Komisija pravno zadostno dokazala, da je Helenska republika tudi po odločbi z dne 11. decembra 2002 družbi OA dopuščala neplačevanje davčnih in socialnovarstvenih obveznosti med decembrom 2002 in decembrom 2004.

- 378 V ta namen je treba najprej navesti, da v nasprotju s trditvami tožečih strank samo potrditev dolgov družbe OA do Helenske republike še ne more jamčiti njihovega vračila (glej v tem smislu zgoraj navedeni sklep Olympiaki Aeroporia Ypiresies proti Komisiji, točka 94). Kadar – brez vsakršne veljavne utemeljitve – dolžniškim certifikatom ne sledijo plačilni nalogi in po potrebi ob neplačilu ukrepi prisilne izvršbe, Helenska republika torej nadaljuje zadevno dopuščanje neplačevanja dolgov. V zvezi s tem dejstvo, ki ga navaja Helenska republika, da je postopek izterjave terjatev države in državnih pomoči enak, ni upoštevno za presojo obstoja državne pomoči v obliki takega dopuščanja.
- 379 V obravnavanem primeru tožeče stranke niso niti predložile plačilnih nalogov niti niso trdile, da so bili izvedeni ukrepi prisilne izvršbe, da bi se doseglo poplačilo spornih terjatev do družbe OA.
- 380 Poleg tega je družba OA v odgovor na vprašanje Splošnega sodišča na obravnavi pojasnila, da so bili dogovori o poravnavi dolgov sklenjeni izključno s skladom IKA. V zvezi s tem iz izpodbijane odločbe (točka 128 obrazložitve) izhaja, da so strokovnjaki Komisije ugotovili, da je bil znesek v višini 7,7 milijona EUR izplačan skladu IKA „na podlagi dogovora o poravnavi za leta pred letom 2003“. Iz spisa in utemeljitve strank izhaja, da kar zadeva dolgove za socialne prispevke – katerih znesek je bil v poročilu svetovalne družbe Moore Stephens ocenjen na 148 milijonov EUR za leto 2003 in 196 milijonov EUR za leto 2004 – in davčne dolgove v znesku 374 milijonov EUR v letu 2003 in 431 milijonov EUR v letu 2004, glede na ugotovitve iz tega poročila na podlagi finančnih in računovodskih izkazov družbe OA, grški organi in družba OA Komisiji med upravnim postopkom niso predložili nobenih potrjenih informacij o sklenitvi in podrobni vsebini morebitnih dogovorov o poravnavi davčnih in socialnovarstvenih obveznosti družbe OA do države v zadevnem obdobju ter o uresnitvi teh morebitnih dogovorov.

381 V nasprotju s trditvami tožečih strank Komisiji ni mogoče očitati, da ni izvedla dovolj temeljite preiskave. Zlasti v okoliščinah tega primera nejasnost očitkov, ki jih je Komisija navedla v odločitvi z dne 16. marca 2004 o sprožitvi formalnega postopka preiskave, Helenske republike in družbe OA ni razbremenila obveznosti, da Komisiji predložita vse elemente, ki so bili po njenem mnenju upoštevni v zvezi s poravnavo zadevnih dolgov s strani družbe OA. Že res, da se je Komisija v navedeni odločitvi (točka 82) sklicevala samo na „neplačevanje davčnih dolgov“ in da ni izrecno navedla dopuščanja neplačevanja socialnovarstvenih prispevkov. Vendar je bilo treba očitke Komisije razumeti v povezavi z okoliščinami preiskave, ki jo je sprožila ta institucija – hkrati z nadaljevanjem izvajanja odločbe z dne 11. decembra 2002 – v zvezi z vsemi ukrepi, izvedenimi po sprejetju te odločbe in povezanimi s prestrukturiranjem skupine Olympic Airways, ki bi lahko vključevali državno pomoč. V teh okoliščinah, za katere so značilne velike finančne težave družbe OA, ki je bila že pred tem deležna podobnih ukrepov v obliki dopuščanja neplačevanja davčnih socialnovarstvenih obveznosti, ugotovljenih v odločbi z dne 11. decembra 2002, je Helenska republika v pripombah z dne 11. junija 2004 sicer poudarila, da je izraz „davčne obveznosti“ nejasen. V zvezi s tem je v bistvu navedla, da če je Komisija nameravala ugotoviti, da so grški organi podpirali družbo OA z dopuščanjem neplačevanja nekaterih dolgov, ne samo davčnih obveznosti, bi morala tako dopuščanje dokazati.

382 V obravnavanem primeru tožeči stranki nista navedli nobenega konkretnega elementa, s katerim bi bilo mogoče pojasniti, zakaj je Helenska republika dopuščala neplačevanje spornih dolgov v zadevnem obdobju.

383 V teh okoliščinah Komisiji ni mogoče očitati, da je obrnila dokazno breme, s tem ko je domnevala obstoj nenehnega dopuščanja države, kar zadeva dolgove družbe OA, česar naj zasebni upnik v podobnem primeru ne bi počel.

384 V zvezi s tem tožeči stranki nista dokazali, da je Komisija prekoračila meje svoje diskrecijske pravice, s tem ko je menila, da v obravnavanem primeru – čeprav drži, da lahko država enako kot vsak zasebni upnik svojim dolžnikom dodeli dodatni čas za poravnavo njihovih dolgov, če se upravičeno upa, da bo del teh dolgov vrnjen v bližnji in predvidljivi prihodnosti – taka možnost ni bila verjetna brez reorganizacije družbe OA, kot naj bi dokazovalo kopičenje njenih dolgov. Poleg tega je izpodbijana odločba (glej zlasti točki 203 in 205 obrazložitve), v kateri Komisija izpostavlja zlasti kopičenje davčnih in socialnovarstvenih obveznosti družbe OA, ki so bile konec leta 2002 že precejšnje, v tej točki zadostno obrazložena.

385 Nevarnost, da bodo upniku nastale dodatne izgube, je zlasti potrjevalo dejstvo, da so sporni ukrepi sledili nekaterim ukrepom enake vrste, ki so obsegali zlasti dopuščanje stalnega neplačevanja socialnovarstvenih prispevkov in davčnih dolgov, kot je bila dajatev „spatosimo“, ki so bili kot državne pomoči opredeljeni že v odločbi z dne 11. decembra 2002. Ker tožeči stranki nista navedli ničesar, da bi bilo mogoče sporne ukrepe ločiti od podobnih predhodnih pomoči, se lahko šteje, da dejstvo, da so taki ukrepi pomenili logično nadaljevanje teh predhodnih pomoči, potrjuje, da so spadali v kategorijo državnih pomoči (zgoraj navedena sodba BP Chemical proti Komisiji, točki 171 in 176). Te ugotovitve ne omaja dejstvo – ki je povezano izključno z izvajanjem odločbe z dne 11. decembra 2002 in je zato v obravnavanem primeru neupoštevno –, da je Komisija v tožbi zaradi neizpolnitve obveznosti, na podlagi katere je bila izdana sodba z dne 12. maja 2005, socialnovarstvene prispevke izključila iz svojega predloga, naj Sodišče ugotovi, da Helenska republika ni sprejela vseh potrebnih ukrepov za vračilo pomoči, na katere se je nanašala odločba z dne 11. decembra 2002, na podlagi dogovora, sklenjenega med družbo OA in skladom IKA, in delne poravnave socialnovarstvenih obveznosti, na katere se nanaša ta odločba, kot izhaja iz točke 10 navedene sodbe.

- 386 V obravnavanem primeru je treba v zvezi s tem še poudariti, da je Komisija pojasnila, da bi bila vsak najmanjši konkreten ukrep, predviden za zavarovanje terjatev države, pripravljena preučiti med izvajanjem izpodbijane odločbe.
- 387 V zvezi z očitkom tožečih strank, da sporne pomoči niso bile količinsko opredeljene, če pa že, naj bi bile samo okvirno, zadostuje navesti, da je Sodišče v zgoraj navedeni sodbi z dne 14. februarja 2008 v zadevi Komisija proti Grčiji (točka 42) ta očitek že zavrnilo z ugotovitvijo, da so bili zneski nepobranih davkov in socialnovarstvenih prispevkov določeni v členu 1 izpodbijane odločbe.
- 388 Zlasti neobstoj podrobnega seznama dolgov družbe OA do Helenske republike poleg razlikovanja med davčnimi dolgovi in socialnovarstvenimi obveznostmi ne pomeni, da spornih pomoči ni mogoče količinsko določiti na podlagi dovolj natančnih podatkov iz obrazložitve izpodbijane odločbe (točke od 128 do 130 in 205 obrazložitve), ki je neločljivo povezana z izrekom. Izpodbijane odločbe tako ni mogoče šteti za pomanjkljivo obrazloženo v tej točki. Količinsko določitev morajo v okviru izvajanja izpodbijane odločbe v vsakem primeru izvesti grški organi, in sicer v lojalnem sodelovanju s Komisijo (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Sodišča z dne 14. februarja 2008 v zadevi Komisija proti Grčiji, točki 43 in 44).
- 389 Sicer pa je Komisija v izpodbijani odločbi (točka 206 obrazložitve) pravno zadostno obrazložila pripisljivost spornega ukrepa državi, pri čemer je med drugim navedla, da je IKA grški javni organ, ki je pod nadzorom države pristojen za upravljanje grškega sistema socialnega varstva in obračunavanje obveznih prispevkov za socialno varnost.

- 390 Nazadnje, v nasprotju s trditvami tožečih strank to, da je v členu 2 izpodbijane odločbe naloženo plačilo obresti Skupnosti od zneska sporne pomoči, ki so mu bile že prištete domače obresti, ne kaže na nobeno očitno napako pri presoji Komisije, saj imajo te različne obresti točno določen namen (glej točki 417 in 418 spodaj).
- 391 Natančneje, kar zadeva dajatev „spatosimo“, tožeče stranke niso dokazale, da je bilo Komisiji predloženo dokazilo o plačilu. Kljub temu je treba opozoriti, da bi bilo treba v primeru delnega plačila dajatve to upoštevati med izvajanjem izpodbijane odločbe, kot navaja Komisija.
- 392 V zvezi s pomisleki družbe OA glede opredelitve dopuščanja neplačevanja pristojbin, ki jih je družba OA dolgovala letališču AIA, kot pomoči, je treba navesti, da Komisija tega ukrepa kot takega ni preučila z vidika morebitne opredelitve kot državne pomoči. V točki 179 obrazložitve izpodbijane odločbe namreč v okviru preučitve narave prestrukturiranja navaja samo, da na družbo NOA med izčlenitvijo ni bil prenesen dolg družbe OA do letališča AIA. Po drugi strani je Komisija preučila dolgove družbe NOA do letališča AIA. V zvezi s tem je menila, da ne more dokončno ugotoviti, da so dejanja letališča AIA pripisljiva državi.
- 393 Iz vseh teh razlogov je treba tožbene razloge, ki se nanašajo na očitno napako pri presoji in pomanjkljivo obrazložitev, zavriniti kot neutemeljene.

4. *Kršitev pravice do izjave (zadevi T-415/05 in T-423/05)*

a) Trditve strank

³⁹⁴ Helenska republika in družba OA trdita, da je Komisija kršila pravice obrambe zadevne države članice, s tem ko ji pred sprejetjem izpodbijane odločbe ni poslala poročila svetovalne družbe Moore Stephens kljub njenim prošnjam, ki jih je med drugim ponovila v dopisu Komisiji z dne 26. oktobra 2005. To poročilo naj bi bilo grškimi organom poslano šele konec leta 2005, kar je v nasprotju s prakso Komisije na področju državnih pomoči v sektorju zračnega prometa, na primer v zadevi v zvezi z družbo Alitalia. Helenska republika se v zvezi s tem sklicuje tudi na kršitev načela dobrega upravljanja.

³⁹⁵ Tožeči stranki Komisiji očitata, da je v izpodbijani odločbi povzela ugotovitve iz zgoraj navedenega poročila, ne da bi imeli grški organi možnost pravočasno izraziti svoje pripombe o pomanjkljivostih tega poročila, kar zadeva preučitev oddaje letal v podnajem družbi NOA, oceno zneska sredstev družbe OA, prenesenih na družbo NOA, in različne neposredne pomoči, ki naj bi bile domnevno dodeljene družbi OA.

³⁹⁶ Družba OA trdi, da je kršitev pravice Helenske republike do izjave neposredno negativno vplivala na možnost prejemnika domnevne pomoči, da brani svoje interese. Družbi OA naj bi bila tako „v širšem smislu“ odvzeta pravica do izjave o resničnosti in upoštevnosti dejstev, izpostavljenih v poročilu svetovalne družbe Moore Stephens.

397 Če bi grški organi in „v širšem smislu“ družba OA imeli vpogled v to poročilo, bi lahko pred sprejetjem izpodbijane odločbe razjasnili veliko nespornostov. Kršitev pravice Helenske republike do izjave naj bi tako upravičevala razglasitev ničnosti te odločbe.

398 Komisija ob podpori intervenientke tako utemeljitev izpodbija. Kot pojasnjuje, v nasprotju s trditvami Helenske republike italijanskim organom poročila prav tako ni poslala pred sprejetjem odločbe v zvezi z družbo Alitalia.

b) Presoja Splošnega sodišča

399 Spoštovanje pravic do obrambe v vseh postopkih, sproženih zoper osebo, ki bi lahko škodljivo vplivali na njen položaj, je eno od temeljnih načel prava Unije, ki ga je treba spoštovati tudi, če ni posebnih predpisov, kot je bilo opozorjeno že v točki 229 zgoraj.

400 Zlasti na področju državnih pomoči se lahko Komisija pri presoji ukrepa z vidika določb člena 87 ES opre na podatke, ki jih je pridobila od tretjih oseb, šele potem ko zadevni državni članici omogoči predložitev pripomb o navedenih dejstvih (glej točko 250 zgoraj).

401 Ker v obravnavanem primeru poročilo svetovalne družbe Moore Stephens temelji izključno na podatkih, ki so bili od družb OA in NOA pridobljeni med preiskavo na

kraju samem, ki so jo izvedli strokovnjaki Komisije, torej ne vsebuje nobenega dejstva, s katerim podjetja, ki so bila deležna spornih ukrepov in so v 100-odstotni lasti Helenske republike, ne bi bila seznanjena, nepošiljanje tega poročila Helenski republiki kot tako ni moglo kršiti pravic te države članice do obrambe.

⁴⁰² Sicer pa je treba opozoriti, da je bilo v zadevi T-415/05 glede spornih ukrepov v korist družbe NOA že razsojeno, da je Komisija kršila določbe člena 87(1) ES, ker ni preverila, ali so bile najemnine, ki jih je ta družba družbi OA in Helenski republiki plačevala za podnajem letal, nižje od tržnih cen (glej točke od 248 do 253 zgoraj), tako da v obravnavanem primeru ni treba preučiti, kako je to, da grškim organom ni bilo poslano poročilo svetovalne družbe Moore Stephens, vplivalo na izid postopka.

⁴⁰³ Glede spornih ukrepov v korist družbe OA v zadevah T-415/05 in T-423/05 je treba navesti, da tožeči stranki ne navajata nobenega konkretnega elementa, na podlagi katerega bi bilo mogoče domnevati, da bi lahko grški organi, če bi poročilo svetovalne družbe Moore Stephens prejeli pred sprejetjem izpodbijane odločbe, navedli trditve, ki bi lahko vplivale na izid postopka.

⁴⁰⁴ Tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev pravic do obrambe, je torej treba zavrnil kot neutemeljen. Ker tožeče stranke niti v podporo tožbenemu razlogu, ki se nanaša na kršitev načela dobrega upravljanja (glej točko 394 zgoraj), niso navedle posebnih trditvev, je treba tudi ta tožbeni razlog zavrnil na enaki podlagi kot tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev pravic do obrambe.

5. *Kršitev načela sorazmernosti (T-415/05 in T-416/05)*

a) Trditve strank

405 V zadevi T-415/05 Helenska republika trdi, da – če bi bilo treba izpodbijano odločbo razlagati tako, da bi morala na podlagi člena 2(1) izpodbijane odločbe tudi družba NOA povrniti pomoči, dodeljene družbi OA, kar ta izpodbija –, bi bilo nesorazmerno zahtevati izterjavo zlasti zneska v višini 354 milijonov EUR iz člena 1(4) te odločbe od družbe NOA, čeprav je ta družba začela poslovati šele 12. decembra 2003 in Komisija ni ugotovila nobene pomoči v korist te družbe v obliki dopuščanja neplačevanja davkov in socialnovarstvenih prispevkov.

406 Helenska republika v repliki dodaja, da bi bila taka zahteva v nasprotju z dolžnostjo sodelovanja v dobri veri, določeno v členu 10 ES.

407 V zadevi T-416/05 družba NOA navaja, da bi bila zahteva, da se od nje izterjajo pomoči iz člena 1(4) izpodbijane odločbe, ki so bile dodeljene pred izčlenitvijo, v nasprotju z načelom sorazmernosti, če bi se nanašala na pomoči, dodeljene v vseh sektorjih dejavnosti družbe OA.

408 Komisija ob podpori intervenientke tako utemeljitev izpodbija.

b) Presoja Splošnega sodišča

409 V zadevi T-416/05 ni treba odločiti o trditvi tožeče stranke glede nedopustnosti trditve o negotovosti Komisije, kar zadeva natančni datum ustanovitve družbe NOA, ki je bila poleg tega v okviru tega tožbenega razloga navedena samo podredno. To utemeljevanje je namreč v vsakem primeru brezpredmetno, kot je bilo že razsojeno (glej točko 117 zgoraj).

410 Glede temelja zadostuje navesti, da je Sodišče v zgoraj navedeni sodbi z dne 14. februarja 2008 v zadevi Komisija proti Grčiji (točka 53) zavrnilo tožbeni razlog, ki se je nanašal na kršitev načela sorazmernosti, na katero se je Helenska republika sklicevala pred njim, z obrazložitvijo, da je odprava nezakonite pomoči z vračilom logična posledica ugotovitve njene nezakonitosti in da ima obveznost države članice, da odpravi pomoč, za katero Komisija meni, da ni združljiva s skupnim trgov, namen vzpostaviti prejšnje stanje.

411 Ker je bilo ugotovljeno, da se družba NOA lahko šteje za naslednico družbe OA za izterjavo sporne pomoči (glej točke od 148 do 151 zgoraj), v teh okoliščinah izterjave te pomoči od družbe NOA ni mogoče šteti za kršitev načela sorazmernosti.

- 412 Sicer pa je treba navesti, da vprašanje porazdelitve obveznosti vračila med družbi OA in NOA ni bilo obravnavano v sodbi z dne 12. maja 2005 in da ga Komisija v izpodbijani odločbi ni preučila. Stranke ga morajo torej rešiti v okviru nacionalnih ukrepov izvajanja izpodbijane odločbe, v skladu z medsebojno obveznostjo lojalnega sodelovanja (glej točke od 125 do 127 zgoraj).
- 413 Zaradi vseh teh razlogov je treba tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev načela sorazmernosti, in očitek glede kršitve obveznosti sodelovanja, ki ni posebej utemeljen, zavrniti kot neutemeljena.

6. *Kršitev načela ne bis in idem (zadevi T-415/05 in T-423/05)*

- 414 Helenska republika in družba OA trdita, da je, ker bi znesek obresti in glob od zneska v višini 354 milijonov EUR, navedenega v členu 1(4) izpodbijane odločbe, po nacionalnem pravu znašal približno 136 milijonov EUR, obveznost, da se za zneske, ki jih je treba izterjati, uporabi referenčna obrestna mera Skupnosti, določena v členu 2(2) izpodbijane odločbe, v nasprotju z načelom *ne bis in idem*.
- 415 Treba je poudariti, da obresti Skupnosti, ki jih na podlagi člena 2(2) izpodbijane odločbe dolgujejo podjetja, ki so prejela sporne pomoči, ne pomenijo kazni, temveč so namenjene popolni ponovni vzpostavitvi konkurence s povračilom ugodnosti, ki je bila tem prejemnikom dodeljena ob dodelitvi pomoči.

- 416 Ker v obravnavanem primeru dopuščanje neplačevanja zneskov različnih zamudnih obresti in zvišanj tudi na podlagi grškega prava pomeni državno pomoč, Komisija upravičeno navaja, da je treba izpodbijano odločbo razlagati tako, da se obresti iz člena 2(2) izpodbijane odločbe uporabljajo tudi za te zneske, in sicer od datuma njihove izterljivosti. Sicer pa bodo podrobna pravila o kapitalizaciji obresti določena med izvajanjem izpodbijane odločbe, kot je Komisija pojasnila pred Splošnim sodiščem.
- 417 Ker zamudne obresti in globe, določene z nacionalnim pravom po eni strani, ter obresti, ki so v izpodbijani odločbi določene za zagotovitev ponovne vzpostavitve konkurence po drugi strani, tako ustrezajo različnim namenom, naložitev obresti Skupnosti od skupnega zneska pomoči, ki so mu prštete obresti in nacionalne globe, ne pomeni kršitve načela *ne bis in idem*.
- 418 Iz tega izhaja, da je treba tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev načela *ne bis in idem*, zavrniti kot neutemeljen.
- 419 Iz vsega zgoraj navedenega izhaja, da je treba razglasiti ničnost izpodbijane odločbe, prvič, v delu, v katerem je Komisija za nezdružljivo s skupnim trgom razglasila pomoč, dodeljeno družbi NOA (člen 1(1)), drugič, v delu, v katerem je za nezdružljivo razglašena pomoč, dodeljena družbi OA in določena v členu 1(2) navedene odločbe, ker se nanaša na znesek, ki ustreza vrednosti vseh neopredmetenih sredstev, pripoznanih kot dobro ime, na vrednost letal, prenesenih na družbo NOA, in na pričakovane iztržke od prodaje dveh letal, ter, nazadnje, v delu, v katerem se zahteva izterjava teh pomoči (člen 2).

Stroški

- 420 V skladu s členom 87(3) Poslovnika lahko Splošno sodišče odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške, če vsaka stranka uspe samo deloma. Na podlagi člena 87(4), tretji pododstavek, Poslovnika lahko Splošno sodišče intervenientki, ki ni država članica, naloži plačilo njenih stroškov.
- 421 Ker v treh združenih zadevah nobena od strank ni v celoti uspela s tožbenimi razlogi, mora vsaka stranka nositi svoje stroške, vključno s stroški postopkov za izdajo začasnih odredb v zadevah T-416/05 in T-423/05.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (šesti senat)

razsodilo:

- 1. Člen 1(1) Odločbe Komisije C(2005) 2706 konč. z dne 14. septembra 2005 o državni pomoči za družbo Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE (C 11/2004 (ex NN 4/2003) – Olympiaki Aeroporia – Prestrukturiranje in privatizacija) se razglasi za ničn.**

2. Člen 1(2) odločbe C(2005) 2706 konč. se deloma razglasi za nič en v delu, v katerem se nanaša na znesek, ki ustreza vrednosti vseh neopredmetenih sredstev, ki so v bilanci preoblikovanja družbe Olympiaki Aeroporia Ypiresies pripoznana kot dobro ime, na vrednost letal, prenesenih na družbo Olympiakes Aerogrammes AE, in na pričakovane iztržke od prodaje dveh letal, ki sta še vključeni v bilanco stanja družbe Olympiaki Aeroporia Ypiresies.

3. Člen 2 odločbe C(2005) 2706 konč. se razglasi za nič en v delu, v katerem se nanaša na zadevne ukrepe iz člena 1(1) in (2), ker so te določbe razglašene za nič ne.

4. V preostalem se tožbe zavrnejo.

5. Vsaka stranka nosi svoje stroške, vključno s stroški postopkov za izdajo začasnih odredb.

Jaeger

Meij

Truchot

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourg, 13. septembra 2010.

Podpisi

II - 4888

Stvarno kazalo

Dejansko stanje	II - 4759
Odločba 2003/372/ES	II - 4760
Izpodbijana odločba	II - 4763
Postopek in predlogi strank	II - 4769
Pravo	II - 4774
A – Prenehanje pravnega interesa tožečih strank	II - 4774
1. Trditve strank	II - 4774
2. Presoja Splošnega sodišča	II - 4776
B – Vsebinska preučitev	II - 4779
1. Upoštevanje gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za izterjavo pomoči (zadevi T-415/05 in T-416/05)	II - 4780
a) Trditve strank	II - 4780
b) Presoja Splošnega sodišča	II - 4788
Opredeitev ukrepov v korist družbe OA, na katere bi se lahko nanašala obveznost izterjave pomoči od družbe NOA	II - 4789
Pravni obseg izpodbijane odločbe, kar zadeva ugotovitev nasledstva med družbama NOA in OA za izterjavo sporne pomoči	II - 4792
Presoja obrazložitve in utemeljenosti ugotovitve iz izpodbijane odločbe, da je družba NOA naslednica družbe OA za izterjavo sporne pomoči	II - 4797
	II - 4889

2. Pomoč, dodeljena družbi NOA (člen 1(1) izpodbijane odločbe) (zadevi T-415/05 in T-416/05)	II - 4806
a) Upoštevanje gospodarske kontinuitete med družbama OA in NOA za opredelitev spornih ukrepov	II - 4806
Trditve strank	II - 4806
Presoja Splošnega sodišča	II - 4808
b) Merilo zasebnega vlagatelja	II - 4813
Trditve strank	II - 4813
Presoja Splošnega sodišča	II - 4819
– Določitev sporne pomoči	II - 4819
– Določitev spornih vprašanj glede na vsebino izpodbijane odločbe in trditve strank	II - 4821
– Elementi, ki so v obravnavanem primeru upoštevni za uporabo merila zasebnega vlagatelja	II - 4824
– Porazdelitev dokaznega bremena in postopkovne obveznosti Komisije oziroma zadevne države članice	II - 4828
3. Pomoči, dodeljene družbi OA	II - 4837
a) Predčasno izplačilo precenjenega zneska vrednosti sredstev družbe OA, prenesenih na družbo NOA (člen 1(2) izpodbijane odločbe) (zadevi T-415/05 in T-423/05)	II - 4837
Kršitev člena 87(1) ES in pomanjkljia obrazložitev (zadevi T-415/05 in T-423/05)	II - 4838
– Trditve strank	II - 4838
– Presoja Splošnega sodišča	II - 4844
Kršitev člena 87(3) ES in pomanjljiva obrazložitev (zadeva T-415/05)	II - 4858

GRČIJA IN DRUGI PROTI KOMISIJI

– Trditve strank	II - 4858
– Presoja Splošnega sodišča	II - 4861
b) Izvršitev nekaterih jamstev države (člen 1(3) izpodbijane odločbe) (zadevi T-415/05 in T-423/05)	II - 4862
Trditve strank	II - 4862
Presoja Splošnega sodišča	II - 4866
c) Dopuščanje neplačevanja davčnih in socialnovarstvenih obveznosti (člen 1(4) izpodbijane odločbe) (zadeve T-415/05, T-416/05 in T-423/05) ..	II - 4871
Trditve strank	II - 4871
Presoja Splošnega sodišča	II - 4874
4. Kršitev pravice do izjave (zadevi T-415/05 in T-423/05)	II - 4880
a) Trditve strank	II - 4880
b) Presoja Splošnega sodišča	II - 4881
5. Kršitev načela sorazmernosti (T-415/05 in T-416/05)	II - 4883
a) Trditve strank	II - 4883
b) Presoja Splošnega sodišča	II - 4884
6. Kršitev načela ne bis in idem (zadevi T-415/05 in T-423/05)	II - 4885
Stroški	II - 4887